

Een veilige stageplaats voor uw leerlingen, een loze belofte?

Een afstudeeronderzoek van DM-studenten naar de veiligheidswaarborging van stagiaires binnen de hippische sector.

Hendrik Willem Koenraad Duijts, Johanna Catherina Maria van Helvoort en
Jessica Tjitske Marloes Koopmans

“Hoeven in de problemen” ©WWvdH, 2014.

Hogeschool

**VAN HALL
LARENSTEIN**

ONDERDEEL VAN WAGENINGEN UR

Projectnummer:

59400

Een veilige stageplaats voor uw leerlingen, een loze belofte?

Een afstudeeronderzoek naar de veiligheidswaarborging van stagiaires binnen de hippische sector.

H.W.K. Duijts	910110002
J.C.M. van Helvoort	880420001
J.T.M. Koopmans	801031004

Hogeschool Van Hall Larenstein te Leeuwarden
Juli 2014

Disclaimer: Bij het maken van het adviesrapport is door de onderzoekers gestreefd naar volledigheid en correctheid van de in het adviesrapport gegeven informatie. De schrijvers, of de opleiding als geheel, kunnen in geen enkel geval aansprakelijk worden gesteld voor directe of indirecte schade welke is voortgekomen uit de gebruikmaking van het adviesrapport.

Voorwoord

Als onderdeel van de studie Diermanagement hebben wij ervoor gekozen om een onderzoek te doen naar de veiligheidswaarborging van stagiaires binnen de hippische sector. De aanleiding voor dit onderzoek was een door dhr. Ir. G. de Jong aangeleverd artikel uit 'Bit', getiteld 'Meningen verdeeld over verplichting veiligheidscertificaat' (Zwanikken, 2013).

Dit rapport heeft als doel adviezen te geven die de veiligheid van stagiaires kunnen verbeteren tijdens hun stage op hippische bedrijven. De titel luidt: 'Een veilige stageplaats voor uw leerlingen, een loze belofte?'

Bij de uitvoering van ons afstudeeronderzoek hebben wij veel nuttige adviezen en begeleiding gehad van onze docenten van Van Hall Larenstein, mevr. drs. C.A.M. Koenis en dhr. Ir. G. de Jong. Via deze weg willen wij hen bedanken voor alle steun. Wij zijn ook al onze respondenten dankbaar; zonder al deze, voor het onderzoek geanonimiseerde, mensen die hun tijd hebben gegeven om ons welwillend te woord te staan, zou het onderzoek nooit zijn voltooid.

Wij wensen u veel plezier bij het lezen van dit adviesrapport.

Koen Duijts
Jonine van Helvoort
Jessica Koopmans

Jessica Koopmans, Oosterwolde (Friesland), 25 maart 2014.

Summary

The safety of trainee workers or interns at equestrian businesses has been subject too much debate over the recent years. As research has shown that injuries sustained by equestrian enthusiasts are relatively few but serious in nature. Recently the regulations governing the placement of interns has been changed, in the hope that the change would have a positive effect on the safety of the trainee.

The changes however had an unexpected side-effect on the number and diversity of available internships.

As the effectiveness of the subjected changes is not known and the costs are substantial, some equestrian businesses can't or won't meet the requirements of the changed regulations and get (re)certified.

This means that no intern can be placed, as the equestrian business is uncertified. As a result of this effect the total number and diversity of the available internships has been strongly reduced.

The motivation for this thesis has been the article "Opinions divided over mandatory safety certificate" from the magazine 'Bit' brought to our attention by Mr. Ir. G. de Jong. Resulting in the following thesis;

"A safe internship for your students, an empty promise?" The goal being to give advice to concerned schools that offer equestrian related training, about how to create a safe internship for their students.

The resulting thesis is an integral part of the completion of the study of animal management at Van Hall Larenstein. The advice given in the thesis is based on results gathered from literature study and interviews with relevant stakeholders.

The stakeholders are, in the scope of this report; (former) interns, intern supervisors, and school employed intern supervisors. The use of interviews makes the report qualitative, qualitative research is characterized by research into relevant opinions, qualities, personal experiences, perceptions and perspectives of the chosen stakeholders.

The following research method has been used: firstly a literature study has been performed to gain theoretical knowledge about the underlying problems. Secondly, appointments were made with stakeholders to take an interview.

The stakeholder could choose between an interview on location or a telephonic interview. All interviews were recorded with the usage of a digital voice recorder. The resulting interviews were transcribed in to Word 2010 files. After this step labels were created in relation to the answering of the research questions. This step was taken to give an overarching meaning to all the data gathered during the interviews. Under a label specific quotes could be added, and then bigger the picture revealed itself.

The results showed the following: the educational institutions could have a better selection procedure when it comes to accepting new students. The companies providing internships are responsible for the safety of the intern. They also are responsible for the guidance during the internship, the person guiding should have enough resources and time to properly support the interns.

The research shows that although the stakeholders are after the same thing, but the paths they take to get there differ.

The current governmental legislation has to be enforced, equestrian businesses are under the impression that the current legislation does not apply to them. They have to be informed by the government that the legislation, does, in fact, apply to them as well.

To conclude, the educational institutions have to start applying a different form of selection when it comes to new students, and the companies these students are sent to as interns have to make sure that the person responsible for their practical training has enough resources and time available.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	7
1.1 Leeswijzer onderhavig adviesrapport.....	7
1.2 Het begrip veiligheid op hippische bedrijven.....	8
1.3 Achtergrondgegevens en statistieken	8
1.4 Recente ontwikkelingen in de veiligheidswaarborging.....	9
1.5 Onderzoeksmateriaal en onderzoeksmethode.....	9
2. Materiaal en methoden	11
2.1 Aanleiding voor het onderzoek.....	11
2.2 Situationele omschrijving.....	11
2.3 Hoofdvraag van het onderzoek.....	13
2.4 Deelvragen.....	13
2.5 Plan van aanpak onderzoek	14
2.6 Verzamelde gegevens.....	16
3. Resultaten	23
3.1 Welke veiligheidseisen zijn er nu betreffende de veiligheid van stagiaires?.....	23
3.2 Welke risico's lopen stagiaires bij de uitoefening van hun stage?	25
3.3 In welke mate sluit de huidige veiligheidswaarborging in de praktijk aan op de daadwerkelijke risico's die stagiaires lopen?	27
3.4 Wat zijn de mogelijkheden om voor stagiaires binnen de hippische sector een veilige stageplaats te creëren?.....	28
3.5 Hoe kan op basis van de resultaten uit de voorgaande deelvragen het beste een veilige stageplaats voor stagiaires binnen de hippische sector worden gewaarborgd?	29
4. Eindconclusie onderhavig onderzoek.....	30
5. Discussie.....	31
5.1 Onderzoeksmethodieken	31
5.2 In het oog springende onderzoeksresultaten.....	32
6. Adviezen en aanbevelingen	33
Bronnen	36

Bijlagen	38
I. Bedrijfscultuur.....	39
II. Bedrijfsveiligheidscultuur.....	43
III. Dagelijkse werkzaamheden	47
IV. Maatregelen.....	49
V. Risico werkzaamheden	52
VI. Rol begeleidend docent	58
VII. Rol school	59
VIII. Rol stagiaire.....	62
IX. Rol stagebegeleider	64
X. Type afvallende bedrijven	69
XI. Type paarden.....	71
XII. Veiligheidsborging stagiaire	72
XIII. Verzekeringen.....	76
XIV. Reacties respondenten aangaande ongelukken stagiaires.....	77
XV. Het B-diploma	80
XVI. Topiclijst voor interviews.....	82
XVII: Handboek veilig paardrijden.....	84
XVIII: Arbocatalogus	117

1. Inleiding

De aanleiding voor dit onderzoek was een door dhr. Ir. G. de Jong aangeleverd artikel getiteld ‘Meningen verdeeld over verplichting Veiligheidscertificaat’ (Zwanikken, 2013). In het artikel stond aangegeven dat Aequor de tot dan toe geldende regelgeving m.i.v. januari 2013 had veranderd. Bedrijven die stages aanbieden in de hippische sector zijn sindsdien verplicht om naast het certificaat van Aequor ook het Veiligheidscertificaat van Stichting Veilig Paardrijden (hierna te noemen: SVP) in bezit te hebben. Als een bedrijf niet beide certificaten heeft, dan mag het volgens de richtlijnen van Aequor niet een officiële stageplek zijn.

Dit heeft veel weerstand opgeroepen in de hippische sector, niet alleen vanuit de bedrijven, maar ook vanuit de scholen. Door de nieuwe regeling zijn veel stageplekken voor Mbo-leerlingen weggefallen, waardoor de scholen en de leerlingen in de problemen zijn gekomen. Sommige bedrijven geven aan nu geen leerbedrijf meer te willen worden of zijn, omdat ze het niet eens zijn met de nieuwe koers die Aequor heeft genomen. Er zijn bedrijven die afhaken uit financiële overwegingen, andere uit principiële (Zwanikken, 2013).

Aequor verleent certificeringen voor leerbedrijven in de beroepspraktijk binnen de sectoren voedsel, leefomgeving en natuur (Aequor, 2013).

Naar aanleiding van de kritiek zag Aequor zelf ook dat er knelpunten waren ontstaan met het invoeren van het Veiligheidscertificaat van SVP en dat de invoering leidde tot het verlies van stageplaatsen. Ze hebben toen een tussenoplossing aangeboden, waarbij er wordt gekeken naar het type bedrijf, maar de nieuwe certificeringseisen zijn onverminderd van kracht gebleven (Aequor, 2013).

Het onderhavige rapport heeft als doel om Mbo-scholen die met de problematiek te maken hebben, een advies aan te bieden. Dit advies kan de veiligheid van stagiaires gedurende hun stage op hippische bedrijven mogelijksterwijs verbeteren. Om dit doel te bereiken is de volgende hoofdvraag opgesteld:

“Hoe kan de veiligheid van stagiaires binnen hippische bedrijven worden verbeterd?”

1.1 Leeswijzer onderhavig adviesrapport

In dit rapport wordt uitgelegd hoe het onderzoek is uitgevoerd, welke resultaten er gevonden zijn en hoe deze geïnterpreteerd kunnen worden.

Het verslag is ingedeeld in een aantal hoofdstukken. Deze inleiding (hoofdstuk 1) spitst zich allereerst toe op het geven van achtergrondinformatie, zodat de lezer een duidelijker beeld krijgt van wat er aan de hand is en waarom dit onderzoek in het leven is geroepen. Verder geeft dit hoofdstuk een beschrijving van de methodieken en materialen die zijn toegepast in het onderzoek; te lezen is welke instrumenten er zijn gebruikt, wat het onderzoeksontwerp is, wat de onderzoekspopulatie is, op welke wijze de data zijn verzameld, gefilterd en verwerkt.

In hoofdstuk 2 wordt de opzet van het onderzoek behandeld. Er wordt dieper ingegaan op het doel van het onderzoek en hoe de hoofdvraag aan de hand van deelvragen beantwoord zal worden. Ook zijn in dit hoofdstuk verhalende samenvattingen te vinden van de interviewcitaten die zijn gebruikt voor het onderzoek. Hoofdstuk 3 geeft de resultaten, uitgesplitst per deelvraag. De gevonden data zijn ondergebracht bij de verschillende individuele deelvragen om zo een bruikbaar resultaat te krijgen en om een conclusie te kunnen trekken.

Hoofdstuk 4 bevat de conclusie. Door gebruik te maken van de resultaten, gevonden in hoofdstuk 3, wordt er een antwoord gegeven op de hoofdvraag.

In hoofdstuk 5 is de discussie te vinden aangaande de onderzoeksmethodieken en de gevonden onderzoeksresultaten.

In hoofdstuk 6 worden er adviezen en aanbevelingen gegeven, waarbij getracht is een oplossing te geven voor de huidige problematiek.

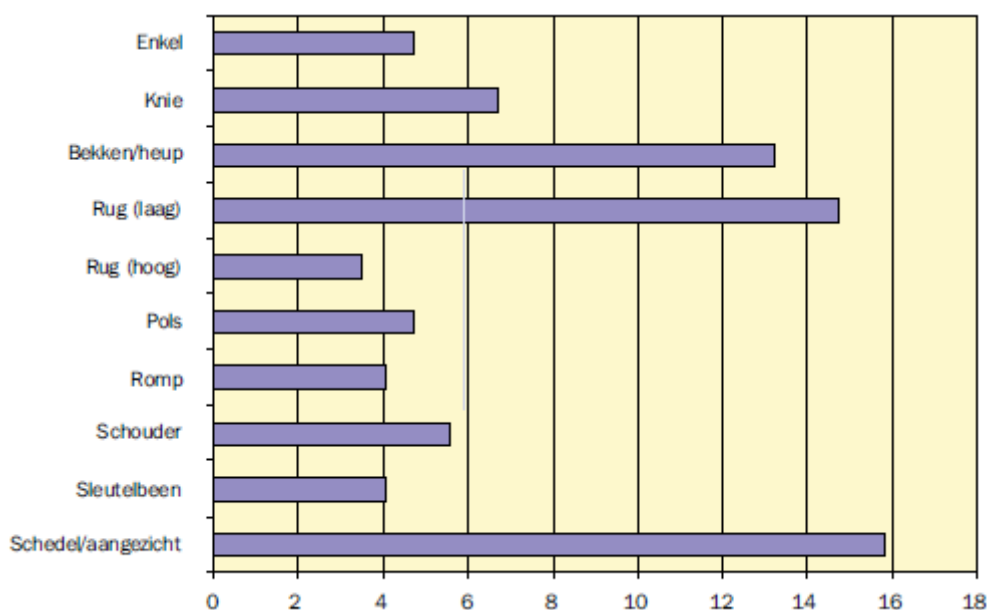
Ter afsluiting van het verslag een overzicht van de bronnen die zijn gebruikt in het onderzoek, gevolgd door een aantal bijlagen.

1.2 Het begrip veiligheid op hippische bedrijven

Veiligheid wordt gedefinieerd als: “Een toestand waarin iemand vrij is van gevaar of schade” (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2013). Het is onmogelijk om op een manege te eisen dat mensen (stagiaires en anderen) compleet gevrijwaard zijn van schade of gevaar. Paarden zijn onvoorspelbare dieren en mensen kunnen fouten maken. Veiligheid is niet meetbaar omdat het een omvangrijk en abstract begrip is.

1.3 Achtergrondgegevens en statistieken

In de onderzoeksresultaten van TNO staat dat er per duizend uur paardensport gemiddeld 1,1 blessure optreedt. De paardensport zelf kent in verhouding relatief weinig blessures. Wel zijn de blessures van dusdanige aard dat een preventieplan geadviseerd wordt vanwege de ernst van de verwondingen. De meest voorkomende blessures zijn hersenschudding, kneuzingen aan het bekken of de heup, rug, schedel en knie (zie figuur 1) en zijn het gevolg van een val van een paard (Hespen et al., 2012).

Figuur 1: lokalisatie blessures

Stagiaires vormen een kwetsbare doelgroep (Aequor, 2011), omdat ze jong en onervaren zijn. Hierdoor zien ze de gevaren niet en reageren ze niet adequaat op een situatie, waardoor de situatie kan escaleren en gevaarlijk kan worden (Aequor, 2011).

De bedrijven waar men denkt zich het meest bewust te zijn van de veiligheid, zijn niet altijd de meest veilige bedrijven. Van de ongevallen zou 20% voorkombaar zijn (Leereveld et al., 2009). Uit het onderzoek van Leereveld blijkt dat 30% van de bedrijven geen RI&E (Risico-inventarisatie en -evaluatie) heeft (Leereveld et al., 2009), terwijl volgens de Arbeidsomstandighedenwet (hierna te noemen: Arbowet) een RI&E voor alle bedrijven die meer dan 25 werknemers hebben, verplicht is. Deze wetgeving geldt ook voor vrijwilligers (art 1, lid 2 sub b) en voor stagiaires (art 1, lid 3 sub L). Dit betekent dat een bedrijf met twee medewerkers, 18 vrijwilligers en 6 stagiaires een RI&E-verplichting heeft.

Binnen de hippische sportsector zijn er een aantal gegevens bekend over ongevallen met letsel. Deze gegevens zijn helaas niet toegespitst op de stagiaires binnen deze sector, terwijl stagiaires door eerder genoemde oorzaken wel een groep vormen die extra risico met zich meebrengt. Tijdens de uitoefening van hun stage zijn stagiaires kwetsbaar voor zowel blessures voortkomend uit de paardensport als bedrijfsongevallen.

Vanuit de sector zijn er vele initiatieven die de veiligheid ten goede komen, bijvoorbeeld de website ‘Veiligheid mens en paard’ (Leereveld et al., 2009), die als resultaat van het Kennisverspreiding en Innovatie Groen Onderwijs (Kingo)-project ‘Veiligheid mens en paard’ is opgezet.

1.4 Recente ontwikkelingen in de veiligheidswaarborging

Aequor heeft per januari 2013 de eisen aangepast (Aequor, 2011). De organisatie Aequor eist dat een leerbedrijf het Veiligheidscertificaat van SVP in bezit heeft om in aanmerking te komen voor registratie als erkend leerbedrijf. De sector heeft dit niet al te enthousiast ontvangen. Dit blijkt onder andere uit kritische artikelen en uit een diepte-interview met een anonieme ex-stagebegeleider (in dit verslag wordt deze persoon niet bij naam genoemd, maar wordt hij aangeduid met 'anoniem'), werkzaam bij een onderwijsaanbieder en fervent paardenman. Hij geeft aan dat binnen de sector het probleem verschillende oorzaken heeft, namelijk:

- door de beslissing van Aequor wordt er volgens de paardenhouderijen geen kwaliteitsslag gemaakt die een significante verbetering oplevert;
- de kosten- en batenanalyse geeft voor de stagebedrijven een te laag rendement als het aankomt op het aannemen van stagiaires en het verkrijgen van het Aequor certificaat;
- tunnelvisie en jaloezie binnen de paardensector;
- regelmoetheid van ondernemers;
- er is geen overleg gepleegd voordat deze regelgeving is geïmplementeerd; het is dus een 'top down' besluit, waarbij de kosten wel 'down up' berekend worden.

1.5 Onderzoeksmateriaal en onderzoeksmethode

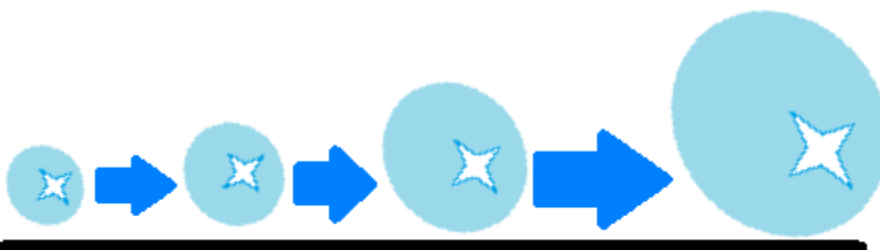
Bij het onderhavige onderzoek is gewerkt met kwalitatieve data uit interviews en bijbehorende analysemethoden, om zo breed mogelijk het onderzoeksthema *'veiligheidswaarborging van stagiaires binnen de hippische sector'* in kaart te kunnen brengen (Baarda, De Goede & Teunissen, 2005). Interviews aan de hand van open vragenlijsten en data verkregen uit literatuuronderzoek vormden de onderzoeksdata die gebruikt zijn voor betekenisverlening. Er is bij dit onderzoek geen sprake van cijfermatige data.

De interviews zijn op locatie afgenomen of telefonisch, afhankelijk van de wens van de voor het onderzoek benaderde respondent. Enkele voordelen van een mondeling interview zijn: het is geschikt voor een open vraagstelling over lastige materie, het is mogelijk om de respondent vele vragen te stellen in een relatief kort tijdsbestek en het biedt de mogelijkheid tot doorvragen. Enkele voordelen van een telefonisch afgenomen interview zijn: er is geen reistijd naar de respondent wat het mogelijk maakt om meerdere respondenten te benaderen in een korter tijdsbestek, door het maken van een belafsprake met de respondent vindt het interview plaats op een tijdstip dat de respondent het beste uitkomt en omdat de respondent de onderzoekers niet rechtstreeks voor zich ziet, is er minder kans op kleuring van het interview doordat de respondent sociaalwenselijke antwoorden geeft, welke niet zijn eigen overtuiging zijn (Baarda, De Goede & Teunissen, 2005).

Het onderzoek richt zich op het beschrijven, onderzoeken en interpreteren van het probleem, met als resultaat een rapport dat adviezen geeft die een relatie hebben met de hoofdvraag: *"Hoe kan de veiligheid van stagiaires binnen hippische bedrijven worden gewaarborgd?"*

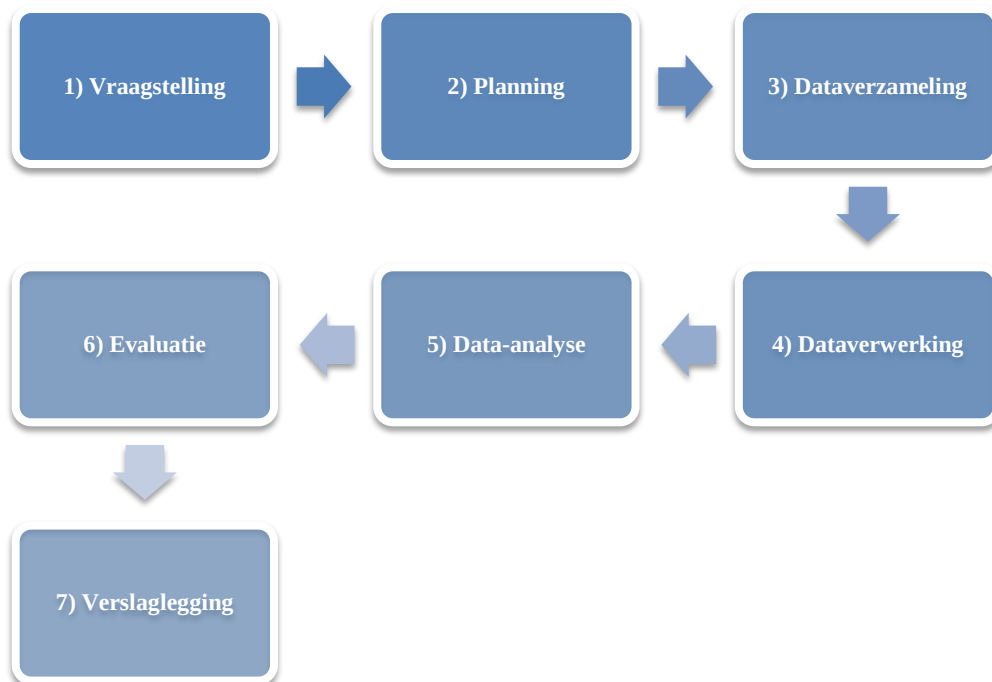
Het onderzoek is daarom een 'kwalitatief onderzoek': een vorm van empirisch onderzoek waarbij overwegend gebruik gemaakt wordt van gegevens van kwalitatieve aard en dat als doel heeft onderzoeksproblemen in of van situaties, gebeurtenissen en personen te beschrijven en te interpreteren (Baarda, De Goede & Teunissen, 2005). Bij kwalitatief onderzoek gaat het niet om cijfermatige data, maar wel om kwaliteiten, persoonlijke ervaringen, belevingen en perspectieven van de gekozen onderzoeksdoelgroep (Baarda, De Goede & Teunissen, 2005).

Tijdens de afname van de interviews is rekening gehouden met het optreden van het 'sneeuwbaaleffect' (zie onderstaande figuur 2). Met het sneeuwbaaleffect wordt bedoeld dat de 'bal' aan gevonden informatie door bij volgende personen te vragen naar dezelfde informatie groter wordt. Er treedt verzadiging op als de informatie zich herhaalt; de sneeuwbal aan vergaarde informatie wordt dan niet meer groter.

Figuur 2: het sneeuwbaaleffect

In onderstaande figuur 3 wordt grafisch weergegeven wat de stappen zijn geweest in het onderzoeksproces.

Figuur 3: grafische weergave stappen in het onderzoeksproces

In figuur 4 wordt in detail ingegaan op de in figuur 3 aangegeven stappen en wordt per stap uitgelegd wat er is uitgevoerd bij de verschillende stappen in het onderzoeksproces.

1) Vraagstelling	Het lezen van het artikel 'Meningen verdeeld over verplichting veiligheidscertificaat' (Zwanikken, 2013) om als leidraad te gebruiken; relevante onderzoeksvragen formuleren.
2) Planning	Planning van de uitvoering van het onderzoek in de beschikbare tijd. Afspraken maken met respondenten.
3) Dataverzameling	Afnemen van de interviews en aanvullend literatuuronderzoek.
4) Dataverwerking	Geluidsbestand van interviews afspelen op de computer. Transcripten uittypen. Transcripten anonimiseren door herleidbare gegevens, zoals naam, locatie of werkgever, te verwijderen.
5) Data analyse	Labels maken die een relatie hebben met de in het onderzoek gestelde vragen. Betekenisvolle citaten uit het transcript koppelen aan bijbehorende labels.
6) Evaluatie	Interpretatie van de koppeling tussen fragment, labels en onderzoeksvragen. Betekenis geven aan de gevonden verbanden. Conclusies trekken uit de gevonden verbanden en adviezen formuleren.
7) Verslaglegging	Schriftelijke vastlegging van de resultaten van het onderzoek.

Figuur 4: gedetailleerde weergave stappen in het onderzoeksproces

2. Materiaal en methoden

2.1 Aanleiding voor het onderzoek

De aanleiding voor het onderzoek was het artikel ‘Meningen verdeeld over veiligheidscertificaat’ (Zwanikken, 2013) waarin gesproken wordt over de nieuwe certificeringsnorm van Aequor naar aanleiding van het TNO-rapport ‘Blessures Paardensport (BIS), 2012’. In dit rapport wordt beschreven dat volgens Aequor stagiaires op hippische bedrijven meer risico lopen op ongevallen dan het overige personeel (Aequor, 2011). De oorzaak is volgens Aequor dat stagiaires jong en onervaren zijn. Hierdoor zien ze de gevaren niet en reageren ze niet adequaat op gevaarlijke situaties.

Als invulling van het door de Hogeschool Van Hall Larenstein in het curriculum verplichte afstudeeronderzoek is gekozen voor een onderzoek naar de certificering van leerbedrijven in de paardensport. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van dhr. Ir. G. de Jong, docent bij Van Hall Larenstein.

De directe aanleiding voor dit onderzoek was, dat er vanuit een gedeelte van de betrokken leerbedrijven getwijfeld werd/wordt aan de meerwaarde van de op 1 januari 2013 veranderde certificeringseisen. De hernieuwde certificeringseisen brengen extra financiële kosten met zich mee, omdat er per 1 januari 2013 een tweede certificaat verplicht is gesteld. Dit betekent tevens extra audit(s), waardoor de hernieuwde certificering de betrokken bedrijven ook meer tijd kost.

De hernieuwde certificeringseisen worden niet breed gedragen door de betrokken partijen, wat heeft geleid tot het wegvallen van leerbedrijven door het ontbreken van (her-)certificering als leerbedrijf. Vanuit de hippische opleidingen bestaat er een belang om voldoende diversiteit aan leerbedrijven beschikbaar te hebben voor studenten. Om een oplossing te vinden om voldoende en diverse stageplekken te houden voor stagiaires is dit afstudeeronderzoek gestart.

2.2 Situationele omschrijving

Stagiaires zijn een kwetsbare doelgroep (Aequor, 2011), omdat ze jong en onervaren zijn. Hierdoor zien ze de gevaren niet en reageren ze niet adequaat op een situatie, waardoor de situatie kan escaleren en gevaarlijk kan worden (Aequor, 2011). Dit geldt volgens de huidige regelgeving specifiek voor hippische accommodaties die zich in hoofdzaak of uitsluitend bezighouden met het beoefenen van de paardensport (Van Egmond, 2010).

Januari 2012 zijn er andere erkenningseisen bekend gemaakt die per januari 2013 zijn ingegaan. Er is een overgangsregeling getroffen waarbij er tot 1 januari 2013 tijd was voor bedrijven om het Veiligheidscertificaat van SVP aan te vragen en daarmee aan de nieuwe eisen te voldoen (Aequor, 2011). Binnen de sector was en is er veel kritiek op de nieuwe eisen die worden gesteld bij de certificering van leerbedrijven (Zwanikken, 2013).

Door de nieuwe certificeringseisen heeft een groot aantal bedrijven ervoor gekozen om het veiligheidscertificaat van SVP niet aan te vragen of ze zijn niet in staat geweest aan de eisen van het SVP-certificaat te voldoen. Door het niet bezitten van het SVP-certificaat is per 1 januari 2013 de Aequor-erkenning vervallen. Dit betekent dat een bedrijf geen erkend leerbedrijf meer is en geen stagiaires meer kan inzetten of aannemen.

Effecten nieuwe veiligheidseisen op de beschikbaarheid van gecertificeerde stageplaatsen

Door de nieuwe eisen, gesteld door Aequor, zijn er minder stageplaatsen beschikbaar voor leerlingen van paardenstudies. Het zijn er nu zo weinig dat dit problemen geeft in de plaatsingsmogelijkheden voor stagiaires. Dit probleem is naar voren gekomen, nadat bedrijven kritiek begonnen te uiten op de introductie van de nieuwe eisen van Aequor. Het eigenlijke probleem is dat er een extra certificaat wordt geëist. Door deze nieuwe eisen zijn er per januari 2013 veel minder stagebedrijven beschikbaar voor studenten. Omdat het Veiligheidscertificaat van SVP op het eerste gezicht weinig relatie heeft met de veiligheid van stagiaires in leerbedrijven, zijn bedrijven niet gemotiveerd om dit nieuwe certificaat aan te vragen (Zwanikken, 2013).

Door de nieuwe certificeringvoorwaarden van het Veiligheidscertificaat is de hoeveelheid leerbedrijven in de hippische sector drastisch gedaald (anoniem, 2013). Stagiaires die per 1 januari 2013 stageliepen op een bedrijf, mochten middels een getroffen overgangsregeling deze stage afmaken, omdat er anders een acuut gebrek aan stageplaatsen zou zijn (anoniem, 2013). Het ging om bedrijven die door de verplichting van het SVP-certificaat zijn weggevallen uit het stageregister van Aequor. Deze bedrijven zijn niet per definitie kwalitatief minder (anoniem, 2013), maar doordat stagiaires een kwetsbare doelgroep zijn, heeft het bestuur van Aequor besloten dat hippische bedrijven die te maken hebben met paardensport, het Veiligheidscertificaat moeten aanvragen (Aequor, 2013).

Aequor stelt als richtlijn voor de verkrijging van het SVP-certificaat, dat de locatie een rijbaan heeft met een voor de paardensport geschikte bodem, dat deze rijbaan structureel gebruikt moet worden en dat het bedrijf de beoefening van de paardensport als bestemming moet hebben en daarvoor moet zijn ingericht (Van Egmond, 2010).

Kritiek van de hippische sector op de veranderende regelgeving t.b.v. leerbedrijfserkenning

Het Veiligheidscertificaat van SVP garandeert de veiligheid van consumenten door te verplichten dat paardensportbedrijven moeten voldoen aan bepaalde basiseisen (Paardensport, 2002). In de hippische sector is deze nieuwe eis niet goed ontvangen. Er wordt getwijfeld aan de waarde van het SVP-certificaat. De betrokken leerbedrijven hebben moeite met de kosten van de audit om het Veiligheidscertificaat aan te vragen en met het eventuele moeten aanpassen van het bedrijf, hetgeen veel tijd en geld kost. Bij hippische bedrijven is het gevoel ontstaan dat zij een ‘melkkoe’ zijn (Zwanikken, 2013). Voor bedrijven in de hippische sector tellen de financiën zwaar mee: bedrijven hebben financieel weinig ruimte en kunnen het geld voor de aanvraag en de eventuele gevraagde aanpassingen niet opbrengen of willen dit überhaupt niet. Ook is het aannemen van stagiaires voor veel leerbedrijven niet meer aantrekkelijk, omdat er veel tijd en geld in hen moet worden geïnvesteerd en het rendement voor het bedrijf daardoor gering is (anoniem, 2013). Een kleine groep leerbedrijven is wel meegegaan in de nieuwe eisen van Aequor; zij kunnen nog wel stagiaires ontvangen. Deze bedrijven hebben geld en tijd geïnvesteerd voor het verkrijgen van het SVP-certificaat. Door het Veiligheidscertificaat zou er een kleinere groep veilige leerbedrijven van een hogere kwaliteit moeten zijn. Uit het interview met de anonieme ex-stagebegeleider blijkt dit echter niet altijd het geval te zijn (anoniem, 2013). Het verkrijgen van zowel het SVP- als het Aequor-certificaat is geen garantie dat deze bedrijven ook daadwerkelijk veilig zijn voor stagiaires. Het betekent alleen dat ze aan de eisen van Aequor en SVP voldoen. De oude leerbedrijven die niet langer geregistreerd zijn bij Aequor, zijn ook niet per definitie onveilige of slechte leerbedrijven geworden; de bedrijven hebben alleen geen geldige certificering meer.

Ook zijn de eisen van het SVP-certificaat gericht op mensen die paardensport beoefenen en niet specifiek op stagiaires.

Gevolgen van het veranderde beleid met betrekking tot leerbedrijfserkenning

Vanwege onder andere bovenstaande oorzaken is het stageregister van een van de onderwijsaanbieders voor hippische opleidingen van een ruime honderd naar een krappe dertig leerbedrijven geslonken. Volgens de anonieme ex-stagebegeleider is er helaas geen kwaliteitsslag gemaakt en zijn er zeer goede leerbedrijven verdwenen uit het stageregister. Hierdoor is een onwenselijke situatie gecreëerd voor zowel leerbedrijven als scholen. Dat de situatie verre van ideaal is, blijkt ook uit de tijdelijke maatregel die door Aequor werd getroffen. De stagiaires die al stage liepen bij een bedrijf, mochten wel hun stage afmaken; voor die bedrijven werd een uitzondering gemaakt. Hiermee werd het probleem voor de korte termijn uitgesteld, maar per augustus 2013 kwamen de problemen weer terug, omdat de regeling toen afliep (anoniem, 2013).

De bedrijven die niet aan de nieuwe eisen kunnen of willen voldoen, zorgen voor een onhoudbare situatie die vooral hippische opleidingen en hun stagiaires treft. Er moet dus een oplossing komen waarin de veiligheid van stagiaires gewaarborgd wordt op een manier waarbij er voldoende stageplaatsen beschikbaar zijn en blijven.

2.3 Hoofdvraag van het onderzoek

In het kader van het doel van het onderzoek is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

“Hoe kan de veiligheid van stagiaires binnen hippische bedrijven worden verbeterd?”

Voorafgaand aan het onderzoek was niet bekend wat de meningen van de belanghebbenden zouden zijn; wel waren er geluiden en geruchten binnen de hippische sector betreffende de veranderde regelgeving ten behoeve van de veiligheid van stagiaires. Het artikel ‘Meningen verdeeld over verplichting veiligheidscertificaat’ van Zwanikken was voor dhr. Ir. G. de Jong de aanleiding hier nader onderzoek naar te (laten) doen. Doordat het vooraf voor de onderzoekers niet duidelijk was of theorie en praktijk op elkaar zouden aansluiten, is dit onderzoek verkennend van aard. Een kenmerk van een verkennend onderzoek is dat het kwalitatief is. Dit houdt in dat er gezocht is naar meningen, trends en verschillen tussen theorie en praktijk. Omdat, zoals in de inleiding is aangegeven, er binnen de sector een sterke mening is over de regelgevende instantie(s) in de sector en het onderhavige onderzoek zich op de praktijk richt, is besloten de mening te vragen van betrokkenen die direct in contact staan met de dagelijkse praktijkbegeleiding van hippische stagiaires en van stagiaires zelf.

Kwalitatief onderzoek is bedoeld om achterliggende motivaties, meningen en behoeftes te achterhalen. Enkele voordelen van zo’n onderzoek zijn:

- het is mogelijk, als daar aanleiding toe is, om door te vragen of vragen in een andere vorm te herhalen bij een onvolledig antwoord;
- het is mogelijk om in een geruiststellende informele stijl te interviewen;
- gedurende de interviews kan de toon waarop vragen worden gesteld, worden afgestemd op een bij de geïnterviewde passende stijl;
- het onderzoek is herhaalbaar. De data die in dit onderzoek tot de conclusies hebben geleid zijn in bijlage I t/m XIII te vinden.

Nadelig aan deze onderzoeksmethodiek is dat de uitkomsten niet statistisch onderbouwd kunnen worden (Baarda, De Goede & Teunissen, 2005).

De verkregen resultaten uit het onderzoek zijn in dit verslag beschrijvend weergegeven; in de bijlagen I t/m XIII zijn tabellen te vinden met de voor het onderzoek relevante citaten uit interviews.

2.4 Deelvragen

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag zijn vijf deelvragen opgesteld, waarbij een aantal factoren die van belang zijn voor het onderzoek onder de loep worden genomen, zoals de wetgeving rondom de veiligheid van stagiaires in de hippische sportsector, de risico’s die in de praktijk worden gelopen door stagiaires en hoe de huidige manier van waarborging aansluit op deze risico’s. Verder wordt er nog gekeken naar de mogelijkheden die er zijn om een veilige(re) stageplaats te creëren.

De vijf deelvragen zijn:

- I. Welke veiligheidseisen zijn er nu betreffende de veiligheid van stagiaires?
- II. Welke risico’s lopen stagiaires bij de uitoefening van hun stage?
- III. In welke mate sluit de huidige veiligheidswaarborging in de praktijk aan bij de daadwerkelijke risico’s die stagiaires lopen?
- IV. Wat zijn de mogelijkheden om voor stagiaires binnen de hippische sector een veilige stageplaats te creëren?
- V. Hoe kan op basis van de resultaten uit de voorgaande deelvragen het beste een veilige stageplaats voor stagiaires binnen de hippische sector worden verbeterd?

2.5 Plan van aanpak onderzoek

Om antwoord te kunnen geven op de in het onderzoek gestelde vragen is er gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethoden; de beantwoording van elke afzonderlijke deelvraag vergde namelijk een andere aanpak.

De volgende methodieken zijn gebruikt in het onderzoek: interviews met bij de hippische sector betrokken personen, zowel uit het bedrijfsleven als uit het onderwijs en met (oud-) (hippische) stagiaires, en daarnaast is er literatuuronderzoek verricht. De voor het onderzoek relevante informatie uit het literatuuronderzoek en uit de afgenomen interviews is gebruikt om de bij het onderzoek gestelde deelvragen geheel of gedeeltelijk te beantwoorden.

Hieronder wordt per onderzoeksvraag uitgelegd wat het plan van aanpak van de onderzoekers is geweest. Bij het literatuuronderzoek is als eerste gekeken naar de betrouwbaarheid, recentheid en toepasbaarheid van de mogelijk te gebruiken bron. Wanneer de bron door de onderzoekers positief werd beoordeeld op alle drie deze aspecten, is de relevante informatie met bronvermelding gebruikt voor het onderzoek.

De data uit de interviews met de respondenten zijn in Excel 2010 (Microsoft Corporation, 2010) opgedeeld in de voor het onderzoek betekenisvolle citaten. Deze citaten zijn gekoppeld aan voor het onderzoek relevante labels. Op deze manier is er betekenis gegeven aan de data uit de interviews.

Plan van aanpak deelvraag I

De data die nodig waren voor de beantwoording van deelvraag I (*“Welke veiligheidseisen zijn er nu betreffende de veiligheid van stagiaires?”*) zijn gehaald uit literatuuronderzoek, afkomstig van verschillende websites: Stichting Veilige Paardensport (Stichting Veilige Paardensport, 2012), het Handboek Veilig Paardrijden (Stichting Veilige Paardensport, 2013) en het Erkenningsreglement Aequor (Aequor, 2013) en verder de website van de Rijksoverheid (Rijksoverheid, 2012) met informatie over de Arbowet, het Arbeidsomstandighedenbesluit, de Arbeidsomstandighedenregeling en onderwerpen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (hierna te noemen: SZW).

Het uitgevoerde literatuuronderzoek is groepsbreed (door alle groepsleden) uitgevoerd, dit om de betrouwbaarheid van het gedane literatuuronderzoek te vergroten.

Plan van aanpak deelvraag II

De data die nodig waren voor de beantwoording van deelvraag II (*“Welke risico's lopen stagiaires bij de uitoefening van hun stage?”*) komen uit twee verschillende informatiebronnen, namelijk literatuuronderzoek en interviews. Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van de volgende bronnen: Van Dijk et al. (2007) en Hespen et al. (2012).

Er zijn voor de beantwoording van deze deelvraag ook interviews afgenomen: (oud-)stagiaires op hippische stages, mensen van bedrijven in de hippische sector en mensen die werkzaam zijn op scholen die direct te maken hebben met stagiaires in de hippische sector (afdelingsleiders, stagebegeleiders etc.). Er zijn in totaal 25 respondenten geïnterviewd. Om op een zo zorgvuldig mogelijke manier data te verzamelen uit de interviews is bij het gehele onderzoek bij het afnemen van de interviews gebruik gemaakt van de onderstaande werkwijze.

Plan van aanpak afnemen interviews bij respondenten:

- voor het eerste contact met bedrijven is er o.a. gebruik gemaakt van een mailinglijst (de online lijst van Aequor) met daarop hun gecertificeerde leerbedrijven (Aequor, 2013). Om studenten van de Hogeschool Van Hall Larenstein te bereiken is opleidingsbreed een bericht rondgestuurd. Voor overige relevante respondenten is er ook gebruik gemaakt van webgebaseerd onderzoek en er zijn respondenten gevonden binnen het persoonlijk netwerk van de onderzoekers;
- na een eerste mailing is er bij een positieve reactie een afspraak gemaakt voor het afnemen van het interview. Dit interview is, afhankelijk van de voorkeur van de respondent, afgenomen op locatie of telefonisch. In beide gevallen is er gebruik gemaakt van digitale opnameapparatuur in eigen bezit van de onderzoekers: een WS-321M dictafoon van het merk Olympus (Olympus, 2013);
- het interview is in alle gevallen afgenomen volgens een open, half gestructureerde interviewstijl, waarbij gebruik is gemaakt van een open openingsvraag (Baarda et al., 2007) en een onderwerpenlijst, zie bijlage XVI.

Datapreparatie interviews

De data uit de interviews zijn op de volgende wijze geprepareerd:

- als eerste is er gebruik gemaakt van digitale opnameapparatuur in eigen bezit van de onderzoekers. De gebruikte apparatuur betreft een WS-321M dictafoon van het merk Olympus (Olympus, 2013);
- van alle interviews is er door de onderzoekers een transcript getypt in Word 2010 (Microsoft Corporation, 2010) ingesproken tekst;
- de uitgewerkte transcripten van alle interviews zijn volgens de labelmethode gecontroleerd op voor het onderzoek relevante tekst, dat wil zeggen: tekst die betrekking heeft op de in het onderzoek gestelde deelvragen. Alle overige, niet voor het onderzoek relevante tekst, is wegelaten. Dit betekent dat de interviews nu volledig bestaan uit voor het onderzoek relevante tekst;
- uit de voor het onderzoek relevante tekst zijn citaten gekozen; bij deze citaten zijn voor het onderzoek betekenisvolle labels bedacht. Met deze labels is in Excel 2010 (Microsoft Corporation, 2010) een formulier gemaakt waarin alle relevante citaten uit de interviews aan de bijbehorende betekenisvolle labels zijn gekoppeld, om zo de verkregen informatie uit de interviews betekenis te geven en overkoepelende verbanden te zoeken tussen de diverse respondenten met als einddoel de in het onderzoek gestelde deelvragen geheel of gedeeltelijk te beantwoorden. Voor de labels met de bijbehorende citaten zie bijlage I t/m XIII.

Data-analyse interviews

Bij de analyse van de data, verkregen uit de interviews, is gebruik gemaakt van de volgende methodiek:

- ontwikkelen van voor het onderzoek relevante tekstlabels, die bijdragen aan de beantwoording van de bij het onderzoek gestelde deelvragen;
- tekstcitaten uit de interviews onderbrengen bij de bijbehorende labels;
- zoeken naar onderlinge verbanden en verschillen tussen de verschillende respondenten, in relatie tot de gestelde deelvragen;
- conclusie trekken uit de gevonden verbanden en verschillen in de gegeven data.

Plan van aanpak deelvraag III

De data voor de beantwoording van deelvraag III (*“In welke mate sluit de huidige veiligheidswaarborging in de praktijk aan bij de daadwerkelijke risico’s die stagiaires lopen?”*) komen volledig uit de interviews. Deze zijn afgenomen volgens de hierboven bij deelvraag II besproken werkwijze. Voor de beantwoording van deze deelvraag was het van belang dat er bij respondenten gevraagd werd naar de huidige veiligheidswaarborging en de relatie met de daadwerkelijk door stagiaires gelopen risico’s.

Plan van aanpak deelvraag IV

De data voor de beantwoording van deelvraag IV (*“Wat zijn de mogelijkheden om voor stagiaires binnen de hippische sector een veilige stageplaats te creëren?”*) komen volledig uit de afgenomen interviews. Aan de hand van de data, verkregen uit de interviews ter beantwoording van deelvraag I, II en III, wordt een antwoord gegeven over de mogelijkheden die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen om een veilige stageplaats te creëren binnen de sector.

Plan van aanpak deelvraag V

Het antwoord op deelvraag V (*“Hoe kan op basis van de resultaten uit de voorgaande deelvragen het beste een veilige stageplaats voor stagiaires binnen de hippische sector worden gewaarborgd?”*) wordt gegeven op basis van de analyse van de antwoorden op de deelvragen I, II, III en IV.

Plan van aanpak hoofdvraag

Om het bij dit onderzoek passende thema van de hoofdvraag ‘*veiligheidswaarborging van stagiaires binnen de hippische sector*’ zo breed mogelijk in beeld te brengen en de hoofdvraag te beantwoorden, is gebruik gemaakt van de kwalitatieve data uit de onderzoeksvragen I t/m V. Het gaat om data verkregen uit de literatuur bij onderzoeksvraag I t/m III en de data uit de interviews voor de beantwoording van deelvraag II t/m V.

Middels literatuuronderzoek is de situatie rondom de veiligheid van hippische stagiaires zo helder mogelijk in beeld gebracht. Met de uit de interviews verkregen gegevens is gekeken naar de praktijksituatie en hoe deze is ten opzichte van de uit de theorie bekende maatregelen ten behoeve van hippische stagiaires en hun veiligheid.

De antwoorden op de vijf gestelde subvragen geven samen het antwoord op de hoofdvraag. De uiteindelijke uitkomst van dit onderzoek is een advies voor hippische Mbo-scholen met daarin handvaten en een achtergrond ten behoeve van de veiligheid van hun leerlingen. Het advies is erop gericht om op een door de sector geaccepteerde manier een veilige stageplaats te creëren voor stagiaires van hippische opleidingen.

2.6 Verzamelde gegevens

Deze paragraaf behandelt de gegevens die uit de interviews zijn verzameld voor het onderzoek. Er zijn 13 labels gekozen die een directie relatie hebben met een van de deelvragen:

1. bedrijfscultuur;
2. bedrijfsveiligheidscultuur;
3. dagelijkse werkzaamheden;
4. maatregelen;
5. risico werkzaamheden;
6. rol begeleidend docent;
7. rol school;
8. rol stagiaire;
9. rol stagebegeleider;
10. type afvallende bedrijven;
11. type paarden;
12. veiligheidsborging stagiaire;
13. verzekeringen.

Relevante reacties uit de interviews zijn ondergebracht bij een van de 13 labels. In de tabellen in de bijlagen I t/m XIII zijn deze reacties terug te vinden.

Dit hoofdstuk is dus direct gekoppeld aan de tabellen in de bijlagen. Hieronder wordt de inhoud van de tabellen kort samengevat. Deze samenvattingen geven een beeld van de reacties en ideeën die spelen rond de onderwerpen van de labels en proberen een ‘trechter’ te vormen voor de grote hoeveelheid informatie die vanwege de vele respondenten en het grote aantal citaten dat aan ieder label is gekoppeld, was ontstaan. Door het toepassen van de trechter is de informatie overzichtelijker geworden, hetgeen ook ten goede komt aan de leesbaarheid.

De volgorde van de labels is willekeurig; een aantal labels valt onder meerdere deelvragen.

Bedrijfscultuur op hippische bedrijven

De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties gegeven door de verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 1 ‘bedrijfscultuur’. Onder het label ‘bedrijfscultuur’, te vinden in de bijlagen onder nummer I, zijn de voor het label relevante reacties als citaten opgenomen en in een tabel geplaatst.

Deze samenvatting van de reacties poogt een beeld te schetsen van de ideeën die spelen in de hippische sportsector en hoe deze invloed hebben op de manier waarop bedrijven te werk gaan. Er is gekeken naar hoe de bedrijven omgaan met hun medewerkers en stagiaires. Er is niet specifiek gekeken naar de veiligheid van stagiaires, maar in plaats daarvan wordt er meer een overkoepelend beeld geschetst, omdat de bedrijfsvoering vaak een directe connectie heeft met de veiligheid op het bedrijf.

Hoe is de bedrijfscultuur, wat valt op? Het is niet mogelijk om alle reacties apart te behandelen vanwege de grote hoeveelheid. Voor de volledigheid kunt u alle reacties terugvinden in de tabel in bijlage I. De respondenten vanuit de scholen geven aan dat ze vinden dat bedrijven vooral veel met zichzelf bezig zijn en dat het meten van veiligheid altijd een goede zaak is. De respondenten vanuit de bedrijven laten overwegend hun weerzin tegen de huidige regelgeving zien; ze zijn liever zelf bezig met de veiligheid op het bedrijf en willen problemen het liefste zelf oplossen. Ze geven aan dat de veiligheid van hun werknemers en stagiaires belangrijk is en dat ze deze willen waarborgen. Ze wijzen tevens op het eigen inzicht van stagiaires: het is belangrijk dat stagiaires zelf ook nadenken over veiligheid en dat ze alert moeten blijven. Een beeld dat vooral door de stagiaires geschetst wordt is, dat ze snel (in sommige gevallen op de eerste dag al) op zichzelf zijn aangewezen. Verschillende stagiaires geven aan dat ze weinig of helemaal geen begeleiding kregen tijdens hun stage. Het komt ook vaak voor dat stagiaires als werknemers worden ingezet en dat er niet echt naar hen wordt omgekeken. In extreme gevallen (*“Ik heb in een paardenbox geslapen”*; *“Ik was 13 jaar en aan het einde moest ik 40 boxen uitmesten”*; *“Ik ben ook in 2 weken ongeveer 15 kilo afgevallen”*) zijn de situaties zelfs gevaarlijk.

Bedrijfsveiligheidscultuur op hippische bedrijven

De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties gegeven door de verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 2 ‘bedrijfsveiligheidscultuur’. Onder het label ‘bedrijfsveiligheidscultuur’, te vinden in de bijlagen onder nummer II, zijn de voor het label relevante reacties als citaten opgenomen en in een tabel geplaatst.

Deze samenvatting van de reacties probeert een beeld te schetsen van de ideeën die spelen in de hippische sportsector en hoe deze invloed hebben op de manier waarop bedrijven met veiligheid omgaan. Het is niet mogelijk om alle reacties apart te behandelen vanwege de grote hoeveelheid. Voor de volledigheid kunt u alle reacties terugvinden in de tabel in bijlage II.

De respondenten van de hippische opleidingen geven aan dat ze het liefst stagiaires naar plekken sturen waarvan ze zeker weten dat de stagiaires veilig kunnen werken en goed begeleid worden. Ze vinden het belangrijk dat er per stagiaire wordt gekeken naar wat deze kan en op welk niveau er op een bedrijf wordt gewerkt. De respondenten vanuit de bedrijven geven een grote verscheidenheid aan reacties, waarbij de een zich meer focust op de begeleiding die ze geven (nooit stagiaires alleen laten op het bedrijf), de ander richt zich meer op het materiaal en dat daar goed mee wordt omgegaan. Een aantal vindt het belangrijk dat de stagiaires inzicht hebben of krijgen in de dieren waarmee ze werken. Eigen verantwoording komt ook aan bod: stagiaires die worden ontvangen moeten onafhankelijk van hun begeleider kunnen opereren en de bedrijven willen er dan graag vanuit kunnen gaan dat stagiaires dan volgens de regels blijven werken zonder incidenten.

De stagiaires zelf zeggen dat de veiligheid erg afhangt van het bedrijf waar ze stagelopen. Ze geven aan dat als op het bedrijf een goede begeleiding aanwezig is en ze goed worden begeleid, een stageplek dan goed ingedeekt is qua risico's. Een aantal respondenten wijst naar andere stagiaires als zijnde de grootste risicofactor: veel fouten worden door stagiaires zelf veroorzaakt door gebrek aan inzicht of ervaring.

Dagelijkse werkzaamheden van stagiaires

Stagiaires lopen de meeste risico's tijdens hun dagelijkse werkzaamheden; daarom is dit onderwerp opgenomen in de interviews. De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties gegeven door de verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 3 ‘dagelijkse werkzaamheden’. Onder het label ‘dagelijkse werkzaamheden’, te vinden in de bijlagen onder nummer III, zijn de voor het label relevante reacties als citaten opgenomen en in een tabel geplaatst.

De samenvatting van de reacties probeert een beeld te schetsen van de dagelijkse werkzaamheden van de stagiaires. Hoe zien de verschillende respondenten deze en wat zijn de risico's die stagiaires lopen tijdens hun dagelijkse werkzaamheden? Het is niet mogelijk om alle reacties apart te belichten vanwege de grote hoeveelheid. Voor een volledig overzicht kunt u alle reacties terugvinden in de bijlagen onder nummer III. De respondenten van de opleidingen hebben geen reacties gegeven die direct refereren aan het label; bedrijven en studenten hebben wel gereageerd. Vrijwel alle respondenten van bedrijven geven aan dat ze van hun stagiaires verwachten dat ze volledig meedraaien in het bedrijf. Ze willen dat stagiaires standaardhandelingen verrichten, zoals opstrooien, mesten en voeren.

Veel bedrijven werken met een standaardprocedure of dagindeling. Veel respondenten uit de groep stagiaires laten eenzelfde beeld zien: ze geven aan dat bedrijven van hen verwachten dat ze in de stallen volledig meedraaien; afhankelijk van de stal waar ze zijn geweest, kregen ze ofwel veel eigen verantwoording ofwel deden ze veel onder begeleiding.

Maatregelen ter veiligheidsverbetering van stagiaires op hippische bedrijven

De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties gegeven door de verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 4 'maatregelen'. Onder het label 'maatregelen', te vinden in de bijlagen onder nummer IV, zijn de voor het label relevante reacties als citaten opgenomen en in een tabel geplaatst.

De samenvatting van de reacties probeert een beeld te schetsen van de huidige maatregelen die zijn genomen om de veiligheid van hippische stagiaires gedurende de uitoefening van hun stage te verbeteren. Vanwege de grote hoeveelheid reacties is het niet mogelijk ze allemaal apart te behandelen; u kunt alle reacties terugvinden in de bijlagen onder nummer IV.

De respondenten van de opleidingen geven aan dat de verantwoordelijkheid grotendeels bij de bedrijven en de stagiaires zelf ligt. Stagiaires moeten weten hoe ze om moeten gaan met situaties op paardenbedrijven en ze moeten zelf relevante kennis hebben of anders de hulp van een ander vragen. De respondenten van de bedrijven reageren laconiek en geven aan dat als mensen zich aan de veiligheidsvoorschriften houden (goede kleding, gebruik van een ongevalregistratie etc.) er niet echt problemen zullen ontstaan. Er wordt vooral gekeken naar het materiaal en of dat in orde is. Ook is het volgens veel bedrijven zo dat er altijd wel iemand niet te ver weg is om te hulp te schieten. De respondenten die als stagiaire actief zijn geweest of nog actief zijn op bedrijven in de hippische sector, schetsen eenzelfde beeld als de bedrijven; er wordt veel nadruk gelegd op het materiaal: vaak kijken of het materiaal waarmee gewerkt wordt nog in orde is, of de bak schoon is en of er bijvoorbeeld geen spullen in de weg liggen. Een stagiaire geeft aan dat het ook belangrijk is te kijken naar de stagiaires zelf die op het bedrijf rondlopen, of deze wel geschikt zijn voor de functie die ze vervullen.

Risico werkzaamheden in relatie tot de veiligheid van stagiaires

De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties gegeven door de verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 5 'risico werkzaamheden'. Onder het label 'risico werkzaamheden' zijn de relevante reacties van respondenten als citaten uit de afgenomen interviews in een tabel geplaatst. Vanwege de vele reacties is het niet mogelijk alle factoren in deze samenvatting te belichten; voor een volledig overzicht kunt u de relevante reacties terugvinden in de bijlagen onder nummer V.

De respondenten vanuit de scholen (afdelingsleiders, stagebegeleiders) benoemen verschillende risico's, onder andere de volgende:

- overschatting van de paard-vaardigheden van de stagiaire;
- het zien van stagiaires als (bijna) volwaardige krachten in loondienst en niet als leerlingen die begeleid moeten worden;
- de omgang met een paard op zich;
- het hanteren van hengsten;
- slecht opgevoede paarden;
- jonge paarden;
- groepshuisvesting van paarden;
- een schimmelinfectie (ringworm) zoals zoönose;
- (fijn)stofbelasting tijdens het opstrooien van stallen;
- de drang om zich te bewijzen als gevolg van groepsdruk.

De (oud-)leerbedrijven noemen onder andere de volgende risico's: de omgang met een paard, met name het rijden op het paard, het binnen of buiten zetten en het vastzetten van een paard; de omgang met hengsten wordt door de leerbedrijven gezien als extra gevaarlijk. Een van de bedrijven ziet ook als risico het geven van de verantwoordelijkheid aan een stagiaire bij het begeleiden van een buitenrit met betalende klanten.

Rol begeleidend docent in relatie tot de veiligheid van stagiaires

De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties gegeven door de verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 6 'rol begeleidend docent'. Onder het label 'rol begeleidend docent' zijn de relevante reacties van respondenten als citaten uit de afgenomen interviews in een tabel geplaatst. Vanwege de vele reacties is het niet mogelijk alle genoemde factoren in deze samenvatting te belichten; voor een volledig overzicht kunt u de relevante reacties terugvinden in de bijlagen onder nummer VI.

De stagiaires geven onder andere het volgende aan: in sommige gevallen lopen meer stagiaires op de locatie dan is toegestaan en de begeleidend docent vanuit de school is niet op het leerbedrijf langsgekomen of heeft het leerbedrijf niet bekeken. De (oud-)leerbedrijven geven aan dat het ontbreken van contact met de stagebegeleider vanuit de opleiding een belangrijke factor is; vaker langskomen, en dan niet alleen koffie drinken, zal volgens de leerbedrijven de veiligheid van stagiaires ten goede komen. De reactie vanuit de scholen was onder andere dat zij na 5 jaar bepaalde bedrijven wel kennen en weten wat daar gebeurt en dat het leerbedrijf 2 tot 3 keer per jaar wordt bezocht. Dit is ook wel afhankelijk van hoe het gaat met de stagiaire die op dat moment aanwezig is op het leerbedrijf.

Rol van de organisatie in relatie tot de veiligheid van stagiaires

De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties gegeven door de verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 7 'rol school'. Onder het label 'rol school' zijn de relevante reacties van respondenten als citaten uit de afgenomen interviews in een tabel geplaatst. Vanwege de vele reacties is het niet mogelijk alle factoren in deze samenvatting te belichten; voor een volledig overzicht kunt u de relevante reacties terugvinden in de bijlagen onder nummer VII.

Respondenten vanuit de scholen (afdelingsleiders, stagebegeleiders) zeggen dat zij geen invloed hebben gehad op de veranderingen in de eisen voor leerbedrijfserkenning en dat sommige opleidingen zich genooddaakt hebben gezien om zelf een pakket aan (veiligheids)eisen te ontwikkelen om het aantal stageplaatsen via die weg op te schroeven. Deze respondenten geven ook aan dat certificering geen garantie is voor de kwaliteit van het bedrijf dat de stageplaats aanbiedt; de begeleiding op het bedrijf zelf en kwalitatief hoogstaande opdrachten vanuit de opleiding worden gezien als de belangrijkste factoren, niet het bezit van een of ander certificaat.

De (oud-)leerbedrijven geven onder andere aan dat het missen van praktijkervaring en theoretische kennis bij de op het bedrijf geplaatste stagiaire problemen kan geven.

Ook het, in sommige gevallen niet realistische, beeld dat een stagiaire heeft van het werkveld wordt genoemd als relevante factor, evenals het ontbreken van goede informatievoorziening en begeleiding vanuit de opleiding. Als mogelijke oplossingen zien de leerbedrijven, voorafgaand aan en tijdens de opleiding, het schetsen van een realistisch beeld van het toekomstige werkveld, een selectiever aannamebeleid voor potentiële studenten, een betere begeleiding vanuit de opleiding en het plaatsen van een leerling op een passende plek. Met een passende plek wordt bedoeld, dat voorafgaand aan plaatsing wordt gekeken naar wat een leerling aankan, zodat deze niet 'verzuipt'. Belangrijk om te vermelden is nog, dat een van de respondenten van de (oud-)leerbedrijven zegt dat het beeld bestaat dat iedereen elkaar de schuld geeft binnen de sector (scholen, Aequor, (oud-)leerbedrijven) en iedereen zijn handen ervan aftrekt, zonder verantwoordelijkheid te nemen voor de ontstane situatie.

Volgens de stagiaires is het onder andere belangrijk dat risico's die in de praktijk tijdens de dagelijkse werkzaamheden op een leerbedrijf worden gelopen, ook benoemd worden tijdens de lessen op school en dat er meer praktijkbegeleiding moet zijn.

Rol van de stagiaire in relatie tot de eigen veiligheid

De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties gegeven door de verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 8 'rol stagiaire'. Onder het label 'rol stagiaire' zijn de relevante reacties van respondenten als citaten uit de afgenomen interviews in een tabel geplaatst. Vanwege de vele reacties is het niet mogelijk alle factoren in deze samenvatting te belichten; voor een volledig overzicht kunt u alle relevante reacties terugvinden in de bijlagen onder nummer VIII.

Respondenten van de (oud-)leerbedrijven noemen onder meer: overschatting van de beheersingsgraad in paard-vaardigheid door de stagiaire zelf, overmoed van de stagiaire, het missen van praktijkervaring. Ook niet opletten en niet luisteren worden door de leerbedrijven genoemd als factoren die de veiligheid van stagiaires beïnvloeden tijdens de uitvoering van hun dagelijkse werkzaamheden op het leerbedrijf. Verder zeggen verschillende respondenten dat soms het gevoel bestaat dat stagiaires niet 'slim' genoeg zijn, dat ze het werk niet zien en daardoor maar wat 'aanrommelen'. Belangrijk is om te vermelden dat leerbedrijven aangeven dat, om succesvol te zijn in de hippische sector, het wel helemaal je droom moet zijn en dat je er gevoel voor moet hebben. Wat dit gevoel precies inhoudt, is jammer genoeg onbelicht gebleven. De (oud-)stagiaires zijn van mening dat er in sommige gevallen niet voldoende praktijkbegeleiding aanwezig is. Zoals reeds vermeld: een van de stagiaires stond al na één week alleen op stal, waarbij de begeleider slechts telefonisch bereikbaar was. Andere opvallende factoren genoemd door de stagiaires, zijn: de eindverantwoordelijkheid is in sommige gevallen onduidelijk, ze zien zichzelf als ontlasting van de hoofdpersoon en soms ontbreekt het bewustzijn over de te lopen risico's tijdens de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden. Het ontbreken van risicobewustzijn bij de stagiaire kan leiden tot inschattingsfouten.

Rol van de stagebegeleider in relatie tot de veiligheid van stagiaires

De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties gegeven door de verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 9 'rol stagebegeleider'. Onder het label 'rol stagebegeleider' zijn de relevante reacties van respondenten als citaten uit de afgenomen interviews in een tabel geplaatst. Vanwege de vele reacties is het niet mogelijk alle factoren in deze samenvatting te belichten; voor een volledig overzicht kunt u alle relevante reacties terugvinden in de bijlagen onder nummer IX.

Reacties van respondenten vanuit de scholen zijn onder andere dat zij verwachten dat leerbedrijven zich aan de geldende wetgeving houden en op een nette manier hun bedrijf voeren, dat er voldoende tijd is om de op het leerbedrijf geplaatste stagiaires te begeleiden, dat leerbedrijven moeten kijken naar wat een individuele stagiaire kan voordat deze een takenpakket krijgt toebedeeld, en dat er altijd iemand in de directe omgeving aanwezig moet zijn, zodat een stagiaire hulp kan vragen indien nodig. Daarnaast zijn deze respondenten van mening dat het bezit van een certificaat niet automatisch een garantie is voor een kwalitatief goede en veilige stageplaats: veiligheid is ook afhankelijk van de begeleiding en van kwalitatief in orde zijnde praktijkopdrachten vanuit de opleiding.

Volgens de (oud-)leerbedrijven moeten stagiaires gretig zijn om het vak te leren; soms ontbreekt het de stagiaire aan relevante praktijkervaring. Een van de respondenten van de leerbedrijven typeert stagiaires 'niet paard-proof'.

Een andere respondent geeft aan dat het hebben van stagiaires een win-win situatie moet zijn: de stagiaire heeft een stageplaats en doordat hij/zij helpt op het bedrijf, wordt de werklast op de reguliere werknemer(s) verlicht.

De stagiaires geven onder andere als reactie: het (volledig) ontbreken van praktijkbegeleiding, het ervaren van groepsdruk en het gevoel hebben zich te moeten bewijzen, waarbij het ontbreken van voldoende praktijkbegeleiding als hoofdpunt naar voren komt. Dit aspect is onafhankelijk van elkaar ook door respondenten in de andere categorieën genoemd. Belangrijk is wel om te vermelden dat dit niet op alle bedrijven het geval is; meerdere geïnterviewden geven aan dat er bij bepaalde specifieke situaties of bij de uitvoering van bepaalde werkzaamheden wel goede praktijkbegeleiding is. De mate van begeleiding is sterk bedrijfs- en stagiaire-afhankelijk.

Afvallende bedrijven die niet in het bezit zijn van het SVP-certificaat

De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties gegeven door verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 10 'type afvallende bedrijven'. Onder het label 'type afvallende bedrijven', te vinden in de bijlagen onder nummer X, zijn de voor het label relevante reacties als citaten opgenomen en in een tabel geplaatst.

Deze samenvatting probeert een overkoepelend beeld te schetsen van de reacties over bedrijven die tot 1 januari 2013 nog wél een certificaat hadden, maar na de invoering van de nieuwe regelgeving niet meer. Er is gekeken naar het type bedrijf dat is afgefallen en naar de reden waarom. Vanwege de vele reacties is het in deze samenvatting niet mogelijk ze allemaal apart te belichten; voor een volledig overzicht kunt u alle relevante reacties terugvinden in de bijlagen onder nummer IX.

De respondenten van de opleidingen geven aan dat er als gevolg van de nieuwe regelgeving veel bedrijven zijn afgevallen en dat daardoor de diversiteit qua bedrijven in het gedrang is gekomen. Ze vinden dat het certificaat te algemeen is en vinden het jammer dat bijvoorbeeld zorgboerderijen nu tussen wal en schip vallen. De respondenten vanuit de bedrijven laten een gevarieerd beeld zien, waarbij een aantal aangeeft dat ze problemen hebben met de extra kosten die gemaakt moeten worden om gecertificeerd te worden. Anderen doen niet mee vanuit principe. Er zijn ook positieve reacties over de nieuwe regelgeving; zo vindt een aantal bedrijven dat het goed is dat er dankzij de nieuwe regelgeving een einde komt aan de wildgroei aan kleine bedrijfjes.

Type paarden in relatie tot de veiligheid van stagiaires

De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties gegeven door de verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 11 'type paarden'. Onder het label 'type paarden', te vinden in de bijlagen onder nummer XI, zijn de voor het label relevante reacties als citaten opgenomen en in een tabel geplaatst.

Deze samenvatting kijkt weer naar een ander aspect dat is meegenomen in de waarborging van veiligheid op hippische bedrijven, namelijk de paarden. Het aantal paarden kan een risico vormen, omdat er bij grotere bedrijven met meer dieren rekening moet worden gehouden. Bovendien kunnen bij grote bedrijven de communicatielijnen met stagebegeleiders langer zijn.

Vanwege het beperkte aantal reacties bij dit label, kunnen alle reacties apart behandeld worden. Ze komen allemaal vanuit één respondentgroep: de studenten/stagiaires. De respondenten schetsen een wisselend beeld. Het grootste aantal paarden op een bedrijf waar een stagiaire is geweest, was 70; dit bedrijf werkt veel met paarden die getraind worden voor military-doeleinden. Een ander bedrijf waar een stagiaire heeft gewerkt, had 50 paarden, van verschillende rassen. Een andere stagiaire heeft geen concrete getallen gegeven, maar vermeldde wel dat er 6 hengsten op stal aanwezig waren.

Veiligheidsborging stagiaire vanuit de opleiding

De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties gegeven door de verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 12 'veiligheidsborging stagiaire'. Onder het label 'veiligheidsborging stagiaire', te vinden in de bijlagen onder nummer XII, zijn de voor het label relevante reacties als citaten opgenomen en in een tabel geplaatst.

De veiligheidsborging voor stagiaires zelf is anders dan bijvoorbeeld de 'bedrijfsveiligheidscultuur' en 'maatregelen', omdat deze zich toespitst op de veiligheidsborging van alleen stagiaires. Het gaat niet om een algemeen beeld, maar om wat bedrijven, opleidingen en stagiaires zelf doen om de veiligheid van stagiaires te verbeteren.

De respondenten werkzaam bij hippische opleidingen, vinden het vooral belangrijk dat ze zelf bekend zijn met het bedrijf waar de stagiaires worden geplaatst en dat ze verzekerd zijn van een goede begeleiding van hun stagiaires. Er wordt ook aangegeven dat er relatief weinig ongelukken gebeuren op Mbo-stages en dat het kennisniveau per stagiaire sterk wisselt.

De bedrijven laten eenzelfde beeld zien als de opleidingen; ze leggen veel nadruk op het belang van een goede begeleiding. Ook vinden ze dat de materialen waarmee wordt gewerkt, in orde moeten zijn en dat er goed gecommuniceerd moet worden.

De stagiaires laten een ander beeld zien: ze kijken meer naar de paarden die te vinden zijn op het bedrijf, hoe het materiaal eruit ziet en of het goed functioneert. Er wordt wel gesproken over begeleiding en het belang daarvan, maar niet in dezelfde mate als door de respondenten van de opleidingen en de bedrijven.

Ongevallenverzekeringen gebruikt op hippische bedrijven

De onderstaande tekst geeft een verhalende samenvatting van de reacties, gegeven door de verschillende categorieën respondenten, in relatie tot tabel 13 ‘verzekeringen’. Onder het label ‘verzekeringen’, te vinden in de bijlagen onder nummer XIII, zijn de voor het label relevante reacties als citaten opgenomen en in een tabel geplaatst.

Het label ‘verzekeringen’ heeft betrekking op de verzekeringen afgesloten door bedrijven, opleidingen en stagiaires. Het gaat om aansprakelijkheidsverzekeringen waar een beroep op kan worden gedaan bij bijvoorbeeld letsel of een ziekenhuisopname.

Er zijn weinig citaten wat betreft het label ‘verzekeringen’; daarom kunnen ze allemaal apart worden behandeld.

Degenen die het hebben gehad over verzekeringen zijn respondenten van de bedrijven. Een van hen geeft aan dat iedereen op het bedrijf verzekerd is, maar dat dit in deze sector een uitzondering is: volgens hem is dit bij de meeste bedrijven niet het geval. Verder wordt er aangegeven dat er is geïnformeerd naar de verzekeringen die de opleidingen gebruiken, maar hierop werd geen duidelijk antwoord gegeven omdat de opleiding het zelf eerst nog moest uitzoeken. Het laatste citaat vermeldt dat het bedrijf regelmatig een verzekeringsagent laat langskomen.

Op het totaal aan respondenten heeft de vraag naar verzekeringen maar enkele keren tot een reactie geleid. Daarbij zijn verschillende reacties van dezelfde respondent afkomstig. Bij alle overige respondenten kwam er geen reactie op dit onderwerp. Dit geeft een beeld van het bewustzijn rondom verzekeringen.

3. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek weergegeven, uitgesplitst per deelvraag. Elke deelvraag heeft een korte inleiding op het onderwerp in de vraag. Bij het einde van elke deelvraag wordt een conclusie gegeven.

3.1 Welke veiligheidsseisen zijn er nu betreffende de veiligheid van stagiaires?

Om deze deelvraag te beantwoorden heeft er literatuuronderzoek plaatsgevonden. Hiervoor zijn verschillende websites geraadpleegd: allereerst paardensportgerelateerde websites zoals Stichting Veilige Paardensport (Stichting Veilige Paardensport, 2012), het Handboek Veilig Paardrijden (Stichting Veilige Paardensport, 2013) en het Erkenningreglement Aequor (Aequor, 2013) en verder websites van de Rijksoverheid (Rijksoverheid, 2012) met informatie over de Arbowet, het Arbeidsomstandighedenbesluit, de Arbeidsomstandighedenregeling en onderwerpen van SZW.

In deze paragraaf wordt toegelicht welke veiligheidsborging er nu specifiek is voor stagiaires. Veel maneges zijn ervan overtuigd dat veel veiligheidsborging niet van toepassing is op hun bedrijf. Deze aanname is onjuist. Alle maneges, verenigingen en stichtingen vallen, als er arbeid uitgevoerd wordt, onder de Arbowetgeving (art 1, lid 1 sub A van de Arbeidsomstandighedenwet, hierna te noemen: Arbowet) en de daaruit voortvloeiende maatregelen (Zwam, 2013). Omdat stagiaires stage lopen om zich voor te bereiden op beroepsmatige arbeid, vallen ze, ook zonder dat ze een financiële vergoeding krijgen, onder de Arbowetgeving (art 1, lid 3 sub L1).

Aequor

Aequor is een initiatief gebaseerd op artikel 1.5.1 van de Wet educatie en beroepsonderwijs (hierna te noemen: WEB). Aequor verleent erkenningen voor leerbedrijven voor de beroepspraktijk binnen de sectoren voedsel, leefomgeving en natuur (Aequor, 2013). Aequor streeft ernaar om een geschikte leeromgeving met voldoende begeleiding te garanderen. Hiervoor hanteert Aequor bij erkenning van leerbedrijven een aantal specifieke voorwaarden.

De voorwaarden van Aequor zijn:

- een sociale en fysiek veilige leerwerkomgeving, conform de Arbowet;
- bedrijven moeten van hun bedrijf de gegevens bijhouden die nodig zijn om stagiaires zo goed mogelijk met hun stageplaats te matchen;
- afgestemd op de stagiaire stelt een stagebiedend bedrijf een geschikte leerwerkplek beschikbaar. Hieronder vallen een deskundige begeleiding, tijd en middelen voor de praktijkopleiding;
- het leerbedrijf benoemt een praktijkopleider, nadat deze deskundig genoeg is bevonden. De praktijkopleider is in staat om leeractiviteiten te coördineren en een leerwerkomgeving te creëren waarin de stagiaire zich persoonlijk en vakmatig kan ontwikkelen. Hij is dus verantwoordelijk voor het leerwerkproces van de stagiaire en begeleidt hem/haar tijdens de praktijkperiode;
- door stagebiedende bedrijven wordt in overleg met de onderwijsinstelling en Aequor meegewerkt aan kwaliteitsverbetering van de beroepspraktijkvorming (beter bekend als BPV-stage) met een bedrijfsadviseur als ondersteuning;
- stagiaires worden met behulp van een leerwerkplan of een vaste werkwijze opgeleid (Aequor, 2013);
- naast deze voorwaarden waaraan hippische leerbedrijven moeten voldoen, moeten ze ook in het bezit zijn van het Veiligheidscertificaat van SVP.

Handboek Stichting Veilig Paardrijden

Het certificaat van SVP is sinds 1 januari 2013 verplicht gesteld door Aequor. Onder de maatregelen die bedrijven moeten treffen voor het behalen van het SVP-Veiligheidscertificaat bevinden zich geen specifieke richtlijnen voor stagiaires (Stichting Veilige Paardensport, 2013). Wel zijn er veel nuttige aanvullingen op de al bestaande maatregelen voor een veilige werk- en leeromgeving. Deze leveren een bijdrage aan preventie rondom ongevallen en komen dus indirect ten goede aan de algemene veiligheid van stagiaires (zie bijlage XVII: Handboek SVP, versie 2.1, juli 2013).

Doordat veel stagiaires gebrek aan werkervaring en een nog onvoltooide geestelijke ontwikkeling hebben, kunnen de extra SVP-veiligheidsmaatregelen een grote, positieve bijdrage leveren aan de veiligheid van stagiaires.

Arbowetgeving

De Arbowetgeving geeft bepaalde rechten en plichten:

- de werkgever verzorgt de veiligheid en gezondheid van de werknemers, verbonden aan de arbeid die verwacht wordt (art 3, lid 1 van de Arbowet);
- de werkgever draagt zorg voor gunstige arbeidsomstandigheden (art 3, lid 1 van de Arbowet);
- de werkgever controleert de arbeidsomstandigheden, ook de ervaring van werknemers, en past de werkzaamheden daartoe aan als hier aanleiding voor is (art 3, lid 4 van de Arbowet);
- de te verrichten arbeid moet door de werkgever afgestemd zijn op een goede verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Hierbij moet de werkgever rekening houden met de bekwaamheden van de werknemers (art 3, lid 3 van de Arbowet).

Zoals hierboven aangegeven hebben stagebegeleiders vanuit de Arbowet de plicht om voor stagiaires te zorgen voor veiligheid en gezondheid rondom de stagewerkzaamheden. Tevens zijn werkgevers vanuit diezelfde wetgeving verantwoordelijk voor het voorlichten en voldoende opleiden van hun stagiaires (Rijksoverheid, 2012).

Er zijn verschillende artikelen in de Arbowet die betrekking hebben op het opleiden van stagiaires:

- werkgevers hebben de verantwoording om werknemers dusdanig te informeren over de werkzaamheden en de daarbij horende risico's, zodat deze worden gereduceerd of voorkomen (art 8, sub 1 van de Arbowet);
- werkgevers hebben de plicht om voldoende onderwijs te geven, die voor de overeengekomen werkzaamheden (in dit geval het uitvoeren van een stage) noodzakelijk zijn (art 8, sub 2 van de Arbowet);
- er wordt zorggedragen voor voldoende kennis over persoonlijke beschermingsmiddelen en hoe deze gebruikt moeten worden (art 8, sub 3 van de Arbowet);
- voor werknemers jonger dan 18 jaar is de werkgever verplicht om rekening te houden met de beperkte werkervaring en de onvoltooide lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van de stagiaire (art 8, sub 5 van de Arbowet).

Samenvattend kan worden gezegd dat de werkgever verplicht is om zijn stagiaires te informeren over het juist gebruiken van persoonlijke beschermingsmiddelen, bijvoorbeeld degelijk schoeisel, maar het is de plicht van de stagiaire om daar kennis van te nemen en in praktijk te brengen. Een werkgever zou een stagiaire moeten weigeren op het moment dat deze niet het juiste schoeisel draagt. Wel dient de werkgever er rekening mee te houden dat stagiaires jonger dan 18 jaar een onvoltooide geestelijke ontwikkeling hebben. Hierdoor kan het nodig zijn dat er vaker goede uitleg wordt gegeven dan de werkgever noodzakelijk kan vinden (art 8, sub 3 & 5 van de Arbowet).

Risico-inventarisatie en -evaluatie

Een Risico-inventarisatie en -evaluatie ofwel RI&E is een verplichting, voortkomend uit de Arbowetgeving (art 5, sub 1 & 3 van de Arbowet). De werkgever is verplicht ervoor te zorgen dat iedere werknemer de RI&E en het plan van aanpak dat uit de RI&E voortvloeit, kent (art 5, sub 3 van de Arbowet). Als een bedrijf uit minder dan 25 medewerkers bestaat en de werkgever genoeg ervaring en kennis heeft, mag hij zelf een plan van aanpak maken (art 13, sub 10 van de Arbowet). De werkgever moet zijn RI&E en zijn plan van aanpak laten controleren (art 14, sub 1 van de Arbowet) en hij moet in het bezit zijn van een certificaat waaruit blijkt dat hij aan de voorschriften voldoet (art 20, sub 1 van de Arbowet).

Wanneer is er sprake van een arbeidsongeval? Er wordt gesproken van een arbeidsongeval als er gedurende afgesproken werkzaamheden een plotselinge, ongewilde gebeurtenis plaatsvindt die direct leidt tot schade aan de gezondheid, tot ziekteverzuim of de dood. Dit houdt in dat als een stagiaire uit eigen beweging werk verricht dat hij/zij niet hoort te doen, dan valt dit niet onder de verantwoordelijkheid van de werkgever.

Werkgevers zijn verplicht om een melding te maken van arbeidsongevallen die leiden tot een ziekenhuisopname, blijvend letsel of de dood (art 9, sub 1 van de Arbowet). Hij moet ook bijhouden welke arbeidsongevallen zijn gemeld en welke hebben geleid tot een ziekteverzuim van meer dan drie werkdagen (art 9, sub 2 van de Arbowet).

Arbeidsomstandighedenbesluit

Vanuit de RI&E wordt de mate van toezicht bepaald bij jeugdige werknemers. Mochten bij specifieke werkzaamheden specifieke gevaren horen, die vanwege de leeftijd van jeugdige werknemers extra risico's met zich meebrengen, dan is deskundig toezicht verplicht, zodat deze arbeidsrisico's zoveel mogelijk worden voorkomen. Als deskundig toezicht niet mogelijk is, mogen de werkzaamheden niet worden uitgevoerd door de stagiaire (art 1.37, sub 1 & 2 van de Arbowet).

Controle vanuit de wetgeving gebeurt door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (voorheen Algemene Inspectie; hierna te noemen: SZW). Bij de controle wordt gebruik gemaakt van de Arbowetgeving, het Arbeidsomstandighedenbesluit (hierna te noemen: Arbobesluit) en de Arbeidsomstandighedenregelingen (hierna te noemen: Arboregelingen). Naast de wetgeving wordt voor inspecties ook gebruik gemaakt van Arbobranchebrochures en Arbocatalogi. De 'Arbocatalogus Paardenhouderij' voor de hippische sector is door de sector zelf opgesteld en door SZW goedgekeurd. In de catalogus staat hoe er binnen de sector door werkgevers en werknemers op een praktische manier omgegaan kan worden met de Arbowetgeving, het -besluit en de -regelingen. De Arbocatalogus geeft aan wat de norm is die SZW gebruikt tijdens inspecties. Als er wordt afgeweken van de catalogus, dan mag dit, mits er een borging is van het veiligheidsniveau dat in de Arbocatalogus wordt geboden. Informatie over dit veiligheidsniveau en alle aspecten ervan kan worden gevonden in bijlage XVIII.

Resultaten deelvraag I “Welke veiligheidseisen zijn er nu betreffende de veiligheid van stagiaires?”

Er zijn een aantal eisen die meespelen bij het verbeteren van de veiligheid van een stagiaire. Naast de voor alle bedrijven verplichte Arbowetgeving gelden er voor het in dienst nemen van stagiaires in de hippische sector ook regels vanuit Aequor en SVP. Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat de werkgever verplicht is om onder andere:

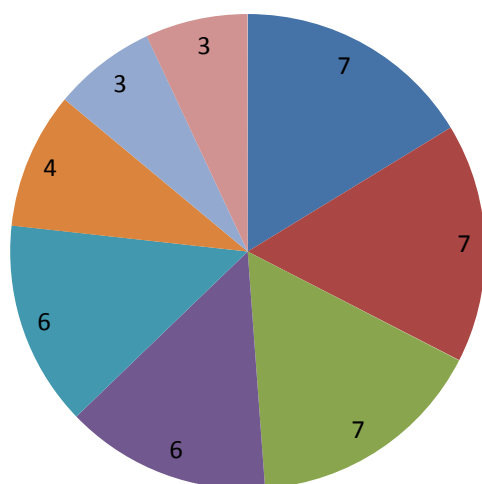
- zich te houden aan de regels, te vinden in de Arbowetgeving;
- een RI&E te hebben die beschikbaar is voor alle werknemers;
- de regels van Aequor te volgen; Aequor eist dat de werkomgeving sociaal en fysiek veilig is, dat stagiaires worden ondersteund m.b.v. een leerwerkplan of vaste werkwijze en dat het bedrijf ook in het bezit is van het Veiligheidscertificaat van SVP.

3.2 Welke risico's lopen stagiaires bij de uitoefening van hun stage?

De bronnen in de literatuur noemen een aantal risico's: paarden die door mensen zijn opgevoed, mensen die niet opletten, gevaren niet onderkennen, zonder cap rijden, meelopen in een stapmolen met een paard dat er voor de eerste keer in staat en de combinatie 'nieuw manegepaard - onervaren ruiter' (Van Dijk en Hoekstra, 2007). Van de gegevens uit de literatuur is hieronder een diagram gemaakt (figuur 5).

In het diagram is te zien hoe vaak een respondent een door hem gemaakte opmerking inschatte als een risico voor zichzelf of anderen. Bij het onderzoek door Van Dijk en Hoekstra is niet specifiek gekeken naar risico's die stagiaires lopen, maar naar risico's van werknemers, stagiaires, vrijwilligers en klanten. Voor hun onderzoek hebben Van Dijk en Hoekstra 30 respondenten geïnterviewd, die elk meerdere reacties hebben gegeven in relatie tot risico's van mensen op paardenstallen (Van Dijk en Hoekstra, 2007).

Voorkomingsfrequentie risico's van mensen op paardenstallen

Legenda (oorzaken):

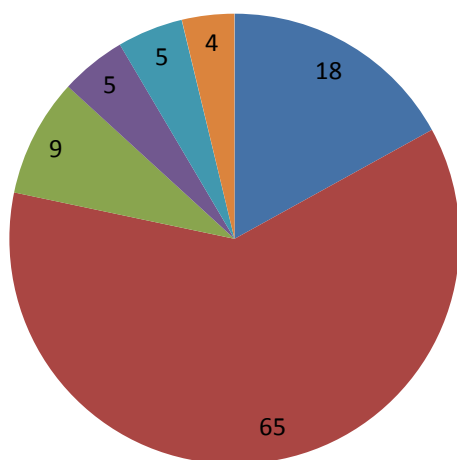
- paarden die door mensen zijn opgevoed
- niet opletten
- gevaren niet onderkennen
- zonder cap rijden
- meelopen in de stapmolen, met paarden die er voor de eerste keer in staan
- nieuwe manegepaarden met een onervaren ruiter
- meer bezig zijn met de veiligheid van een ander i.p.v. de eigen veiligheid
- mensen opdrachten uit laten voeren boven hun niveau

Figuur 5: voorkomingsfrequentie van risico's van mensen actief op stallen met paarden (Van Dijk en Hoekstra, 2007)

Het beleren van jonge paarden wordt in de literatuur ook gezien als een risico (Van Dijk en Hoekstra, 2007). Hippische accommodaties worden gebouwd naar het eigen inzicht van de eigenaren, vaak met beperkte middelen. Er hangen ook risico's aan de inrichting van de accommodatie, zoals: smalle gangen, hellende vloeren, geen paard-tot-paard contact mogelijk, smalle deuren, lage deuren, ontbreken omheining buitenbak, te lage omheining van de buitenbak, gladde vloeren, geen weidegang of paddock, voeren in de stal, slechte verlichting, in de stal opzadelen en in de gang opzadelen (Van Dijk en Hoekstra, 2007). In een onderzoek van TNO worden nog de volgende factoren genoemd over risico's op stallen met paarden: schrikken van het paard, slechte bodemgesteldheid, slechte weersomstandigheden, onvoldoende (rij)vaardigheid van de mensen die met de paarden omgaan en acties van derden (TNO, Hespén et al., 2012).

Uit het onderhavige onderzoek onder 25 respondenten komen onder andere de in figuur 6 weergegeven risico's naar voren.

Genoemde risico's voor stagiaires op stage

Legenda (oorzaken):

- jonge paarden
- hanteren van een paard
- hengsten
- trappen
- bijten
- groepshuisvesting

Figuur 6: genoemde risico's van stagiaires op stage

Figuur 6 geeft de belangrijkste risico's weer die naar voren zijn gekomen in het door ons uitgevoerde onderzoek. De resultaten zijn verkregen door te kijken naar de citaten uit de labels die horen bij deze deelvraag (terug te vinden in tabel 14, bijlage XIV). Er is geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende groepen die ondervraagd zijn.

Veruit de meeste ondervraagden geven aan dat het grootste risico samenhangt met het hanteren van paarden; dit is 65 keer genoemd in de interviews. Het risico dat daarna als grootste wordt beschouwd, is het hanteren van jonge paarden; dit is 18 keer aangegeven als risico. Andere door de respondenten genoemde risico's zijn: het werken met paarden, ontbrekende of slechte begeleiding, niet oplettende stagiaires of begeleiding, de stagiaire te hoog inschatten, paardrijden, zelfoverschatting door de stagiaire, beknelling voet door paardenhoef, domme paarden, met jonge paarden werken, op de heftruck rijden, groepsdruk op de werkvloer, kleine stallen en ongeschikt schoeisel.

Kort samengevat kan worden gezegd dat volgens de respondenten de risico's voornamelijk toe te schrijven zijn aan zaken die samenhangen met de dagelijkse omgang met het paard. Ook overschatting van de stagiaire, gekoppeld aan zelfoverschatting van de stagiaire en niet opletten vormen belangrijke risicofactoren die bijdragen aan de kans op ongevallen. Bij de dagelijkse omgang met het paard worden jonge paarden en hengsten gezien als het meest risicovol.

Resultaten deelvraag II “Welke risico's lopen stagiaires bij de uitoefening van hun stage?”

Voor deze deelvraag is gekeken naar de literatuur en de onderzoeken die al zijn gedaan naar de risico's die mensen lopen als ze actief zijn op een bedrijf in de hippische sector. Uit het onderzoek van Van Dijk en Hoekstra bleek dat de meesten van hun respondenten vonden dat gevaren vooral in de menselijke handelingen zitten. Van de 43 frequenties kwamen menselijke fouten (niet opletten, gevaar niet onderkennen etc.) 36 keer naar voren als risico; de paarden zelf werd 7 keer genoemd.

Uit ons eigen onderzoek onder stagiaires, bedrijven en scholen komt een ander beeld naar voren. De omgang met paarden wordt genoemd als de grootste bedreigende factor, waarbij het hanteren van het paard wordt gezien als het gevaarlijkst: van de in totaal 106 keer dat er over risico's werd gesproken, is dit 65 keer genoemd

3.3 In welke mate sluit de huidige veiligheidswaarborging in de praktijk aan op de daadwerkelijke risico's die stagiaires lopen?

Voor het beantwoorden van deze deelvraag is gekeken naar de huidige veiligheidswaarborging die wordt gehanteerd door leerbedrijven en welke risico's er daadwerkelijk worden gelopen door stagiaires. De antwoorden hierop komen volledig uit citaten van de afgenomen interviews. De gebruikte tabellen hiervoor zijn tabel 1 t/m 13, te vinden in de bijlagen I t/m XIII.

Bedrijven geven aan dat de risico's die worden gelopen, vooral voortkomen uit de omgang met en het hanteren van paarden, het gedrag van de stagiaires en de omgeving waarin gewerkt wordt. Stagiaires hebben hier nog een aanvulling op, namelijk de begeleiding. De respondenten van de scholen delen deze mening; zij noemen het verkeerd inschatten van stagiaires door de stagebegeleider het vaakst als risico.

Uit de reacties van de respondenten is gebleken dat de huidige veiligheidswaarborging niet aansluit bij de daadwerkelijk gelopen risico's tijdens de stages. Zo gaf een van de respondenten vanuit de bedrijven bijvoorbeeld aan: “... met de paarden zelf. We krijgen zoveel leerlingen, die dan paardenhouderij willen gaan doen of paardenveterinair, en eigenlijk alleen maar gestalde paarden hebben gezien, en de school die verwacht van ons even dat wij die kinderen paard-proof maken, zeg maar.” Naast dit citaat is er door elk type respondent (zowel studenten als stagebegeleiders verbonden aan een hippische opleiding en personen van hippische bedrijven) meerdere keren aangegeven dat de huidige veiligheidsborging in sterke mate niet overeenkomt met de praktijk.

Resultaten deelvraag III “In welke mate sluit de huidige veiligheidswaarborging in de praktijk aan op de daadwerkelijke risico’s die stagiaires lopen?”

Ondanks de genomen maatregelen van alle betrokken instanties (Aequor, SVP, betrokken opleidingen en leerbedrijven) geeft een ruime meerderheid van de respondenten aan dat de huidige veiligheidsborging in de praktijk niet blijkt te functioneren. In samenhang met het overwegend negatieve beeld dat geschetst wordt in de interviews, kan worden geconcludeerd dat de huidige veiligheidswaarborging in de praktijk volstrekt niet aansluit bij de gelopen risico’s.

3.4 Wat zijn de mogelijkheden om voor stagiaires binnen de hippische sector een veilige stageplaats te creëren?

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden hebben we gebruik gemaakt van de tabellen ‘bedrijfsveiligheidscultuur’ (tabel 2, bijlage II), ‘dagelijkse werkzaamheden’ (tabel 3, bijlage III), ‘maatregelen’ (tabel 4, bijlage IV), ‘risico werkzaamheden’ (tabel 5, bijlage V) en ‘veiligheidsborging stagiaire’ (tabel 12, bijlage XII). In deze tabellen zijn citaten weergegeven vanuit de interviews met stagebegeleiders van bedrijven, stagebegeleiders van scholen en studenten die een hippische stage hebben gedaan.

In de interviews kwamen verschillende mogelijkheden naar voren. Vanuit de stagebedrijven is meermaals de klacht geuit dat leerlingen onvoldoende kennis hebben over de omgang met paarden; ook in de literatuur is dit het meest genoemde risico.

Volgens de bedrijven verschilt het niveau enorm per leerling, waardoor het moeilijk in te schatten is wat het niveau van de stagiaire is. Ook geven bedrijven aan dat zij er geen behoefte aan hebben om stagiaires op hun bedrijf te ontvangen die nog moeten leren paardrijden. Zij stellen dat interesse in de paardensport essentieel is voor het slagen in de sector; iemand die op het Mbo zit, wordt dus eigenlijk al geacht redelijk tot veel ervaring te hebben in de omgang met paarden. Als deze ontbreekt, vragen bedrijven zich af wat de stagiaire eigenlijk op de desbetreffende opleiding doet. Immers, het is een kleine sector, waarbij zeer gemotiveerd en hard werken hoog op de agenda staat.

Het wel of geen ervaring hebben voorafgaande aan de stage is in dit onderzoek niet onderzocht. Voor bedrijven is het echter wel belangrijk om voor aanvang van de stage te weten in hoeverre de stagiaire ervaring heeft; dit kan op verschillende manieren inzichtelijk gemaakt worden. Hiervoor kunnen de betrokken partijen maatregelen nemen:

- scholen zouden eisen kunnen stellen aan het instroomniveau van de student. Dit zou kunnen d.m.v. selectie aan de poort of het stellen van eigen eisen voorafgaand aan het op stage gaan;
- voor de stagebiedende bedrijven zouden scholen de leerlingen kunnen verplichten tot het inzichtelijk maken van hun ervaring;
- scholen zouden in de opleiding meer aandacht en tijd moeten besteden aan het onderwerp veiligheid; er gebeuren binnen de paardensport weinig ongelukken, maar als ze gebeuren, dan kunnen ze een permanente impact hebben op de stagiaire. Ook als de leerling later werkzaam is in de beroepspraktijk is voorlichting van consumenten een grote verantwoordelijkheid. Hiervoor moeten de leerlingen gedurende hun opleiding wel voldoende kennis en kunde hebben opgedaan;
- de overheid zou meer voorlichting kunnen geven dat Arbowetgeving voor iedere werkplek in Nederland geldt, dus ook voor hippische bedrijven; uit de literatuur blijkt dat deze bedrijven vaak in de waan verkeren dat deze wetgeving niet op hen van toepassing is;
- SZW zou geldende wetgeving beter moeten gaan handhaven door middel van inspecties;
- een mogelijkheid is dat er een nieuw certificaat wordt ingesteld dat de garantie geeft dat een bedrijf voldoet aan de Arbowetgeving (een zogenaamd Arbocertificaat);
- scholen horen alleen leerbedrijven te selecteren die het welzijn van hun leerlingen hoog in het vaandel hebben staan;
- scholen zouden hun leerlingen kunnen helpen bij het vinden van een passende stageplek;
- bedrijven moeten stagebegeleiders in de gelegenheid stellen een stagiaire naar behoren te begeleiden; dit moet vooraf ingeroosterd en ingepland worden en later per stagiaire geëvalueerd worden. Dit is een extra verplichting die opgenomen kan worden in het Arbocertificaat.

Resultaten deelvraag IV “Wat zijn de mogelijkheden om voor stagiaires binnen de hippische sector een veilige stageplaats te creëren?”

Er zijn een aantal mogelijkheden voor het creëren van een veilige stageplaats. Het komt erop neer dat als de betrokken partijen hun eigen mogelijkheden gebruiken om mensen beter te informeren, er al veel misverstanden kunnen worden voorkomen of opgelost.

De overheid moet haar verantwoording nemen als het aankomt op het informeren van bedrijven over de Arbowetgeving en bij het uitvoeren van deze wetgeving. Er moet beter en meer gecontroleerd worden op bedrijven in de hippische sector om te zien of men zich aan de regels houdt.

Bedrijven moeten stagebegeleiders de mogelijkheid geven om de stagiaires naar behoren te begeleiden, waarbij scholen ondersteuning kunnen bieden door de bedrijven van tevoren te informeren over de stagiaires die ze naar het bedrijf toesturen. Ook kunnen scholen het onderwerp veiligheid beter naar voren laten komen in hun lessen, om zo de kennis over veiligheid te vergroten onder hun leerlingen.

3.5 Hoe kan op basis van de resultaten uit de voorgaande deelvragen het beste een veilige stageplaats voor stagiaires binnen de hippische sector worden gewaarborgd?

Bij het beantwoorden van deze deelvraag zijn de resultaten van de voorgaande deelvragen meegenomen. Alle resultaten zijn gekoppeld om zo tot een antwoord te komen op deelvraag V:

- het antwoord op deelvraag I laat zien dat stagebieders verplicht zijn om zich aan de regels van Aequor en SZW te houden; ook moeten ze een RI&E hebben, die toegankelijk moet zijn voor de werknemers;
- in het antwoord op deelvraag II komt naar voren dat volgens de respondenten het grootste risico voor de stagiaire het omgaan met het paard betreft; dit is gebleken uit het literatuuronderzoek en de gevonden resultaten onder respondenten;
- uit het antwoord op deelvraag III blijkt dat, ondanks de genomen maatregelen van alle instanties, een ruime meerderheid van de respondenten vindt dat de huidige veiligheidsborging in de praktijk niet voldoende is. Er is een verschil tussen de in theorie gedekte risico's en de in de praktijk daadwerkelijk gelopen risico's;
- voor de beantwoording van deelvraag IV is gekeken naar de mogelijkheden voor het creëren van een veilige stageplaats en welke verbeterpunten en mogelijkheden de onderzoekers zien. Deze komen neer op het beter informeren van de betrokken partijen om zo misverstanden te voorkomen of op te lossen; daarnaast dient het begrip veiligheid meer onder de aandacht gebracht te worden. Ook de overheid moet haar verantwoording nemen en bedrijven beter informeren over de wetgeving die nu geldt, zoals de Arbowetgeving. Verder moeten stagebegeleiders vanuit hun bedrijf de mogelijkheid krijgen om stagiaires naar behoren te begeleiden.

4. Eindconclusie onderhavig onderzoek

De hoofdvraag van dit adviesrapport luidt:

“Hoe kan de veiligheid van stagiaires binnen hippische bedrijven worden gewaarborgd?”

In het onderhavige onderzoek is naar voren gekomen dat 25 respondenten 65 keer de omgang met het paard hebben genoemd als het grootste risico voor de veiligheid van stagiaires. De in het onderzoek gevonden resultaten in relatie tot de hoofdvraag zijn:

- de handhaving van de wetgeving is momenteel niet toereikend; de wetgeving moet beter worden nageleefd;
- volgens de respondenten is het grootste risico de omgang met het paard;
- scholen moeten het instroomniveau toetsen bij hun toekomstige studenten;
- scholen moeten hun leerlingen begeleiden richting een bij de leerling passende stageplaats;
- scholen kunnen bijdragen aan een betere communicatie tussen stagiaires en leerbedrijven door middel van bijvoorbeeld een ervaringspaspoort, zodat er bij het plaatsen op een leerbedrijf rekening kan worden gehouden met de kennis en ervaring van de stagiaire;
- leerbedrijven moeten stagebegeleiders in de gelegenheid stellen een stagiaire naar behoren te begeleiden; dit moet vooraf ingeroosterd en ingepland worden en later per stagiaire en stage geëvalueerd worden. De stagebegeleiders moeten niet alleen genoeg tijd krijgen voor de begeleiding, maar ook voldoende middelen;
- in samenwerking met de scholen moet een begeleidingsprotocol worden ontwikkeld, te gebruiken op het leerbedrijf. In dit protocol staat beschreven hoe de begeleiding wordt vormgegeven. Hierdoor wordt de begeleiding van een stagiaire gestructureerd;
- wetgevende instanties moeten de huidige wetgeving handhaven door middel van regelmatige inspecties. Bij het niet voldoen aan de eisen van de inspectie volgen sancties;
- het zou verstandig zijn als bedrijven zichtbaar kunnen maken dat zij aan de eisen in de wetgeving voldoen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door een certificaat in te voeren: als een leerbedrijf na inspectie van SZW wordt goedgekeurd, krijgt het een certificaat waaruit blijkt dat het aan de Arbowetgeving voldoet.

Concluderend kan worden gezegd dat alle partijen consensus moeten plegen, om zo tot een verbetering van de veiligheid van stagiaires op hippische bedrijven te komen. Bedrijven die netjes de regels volgen, verdienen erkenning en beloning voor de investeringen en moeite die ze hebben gedaan.

5. Discussie

5.1 Onderzoeksmethodieken

Vanwege de kenmerken van het onderzoek, het verzamelen van informatie en meningen, is er gekozen voor een open, half gestructureerde interviewstijl, waarbij gebruik is gemaakt van een open openingsvraag en een onderwerpenlijst. Deze manier van interviewen paste het beste bij het gekozen onderzoeksontwerp. Door gebruik te maken van een vragenlijst was er een houvast en kon er door de interviewers gecontroleerd worden of alle onderwerpen besproken waren. Vanuit het gesprek werd doorgevraagd naar de voor het onderzoek relevante onderwerpen.

Er waren een aantal citaten die opvielen; deze zijn apart opgenomen in dit hoofdstuk, in paragraaf 5.2. Tijdens het afnemen van de interviews trad er vrij snel, na ongeveer 8 interviews, een sneeuwbaaleffect op, waarbij dezelfde antwoorden steeds terugkwamen en bevestigd werden.

Het doel van dit onderzoek was het vinden van algemene trends en meningen; het is kwalitatief van opzet. Hieronder volgt per deelvraag een discussie.

Discussie bij deelvraag I

Het antwoord op deze deelvraag kwam uit literatuuronderzoek en was dus afhankelijk van bestaande literatuur. Het is voorgekomen dat er tijdens ons onderzoek nieuwe informatie van Aequor naar buitenkwam omtrent hun certificeringsmethode. We hebben getracht de informatie in dit onderzoek zo compleet mogelijk te houden.

Discussie bij deelvraag II

Het antwoord op deelvraag II is gedeeltelijk door literatuuronderzoek en gedeeltelijk uit de interviews tot stand gekomen. Bij interviews gaat het altijd over de meningen van de mensen die geïnterviewd worden. Deze meningen kunnen van dag tot dag verschillen (soms voelen mensen zich niet op hun gemak; hierdoor kunnen ze een andere mening geven dan als ze zich wel goed hadden gevoeld). Omdat er van de interviews transcripten zijn gemaakt, was het niet altijd mogelijk om exact te zien in welke context de mening zich heeft gevormd. Dit kan ervoor gezorgd hebben dat er 'ruis' in de informatie is ontstaan.

Door de mogelijkheid om gedurende de interviews de vragen aan te passen aan de geïnterviewde zijn de interviews soepel verlopen; echter, door het aanpassen van de vragen en het niet strikt vasthouden aan een vaste vraagstelling en volgorde is de mogelijkheid tot herhalen van het onderzoek moeilijker geworden. De herhaalbaarheid is dus verkleind, maar het is nog wel mogelijk vragen toe te spitsen op een onderwerp en controlevragen in te bouwen, mocht hiertoe aanleiding zijn. We nemen aan dat onze werkwijze de betrouwbaarheid heeft vergroot.

Er zijn maatregelen genomen om te voorkomen dat er teveel zou worden afgeweken van de onderwerpen die we wilden onderzoeken. Zo is er gebruik gemaakt van een standaard vragenlijst, waarop tijdens de interviews bijgehouden kon worden welke onderwerpen in voldoende mate waren beantwoord.

Discussie bij deelvraag III

Dezelfde discussiepunten die vermeld staan bij deelvraag II gelden ook voor deelvraag III. De context waarin iets gezegd is, kan door ons verkeerd begrepen zijn en, hoewel wij ons er niet van bewust zijn, bestaat de mogelijkheid dat een citaat verkeerd is geïnterpreteerd en niet bij het juiste label is geplaatst. Om tot resultaten te komen hebben wij regelmatig onze eigen interpretatie gegeven aan de citaten, maar daarbij hebben wij wel geprobeerd zo netjes en accuraat mogelijk hetgeen er is gezegd, juist te interpreteren en te kijken in welke context iets gezegd is. Als er twijfel was, is het audiobestand teruggeluisterd, om misinterpretatie zoveel mogelijk te voorkomen.

Discussie bij deelvraag IV

Bij deze deelvraag is gekeken naar de in de theorie genoemde risico's en het te verwachten letsel ten gevolge van deze ongevallen en welke risico's zich in de praktijk voordoen. In de literatuur worden een aantal serieuze gevaren genoemd voor de beginnende onervaren stagiaire in de hippische sector; in de interviews zijn ook risico's naar voren gekomen; zo wordt o.a. het gebrek aan werkervaring met deze dieren als een verzwarende factor gezien bij de risico's die stagiaires lopen, maar de risico's uit de literatuur komen niet geheel overeen met die door de respondenten genoemd zijn.

Doordat de beantwoording van deze deelvraag gedeeltelijk is gebaseerd op citaten uit de interviews, gelden de bij deelvraag II genoemde discussiepunten ook hier.

Deelvraag V behandelt geen nieuwe bevindingen; deze behoeft daarom geen eigen discussie.

5.2 In het oog springende onderzoeksresultaten

De tijdens het onderzoek afgenomen interviews bevatten naast de al genoemde citaten over belangrijke risicofactoren ook een aantal opvallende reacties, welke een duidelijk beeld schetsen van de problemen binnen de sector: groepsdruk tussen personeel onderling, de drang (van de stagiaire) om zich te bewijzen, de mogelijk foute inschatting van de beheersingsgraad van de stagiaire door de stagebegeleider, het zien van stagiaires voor [sic] *“de help”* en stagiaires elkaar in laten werken. Wat opvalt is, dat stagiaires vooral letten op het type paarden dat aanwezig is op het potentiële stagebedrijf en het functioneren van het te gebruiken materiaal, zoals het harnachement etc.; dit zijn punten die ook terugkomen in de criteria van het SVP-certificaat.

Enkele opvallende citaten zijn [sic]:

- *“dat een stagiaire te hoog wordt ingeschat, het is een sector waar het al gauw is van: de mouwen opstropen en hard aan het werk”;*
- *“ik denk dat de risico's ook heel erg zitten in personeel, die toch een beetje een soort groepsdruk zet, zeg maar, dat dan mensen dus zichzelf willen gaan bewijzen op zo'n stage en dat die dan niet helemaal zeker zijn of ze bijvoorbeeld wel dat paard mee kunnen nemen of dat ze toch op zo'n trekker stappen. Omdat iemand dat zegt, zo van, o, dat kun je wel of iets dergelijks”;*
- *“dan heb ik 's morgens één voor de help en dan kan ik 's middags wat tijd in hun investeren”;*
- *“10 weken stage, om de 5 weken kan de een de ander inwerken. Je hebt constant eigenlijk 2 stagiaires, na 5 weken wisselt dat af, dan kan de ene de andere inwerken. Moet je zien hoe snel dat dan leert. Hoe snel ze de valkuilen kunnen leren”;*
- *“de eerste dag zeggen ze wat je moet doen, maar daarna moet ik het zelf doen. Ik kan altijd vragen stellen, maar de mensen hebben het heel druk, en als je iedere keer komt vragen, is het ook niet goed. Ze willen zien dat ik zelfstandig kan werken”;*
- *“ik heb tweemaal op een paard gezeten, eenmaal instappen, eenmaal uitstappen. En dat was het. Vervolgens is ze op vakantie gegaan, en heeft ze gevraagd of ik in de kerstvakantie wil komen, geen probleem, dan kom ik en de stalvrouw die daar werkte had net haar pols gebroken, dus die werkte niet”.*

6. Adviezen en aanbevelingen

De antwoorden op de deelvragen gezamenlijk laten een aantal hoofdpunten zien. Als deze hoofdpunten worden opgepakt door de betrokken partijen, dan zijn waarschijnlijk de in theorie te lopen risico's van de stagiaires tijdens de uitoefening van hun stage aanzienlijk te beperken.

Er zijn een aantal mogelijkheden om de veiligheid van stagiaires te verbeteren op een leerbedrijf:

- scholen moeten een selectie maken aan de poort door het instroomniveau van nieuwe leerlingen te toetsen;
- voordat de leerlingen op stage gaan, moeten de leerlingen vanuit de opleiding voldoende praktijktraining hebben gehad met paarden;
- scholen moeten hun leerlingen kennis geven over veilig werken binnen de hippische sector;
- er moet beter worden gekeken naar wat een stagiaire weet en kan. Het is momenteel zo dat iedere stagiaire op ieder leerbedrijf aan de slag kan, ook als dit bedrijf niet voor de stagiaire geschikt is;
- scholen kunnen iedere leerling toetsen met behulp van een ervaringspaspoort. Dit geeft scholen een beter beeld van de stagiaire en het leerbedrijf kan aangeven of de stagiaire in het bedrijf zal passen en goed kan functioneren;
- scholen moeten een andere selectieprocedure toepassen om een leerbedrijf te vinden dat bij de stagiaire past;
- het certificaat van Aequor is te vervangen door een algemeen certificaat van SZW. Als bedrijven d.m.v. een inspectie kunnen aantonen dat zij voldoen aan de algemeen geldende regels van de Arbowet, dan is op dat bedrijf de veiligheid voor stagiaires al gewaarborgd;
- scholen kunnen profiteren van het certificaat door leerbedrijven te selecteren die het certificaat bezitten;
- de onderlinge communicatie tussen alle partijen moet beter;
- de doelstellingen en richtlijnen van zowel Aequor als SVP moeten duidelijker zijn;
- een betere communicatie/informatie over de huidige wetgeving (een aantal respondenten dacht dat de Arbowetgeving niet op hen van toepassing was);
- de huidige relevante wetgeving moet beter worden gehandhaafd;
- leerbedrijven moeten stagebegeleiders in de gelegenheid stellen een stagiaire naar behoren te begeleiden; dit moet vooraf ingeroosterd en ingepland worden en later per stagiaire en stage geëvalueerd worden. De stagebegeleiders moet niet alleen genoeg tijd krijgen voor de begeleiding, maar ook voldoende middelen;
- een eventueel vervolgonderzoek kan dieper ingaan op de omgang met het paard door stagiaires tijdens de uitoefening van hun dagelijkse werkzaamheden (in het onderzoek is de omgang met het paard 65 keer als grootste risico naar voren gekomen; naar ons idee is dit echter geen oorzaak, maar een symptoom);
- SZW zal bij de inspectie van bedrijven ook moeten toetsen of de begeleiding van de stagiaires goed is georganiseerd.

In de ideale wereld?

Door het loslaten van sociale conventies, financiële overwegingen, organisatorische belemmeringen en conflicterende strategische belangen van betrokken partijen, kan worden nagedacht over hoe in een ideale wereld, die niet begrensd wordt door genoemde factoren, het beste een veilige stageplaats voor stagiaires binnen de hippische sector kan worden gecreëerd. In een ideale wereld is immers alles mogelijk.

Scenario 1

1. Als eerste is het belangrijk dat voorafgaand aan het volgen van een hippische opleiding het instroomniveau van toekomstige leerlingen wat betreft paardvaardigheid en theoretische kennis wordt getoetst. Een mogelijkheid is om voor een hippische opleiding een verplichte instaptoets in te voeren, bestaande uit een theoriegedeelte en een praktijkgedeelte. Dit maakt het mogelijk om de theoretische kennis en de (rij-)ervaring van de potentiële student(e) te toetsen en daarmee een inschatting te maken of de student(e) op de door hem/haar voorgestelde studie wel op de juiste plek is.
2. Een ander hulpmiddel om het instroomniveau van leerlingen te toetsen is het in bezit hebben van een of meerdere diploma's uitgegeven door de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (hierna te noemen: KNHS), door de potentiële student(e). Deze diploma's geven aan dat hij/zij een bepaalde mate van basisvaardigheden bezit in de omgang met en het rijden op een paard. Voorgesteld wordt het bezit van minimaal het B-diploma (zie bijlage XV). Wanneer een potentiële student(e) in het bezit is van dit B-diploma, is deze vrijgesteld van de instaptoets.
3. Als derde is het belangrijk dat er tijdens de opleiding aandacht is voor veiligheid, met name in de omgang met het paard. Er zijn verschillende mogelijkheden om dit te integreren in het huidige curriculum.
4. Belangrijk is dat studenten bewust worden gemaakt van de risico's van hun eigen handelen, van het handelen van anderen en van de omgang met het paard. Dit kan bijvoorbeeld door het ontwikkelen van een module 'veiligheid' die, voorafgaand aan de praktijkstage, door de student(e) met goed gevolg moet worden afgelegd. Tijdens de stage is het belangrijk dat de student(e) laat zien dat hij/zij de theorie uit de betreffende module daadwerkelijk toepast in de praktijk. Dit kan door het laten maken van een praktijkopdracht 'risico-verslag'. Zo wordt een koppeling gemaakt tussen de op de opleiding gedoctrineerde theorie en de risico's die de student(e) loopt tijdens de dagelijkse werkzaamheden.
5. Als vijfde is het belangrijk dat hippische bedrijven waar medewerkers of stagiaires arbeid verrichten, zich bewust worden van het feit dat ook zij vallen onder de Arbowet en alle daaruit voortkomende maatregelen. De SZW is hierin de leidende partij. Een voorlichtingscampagne met reclamespots, televisieaandacht rond en tijdens hippische evenementen, foldermateriaal, krantenartikelen, publicaties in hippische tijdschriften en de aanwezigheid met een voorlichtingsstand op landelijke en lokale hippische evenementen zullen een positief effect hebben op deze bewustwording.
6. Als laatste is het belangrijk dat vanaf heden binnen een redelijke termijn (voorgesteld wordt een termijn van 3 jaar) SZW de Arbowet op hippische bedrijven gaat handhaven. Dit betekent dat er op deze bedrijven willekeurig Arbo-inspecties worden uitgevoerd, waarbij ook gekeken moet worden of de begeleiding van de stagiaires goed is georganiseerd. Bij tekortkomingen moeten maatregelen volgen. Afhankelijk van de aard van de tekortkoming kan dit zijn: een waarschuwing, een boete of, bij ernstige zaken, (tijdelijke) sluiting van het bedrijf totdat de noodzakelijke aanpassingen zijn gedaan.

Al deze in de ideale wereld voorgestelde maatregelen zullen de veiligheid van stagiaires tijdens hun praktijkstage op hippische bedrijven zeker ten goede komen.

Scenario 2

Het komt vaak voor dat de verschillende betrokken partijen onderling (te) weinig communiceren. Veel frustraties en opvattingen van regels zijn te voorkomen door een betere onderlinge samenwerking. Een aantal Mbo-opleidingen heeft aangegeven dat ze niet betrokken zijn geweest bij het creëren van de nieuwe regels voor de leerbedrijfserkenning door Aequor. Dit heeft geleid tot irritatie bij de scholen, doordat er van bovenaf regels zijn opgelegd, zonder dat zij daar invloed op hebben gehad. Daarom is het moeilijk deze regels te accepteren.

Het onderzoek door Van Dijk en Hoekstra laat zien dat de meeste gevaren liggen in het menselijk handelen. Naast een beter geïntegreerd voorlichtingsbeleid op scholen met hippische opleidingen, is het ook van belang dat er een betere training komt, niet alleen voor stageaanbieders, maar ook voor stagebegeleiders. In de beste situatie zou de lesstof voor elke partij dezelfde leerpunten en hoofdlijnen moeten bieden. Als iedereen dezelfde informatie over veiligheid en dezelfde lessen over het inschatten van risico's krijgt, dan zullen er onderling minder misverstanden zijn dan wanneer er uiteenlopende meningen zijn over risico's en de manieren om deze in te dekken. Als mensen die samenwerken dezelfde taal spreken, dan werkt het efficiënter dan wanneer ze dit niet doen.

Naast betere voorlichting over veiligheid is het belangrijk dat de overheid zich meer inzet om bedrijven bewust te maken dat iedereen onder dezelfde wetgeving valt en wat deze wetgeving inhoudt. Er is in het onderzoek door meerdere respondenten aangegeven dat ze niet wisten dat de Arbowetgeving ook voor hen gold; ze dachten dat dit via Aequor geregeld was. Een kleinschalige overheids campagne kan deze misvatting uit de wereld helpen in de hoop dat men zich dan ook beter aan de wetgeving gaat houden.

Naast het belang van voorlichting is ook een betere selectie aan de Mbo-poort belangrijk. Nu is het nog zo dat iedereen die zich aanmeldt, ook meteen wordt aangenomen op hippische opleidingen. Een screening van leerlingen vooraf kan een goede indruk geven van het niveau van de leerling, welke ervaringen deze heeft en wat hij/zij wil bereiken. Een school kan een leerling die mogelijk niet geschikt is voor de opleiding, vooraf al behoeden voor een foutieve keuze, wat een aannemelijk hogere kwaliteit aan leerlingen oplevert binnen de opleiding.

Samenvattend: er zijn verschillende mogelijkheden om de veiligheid van stagiaires te bevorderen, waarbij met name te denken valt aan lessen in veiligheid en risicoherkenning voor alle betrokken partijen, een voorlichtingscampagne vanuit de overheid over de Arbowetgeving en het belang om deze op te volgen, en een selectie aan de poort bij Mbo-scholen om de kwaliteit van Mbo-stagiaires te verhogen.

Bronnen

- * Aequor (2011) *Veiligheidscertificaat hippische accommodaties*. Opgeroepen op 3 november 2013, van www.aequor.nl.
- * Aequor (2011) *Voorwaarden voor erkenning*. Opgeroepen op 2 februari 2013, van www.aequor.nl.
- * Aequor (2013) Opgeroepen op 26 maart 2013, van www.aequor.nl (i).
- * Aequor (2013) *Berichtgeving veiligheidscertificaat op leerbedrijven: 5 juli 2013*. Memo gepubliceerd door Aequor, Stigas en de Onderwijswerkgroep Sectorraad Paarden.
- * Anoniem (2013) Samenvatting gesprek met anonieme ex-stagebegeleider. (Interviewers: K. Duijts & J. van Helvoort).
- * Baarda, D. & de Goede, M. (2006) *Basisboek Methoden en Technieken*. Groningen: Noordhoff Uitgevers B.V.
- * Baarda, D. B. et al. (2007) *Basisboek interviewen. Handleiding voor het voorbereiden en afnemen van interviews*. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- * Baarda, De Goede en Teunissen (2005) *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers B.V.
- * CCV (2013) *Waarborgen veiligheid*. Opgeroepen op 26 maart 2013, van www.hetccv.nl.
- * Dijk, G van & Hoekstra M. (2007) *Veilig werken met paarden*. Ongepubliceerd (intern) verslag, Van Hall Larenstein.
- * Egmond, A. J. van (2010) *Veiligheidscertificaat*. Opgeroepen op 28 maart 2013, van www.aequor.nl.
- * Hespen, A.; Stubbe, J.; Stege, J.; Oijndijk, W. (sd) (2012) *Blessures paardensport (BIS), hoe stevig zit jij in het zadel?* Leiden: TNO.
- * KNHS (2014), 'Meedoen met diplomarijden en –voltigeren'. Opgeroepen 26 augustus 2014, van <https://www.knhs.nl/paard-en-kids/bixiebieb/diplomarijden-en-voltigeren-met-de-bixiebieb/meedoen-met-diploma-rijden-en-voltigeren/>
- * KNHS (i). *Meedoen met diplomarijden en –voltigeren*. Opgeroepen op 2 juni 2014, van <https://www.knhs.nl/paard-en-kids/bixiebieb/diplomarijden-en-voltigeren-met-de-bixiebieb/meedoen-met-diploma-rijden-en-voltigeren/>
- * Leereveld (2009) Leereveld, G.; Haar, M. v.; Tijsma, Y.; Mulder, J.; Boom, J.; Roost, L. et al. (2009). *Einddocument, KIGO Veiligheid Mens en Paard*. Dronten: Stoas Hogeschool.
- * Leereveld, G. (2013) *Veiligheid voor mens en paard*. Opgeroepen op 3 november 2013, van www.veiligheidmensenpaard.nl.
- * LTO, FNRS, FNHO, FNV bondgenoten en CNV Vakmensen (2013). 'Arbocatalogus Paardenhouderij'. Opgeroepen 27 augustus 2014 van www.agroarbo.nl.
- * Microsoft Corporation (2010) *Microsoft Office Professional Plus 2010*. Softwarepakket van Microsoft, uitgegeven in 2010.
- * Olympus (2013) *Product support WS-321M*. Opgeroepen 21 maart 2013, van www.olympusamerica.com.
- * Redactie Horses (website) (2010) *Geen stagiaires voor paardenbedrijven zonder veiligheidscertificaat*. Opgeroepen op 26 februari 2013, van <http://www.horses.nl/algemeen/geen-stagiaires-voor-paardenbedrijven-zonder-veiligheidscertificaat/>
- * Reulink, N. & Lindeman, L. (2005) *Kwalitatief onderzoek*. Opgeroepen op 26 februari 2013, van Radboud Universiteit Nijmegen: www.cs.ru.nl.
- * Rijksoverheid (2012); website Rijksoverheid. Opgeroepen op 14 mei 2013, van www.rijksoverheid.nl.
- * Stichting Veilige Paardenport (2002) *Stichting Veilige Paardensport*. Opgeroepen op 25 maart 2013, van <http://www.veiligpaardrijden.nl/>
- * Stichting Veilige Paardensport (2012) Opgeroepen op 28 augustus 2013, van www.veiligpaardrijden.nl/
- * Stichting Veilige Paardensport (juli 2013) *Website veilige paardensport*. Opgeroepen op 21 maart 2013, van www.veiligpaardrijden.nl/

- * Stichting Veilige Paardensport (j2013) *Handboek Veilig Paardrijden*. Opgeroepen op 27 augustus 2014, van www.veiligpaardrijden.nl/
- * SZW (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) (2013) *Jaarplan 2013*. Opgeroepen op 14 september 2013, van <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brieven/2013/5/14/jaarplan-2013.html>.
- * Tijisma, Y. (2010) *Onderzoeksresultaten 'Inventarisatie Onderwijs', KIGO-project 'Veiligheid Mens en Paard'*. Dronten: Stoas Hogeschool.
- * TNO, Hespen et al. (2012) *Hoe stevig zit jij in het zadel? Blessures in de paardensport (BIS)*.
- * Zwam, C. van (2013) *Veilig en gezond werken in Maneges, een praktische handleiding vanuit het perspectief van de Arbeidwetgeving*. United p.c. Uitgeverij, ISBN 9783854389002.
- * Zwanikken, W. (2013) *Meningen verdeeld over verplichting veiligheidscertificaat*. Opgeroepen op 23 maart 2013, van www.horses.nl.

Bijlagen

Uit de interviews zijn citaten verzameld en ondergebracht bij een of bij enkele van de in paragraaf 2.6 genoemde labels. De bijlagen I t/m XIII bevatten elk een tabel met daarin de citaten behorend bij een van de dertien labels. De gegevens vormden de basis voor de in hoofdstuk 2 beschrijvende samenvattingen.

Voor het onderzoek zijn drie categorieën respondenten geïnterviewd:

- (oud-)stagiaires op hippische stages (in de tabellen aangeduid met **ST***);
- mensen van bedrijven in de hippische sector (in de tabellen aangeduid met **B***);
- mensen die werkzaam zijn op scholen die direct te maken hebben met stagiaires in de hippische sector (afdelingsleiders, stagebegeleiders etc.; zij worden in de tabellen aangeduid met **S***).

I. Bedrijfscultuur

Tabel 1 bevat reacties van respondenten aangaande de bedrijfscultuur; het gaat hierbij om de manier waarop bedrijven opereren en omgaan met hun medewerkers. Dit heeft niet in alle gevallen direct betrekking op stagiaires of hun veiligheid, maar het geeft wel een beeld van de manier waarop bedrijven omgaan met deze zaken.

Tabel 1: Reacties respondenten aangaande het onderwerp ‘bedrijfscultuur’

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
Het meten van veiligheid binnen stagebedrijven is altijd een goeie zaak.	√		
Jaloezie en focus voor eigen belang hebben de overhand in de paardensector, wat gereflecteerd wordt door de FNRS en de KNHS. Er bestaat een bepaalde tunnelvisie ('oogkleppenvisie') in de sector, wat de sector weinig goed doet.	√		
Hoe minder regels, hoe beter.		√	
Dan heb ik 's morgens één voor de help en dan kan ik 's middags wat tijd in hun investeren.		√	
10 weken stage, om de 5 weken kan de een de ander inwerken. Je hebt constant eigenlijk 2 stagiaires, na 5 weken wisselt dat af, dan kan de ene de andere inwerken. Moet je zien hoe snel dat dan leert. Hoe snel de valkuilen kunnen leren.		√	
We hebben gewoon gezegd: deze mensen die mogen de veearts bellen en andere mensen mogen ons bellen, zodat wij gaan kijken om de veearts te bellen.		√	
Als je dan zo'n veiligheidscertificaat hebt, als je je daaraan conformeert, dan denk ik dat een eventuele rechter of iets zegt: dat hebben ze keurig gedaan.		√	
Wij hebben hem gebruikt of misbruikt, toen dat certificaat op kwam zetten, want daarmee ga je je verantwoordelijkheden ook wegleggen. Als je namelijk zo'n club je manege laat keuren, en er gebeurt iets, dan kun je zeggen: wat zal u ons maken?		√	
Zou wel kunnen dat ze daar een brief van gestuurd hebben, maar ik ben, naast dat ik dit doe, heb ik mijn eigen bedrijf en ik ben ook nog voorzitter van een dorps huis en ik ben ook nog penningmeester van het dorpsbelang.		√	
Maar mijn insteek is altijd: probeer het zo gevarieerd mogelijk te maken zodat die mensen een leuke herinnering eraan overhouden en dat ze er ook wat aan hebben.		√	
Ik vind het best goed, want het maakt mij verder niet uit. Ik heb altijd tegen onze mensen gezegd van: een stageloper hoeft u niet te brengen, hij hoeft dus niet het werk te doen, hij hoeft je niks te brengen en hij mag je ook niks kosten.		√	
Ja. Om de hele regelgeving erop te zetten. Natuurlijk moet een bedrijf veilig zijn. Je wilt voor jezelf ook veiligheid hebben, natuurlijk. Maar om dat op papier te zetten en daar een geldbedrag aan vast te zetten, dat vind ik natuurlijk flauwekul.		√	
En ik heb er verder geen informatie over gehad. Ja, misschien heeft het wel in de mail gestaan, maar ik ben niet zo'n lezer, dus dan klik ik het weer gauw weg. Ik heb wel wat beters te doen.		√	
Nou, daar proberen we onze leer uit te trekken, en het daarbij dan verder te laten.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
Ik heb er, heb er wel eens een weggestuurd, want dat ging echt niet meer, die, ja dat was gewoon, ja, maar daar kun je ook niet altijd wat aan doen. Maar ik had ook een leerling en die functioneert eigenlijk op geen enkel bedrijf en dat gaat bij ons gewoon heel goed. Ik vind het gewoon wel belangrijk dat ze zich gewoon gewaardeerd voelen.		√	
Op het moment dat ik gewoon de stal op loop, dan analyseer ik gelijk al van: hé, hoe staat het erbij, hoe zijn de paarden buiten, als ze buiten staan, dus dat neem ik altijd al gelijk mee in mijn beslissing over welk paard gepakt gaat worden.		√	
Dan moet je dus bepalen: is dit paard, is deze begeleider, is dit op dit moment een goed trio, of niet? En dan kan een cliënt gaan leren, dan kan een cliënt dan doen waar hij behoefte aan heeft, als er een, twee vaste begeleiders of het paard in het trioetje niet goed in zijn vel zit, dan kan het verkeerd uitpakken.		√	
Ik heb zelf gekozen voor zzp'ers om het feit van ze werken en ze zijn weg. Ik zit verder niet vast met vakantiegeld, ik zit verder niet vast met ziektes en zo. Als ze er zijn, dan zijn ze er, worden ze betaald; als ze er niet zijn, worden ze ook niet betaald.		√	
Als de dingen goed gaan, dan gaan de dingen goed.		√	
Ik moet wel aan de verplichting voldoen, hè. En voor de stagiaires natuurlijk ook allemaal, en dat is natuurlijk ook voor de FNRS het veiligheidscertificaat, die draaien hier een heel groot punt in mee, zeg maar, van het Aequor uit. Ik weet niet of jullie dat weten, hoor, maar de eisen die de FNRS stelt, die eisen stellen, die jullie ook een klein beetje...		√	
Ik kom bij zoveel bedrijven hier in de buurt en de regio en door heel Nederland heen, dat ik wel eens denk van: ik moet me aan zoveel punten houden, waarom jullie niet? En dan zie ik wel een bordje van Aequor erkenning.		√	
Ik ben er niet gelijk zo een die loopt te zeuren waarom ik wel en hij niet, maar ik vind wel dat je eigenlijk één lijn moet trekken met dat soort dingen.		√	
En een klap van het paard gehad, niet met de hoeven of zo, maar eens even kijken hoor, ik heb even contact gehad met haar ouders over van hoe en wat en hoe het gaat natuurlijk. Ze is een paar weekjes thuis geweest, en, nou ja, de dagen heeft ze die gewoon weer ingehaald. En dat is verder wel goed verlopen, het enige nadeel is: mensen willen de kosten van het eigen risico van de verzekering, willen ze in mijn schoenen drukken.		√	
Dan verhef ik mijn stem een beetje, en dan heb je 3, 4, 5 vrouwen die, ja, het is een beetje paniek op dat moment. En daarna krijg je te horen wat er is gebeurd.		√	
Ja, gewoon een klein machinetje wat overzichtelijk is en dat ze voor hun gevoel op een machine gezeten hebben. En ze vinden het nog leuk ook.		√	
Wij willen dat de werknemers ook voldoende rust krijgen tussendoor, maar dat het niet alleen maar, hé, om de pauzes gaat, dus we hebben het zo ingedeeld: kijk, de lunchpauze is natuurlijk, dat gaat van de uren af, maar de andere twee pauzes, ook weer een uur, valt binnen de uitbetaalde uren.		√	
Dus dat je ook, zeker op de, ik noem maar, de dagen waarop we uitmesten, dat doe ik zelf ook gewoon altijd, dat je wel gewoon je lichaam ook even rust kan gunnen tussendoor. Waarbij we wel aangeven: stel dat het nodig is, je werkt toch met dieren, je weet niet hoe het loopt, dat je daar ook wel een beetje flexibel mee omgaat op het moment dat je daarin moet schuiven.		√	
Nee, daar kan in geschoven worden hoor, dat is geen enkel probleem. Op het moment dat het gebeurt, dat er op stal nog even iets afgemaakt moet worden, dan zeg ik altijd: dat zie ik liever, dan dat alles neergegoot wordt zo van 'maar we hebben nu pauze'.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
Ja, dat sowieso, ze blijven gewoon veel alerter; ja, op het moment dat je echt vermoeid bent, werk je anders. En op het moment dat jij zegt van: nou, ik ben weer uitgerust, tot op zekere hoogte zeg ik altijd, de alertheid wordt gewoon vergroot.		√	
... op het moment dat je gewoon alert bent en je let op je veiligheid en het veiligheidsprotocol ...		√	
Ja, we waren heel beperkt met de werkzaamheden die we mochten verrichten met de dieren zelf. Ook afhankelijk of wij de 2-jarige, 3-jarige of 4-jarige studie deden. En naarmate de stage vorderde, gingen we met de stagebegeleider veel meer doen en als we dat eenmaal onder de knie hadden, durfden ze ons stap voor stapsgewijs zelfstandig te laten werken; en ook afhankelijk van het paard waarmee we zouden werken, mochten we zelfstandig of juist niet.			√
Nou in het begin was het juist heel veel samenwerken.			√
Naarmate ik de werkzaamheden doorkreeg, kon ik ook mijn eigen dag gaan inplannen, was het vooral 's ochtends duidelijk maken van: goh, ik wil dat je dit en dit en dit specifiek doet, op die momenten ben ik er en op die momenten ben ik er niet, en als er iets is dan bel je maar. Ik bedoel, op het eiland is het, ja, maximaal 20 minuten met de auto crossen en hij was er, en ik had natuurlijk zijn vrouw als aanspreekpunt, en de seizoensmedewerker die er was. In principe ging alles goed, en als het niet goed ging, dan belde ik op en vertelde hij wat ik moest doen en ging ik weer verder.			√
En dan mocht ik ook echt niet de werkzaamheden doen waarbij begeleiding nodig was. Dan kreeg ik gewoon van: ga de stal uitmesten, ga het voer voorbereiden; dat waren de werkzaamheden die ik deed als ik echt even alleen aanwezig was. En als er dan gasten kwamen en die wilden dan informeren, dan schreef ik de nummers op en de naam en dan kon de vrouw erachter aan bellen.			√
Ik had het gevoel dat 10 weken door mijn neus waren geboord, en dat ik eigenlijk, ja, een gespecialiseerde mestschepper was geworden.			√
Ik heb in een paardenbox geslapen.			√
Ik was 13 jaar en aan het einde moest ik 40 boxen uitmesten, dat was heel vermoeiend.			√
Er zijn veel situaties heel snel gevaarlijk, omdat je met een groot dier werkt dat veel energie heeft.			√
De eerste dag zeggen ze wat je moet doen, maar daarna moet ik het zelf doen. Ik kan altijd vragen stellen, maar de mensen hebben het heel druk, en als je iedere keer komt vragen, is het ook niet goed. Ze willen zien dat ik zelfstandig kan werken.			√
Wanneer de bezitter alleen denkt: ik hoef geen loon voor iemand te betalen die hier de hele dag is, dat is een probleem voor de mensen die stage doen. Hij moet niet alleen aan het geld denken, maar ook aan de gezondheid van de mens. Dat is een probleem op alle paardenberoepen, fokkerijen, dat deze bedrijven alleen aan geld denken, niet aan de gezondheid van de mens.			√
Ik heb toen ook aangegeven dat ik het wel heel goed vond dat ze hem dus rust gunden. En ik heb ook wel vaak aangegeven dat ik betwijfel in hoeverre je paarden echt daarvoor kunt gebruiken. De paarden werden natuurlijk echt voor uitgezocht, maar je moet altijd het welzijn van paarden in acht blijven nemen, en dat deden zij heel goed, maar ik denk dat het toch nog beter kan.			√
Ieder klein wondje wordt er echt meteen naar gekeken, en het werd heel serieus genomen en ja, meteen een echt goede behandeling. De veearts lieten ze ook nooit maar even wachten omdat er geen geld was. De paarden gingen eigenlijk ook altijd wel voor.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
En vervolgens krijg je te horen: dat is allemaal prima, wij hebben de mogelijkheid hier, maar daar zit natuurlijk ook het uitmesten en het voeren en de molen vol doen en leeghalen. Natuurlijk hoort dat erbij, maar dat was het enige wat ik deed.			√
Ik heb twee maal op een paard gezeten, eenmaal instappen, eenmaal uitstappen. En dat was het. Vervolgens is ze op vakantie gegaan en heeft ze gevraagd of ik in de kerstvakantie wil komen, geen probleem. Dan kom ik en de stalvrouw die daar werkte had net haar pols gebroken, dus die werkte niet.			√
Ik heb mijn stagedoel dus niet bereikt en bij die andere allemaal wel. Ik heb bij al de bedrijven goed aangegeven wat ik wou en wat ik kon en wat de bedoeling was van mijn stage. Al die bedrijven hebben daar aan voldaan, behalve zij; ze liet me gewoon de stal doen en alle rotklusjes.			√
Het werd gewoon niet toegestaan. Ik had dat duidelijk aangegeven wat ik wou, en ze was harstikke leuk en aardig aan de telefoon, en ik ben nog een keer geweest voor een rondleiding en harstikke best allemaal, maar puntje bij paaltje laten ze je gewoon niet rijden.			√
De eerste dag dat we er kwamen, was het gewoon letterlijk goed: hier beginnen we de dag mee, hier heb je je mestvork in handen, zoveel gaat er naar elk paard qua voer, zo mesten wij, en deze hoeveelheid stro gaat erin.			√
Op het moment dat ik met paarden moest werken was het eigenlijk: we beginnen met rijden op dit paard, hier heb je een hoevenkrabber, een halster, haal hem er maar uit, succes, en dan moest je maar beginnen.			√
Nee. Ik ben ook in 2 weken ongeveer 15 kilo afgevallen.			√
Gewoon, in alles doen. Je bent voor alles verantwoordelijk. Dus gewoon, het is jouw schuld als het fout gaat.			√
Ja, het is gewoon zo, niemand let op wat je doet, niemand zegt wat je moet doen, je moet het gewoon doen en je moet het juist doen, en als je het niet juist doet, dan is het jouw schuld. En als het met de paarden misgaat, dan is het jouw schuld. En als het met de kinderen fout gaat, dan is het ook jouw schuld.			√
Het was in Nederland gewoon zo van: oh, je wilt werken? Oké, eigenlijk, ja, dat kan wel, maar je moet het dan zelf doen. Oké, ik ken hier niemand, ik ken het paard niet, ik ken hier helemaal niets. Maar hier heb je je spullen en dan doe maar. Ik dacht, oh, ik weet precies niet welke boxen ik moet schoonmaken of weet ik het; ik dacht van: nou, oké, dat doe ik niet.			√
Nee, je bent stagiaire en stagiaires zijn ervoor om de hoofdpersoon te ontlasten en het blijft altijd alles jouw verantwoordelijkheid.			√
Er is altijd iemand bij, ja, ze staan altijd met minimaal twee personen op stal: jij met je stagebegeleider of twee anderen.			√

II. Bedrijfsveiligheidscultuur

Tabel 2 bevat reacties van respondenten aangaande de bedrijfsveiligheidscultuur; het zijn reacties die betrekking hebben op de veiligheid van stagiaires en hoe hier in de hippische bedrijfscultuur over wordt gedacht.

Tabel 2: Reacties respondenten aangaande het onderwerp ‘bedrijfsveiligheidscultuur’

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
Veiligheid moet altijd voorop staan, onafhankelijk van de opleiding die wordt gevolgd.	√		
2 jaar terug heeft een leerling een schop gekregen, die heeft er wel last van gehad. Dat gebeurt. Het gebeurt ook als je met honden werkt, dan word je ook gebeten. Paarden zijn alleen wat gevaarlijker, want als je een schop krijgt, is het meteen heftig.	√		
Daar kom je dan 2 of 3 keer per jaar. Je kent de mensen die er rondlopen en dan kun je ook een inschatting maken of het goed gaat of niet. Het ene stagebedrijf was een zorgboerderij/manege; daar gaat het wat minder strak allemaal, wat losser, en wat rommeliger en daar kan ik me voorstellen, daar kan ik pas iemand heen sturen als die echt daadwerkelijk iets met paarden heeft en kan. Dat kan zeker wel veilig, anders zou ik het niet eens doen.	√		
Ze hebben er alleen niveau 2 leerlingen, dus laag niveau, meestal ook met een zorgachtergrond, die, dat soort leerlingen kun je ook niet zomaar overal heen sturen. Dus, je wilt sowieso al een beetje van tevoren weten wat voor een bedrijf het is en of ze daar wel goed mee om kunnen gaan met de zorgvraag alleen al. Ja, en, als iemand een zorgbehoefte heeft, dan wil je dat de omgeving veilig is.	√		
Ik zeg altijd: onder begeleiding vind ik het goed. Er zijn een aantal leerlingen die kunnen het op een bepaald moment heel goed, die mogen wel lekker op een shoveltje rondrijden om hooi en stro langs de bakken te doen, dat hoort er wel bij.	√		
Verzekeringsagent komt met regelmaat, alle risico's worden doorgenomen om ze te beperken.		√	
Mocht een stagiaire alleen zijn op het bedrijf, wordt er gezorgd dat er schoonmaakwerkzaamheden zijn die zelfstandig uitgevoerd kunnen worden. En er is altijd iemand bereikbaar, mochten er zich toch problemen voordoen.		√	
Waar ik me heel hard voor maak, ook gewoon als ik stagiaires heb, als het aankomt op veiligheid en omgang met paarden, als ze eventueel op paarden komen te rijden, hoe dat begeleid wordt. Dat ze niet aan hun lot overgelaten worden, wat je heel vaak ziet, is dat stagiaires gewoon worden gebruikt om op de wilde paarden te gaan zitten.		√	
Ik moet eerlijk zeggen: mijn veiligheidsplan is gemaakt door twee dames van school.		√	
... want ik heb vaak, de brandweercommandant heb ik daar nou toch ongeveer bij in betrokken.		√	
Van die mensen, dat die trapjes niet goed waren. Ik weet zelf niet, want ik werk zelf niet, ik zit op kantoor, maar die mensen die in het veld zitten, die moeten een bijna ongeval, dus een bijna gebroken been, moeten ze melden; als er bij ons iemand van een paard af stuitert, hoeven ze dat van mij niet te melden.		√	
Maar ik, onze paarden zitten, onze boxen zijn allemaal open, zijn niet op slot en die kinderen van een jaar of tien of twaalf, die zouden in principe elke box in kunnen lopen. Nou, als ik daar een risico in zag, zou ik die boxen wel dichtdoen.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
Waar loopt een stageloper nou het meeste risico? Ja, nee, dat zou ik niet weten.		√	
Nou volgens mij is Aequor mij wel goed genoeg, hoeft volgens mij niet uitgebreider. Vooral die consultants van die leerlingen die kunnen wel een beetje bekijken of een bedrijf gewoon levensgevaarlijk is en daar moeten ze dan geen leerlingen heen sturen. Daar ben ik wel voor.		√	
Nee, in principe niet, of je moet al een talent hebben die zelf ook machines gewend is, maar in principe vind ik dat, dat kan niet. Als er wat mee gebeurt, daar heb je dan de verantwoording daarvoor.		√	
Zoals ik het nu voor mekaar heb, zo zou ik het wel willen zien, ja. Dat vind ik best zat.		√	
Die veiligheid, daar moet je zelf voor zorgen.		√	
Ja, als ze een trekkerrijbewijs hebben wel, ja. Anders mag het ook niet van school hoor, ze moeten wel een trekkercertificaat hebben.		√	
Wat ik de een laat doen, laat ik de ander niet per se doen. Dat is dus gewoon, ik probeer echt gewoon per stagiaire te kijken wat ze kunnen binnen dit bedrijf.		√	
Maar over het algemeen moet ik zeggen dat het hier, vind ik zelf, altijd wel redelijk aan toe gaat. Het risico vind ik zelf wel meevallen.		√	
Die worden, als ze dat kunnen, daarop ingewerkt, en dan moeten ze tenminste een brommerrijbewijs hebben, en we hebben eigenlijk maar een, twee trekkers, maar op eentje mogen eventueel meer mensen komen.		√	
Dus dat wordt echt, per persoon wordt dat bekeken, en het gaat er ook om dat er iets van, hoe iemand met het gewone werkmateriaal omgaat, of ze daar voorzichtig mee zijn en of je het idee hebt, van hé, dat kunnen ze aan.		√	
Wat wij eigenlijk iedereen leren, is het inzicht krijgen in het paard. Dus niet alleen maar van: waar is het hoofd en waar is de staart, maar ook wat is dit voor een dier, en waar moet ik op letten.		√	
Dat wij de veiligheid wel hoog hebben staan ook, en omdat we wat willen bieden, voor stagiaires en dergelijke.		√	
Nou, ja, ik denk gewoon veel communicatie.		√	
En inderdaad gewoon opletten dat ze goeie schoeisel dragen, en dat soort dingen.		√	
Niet met teenslippertjes door de stal heen gaan, zeg maar.		√	
Het meeste gevaar zit eigenlijk, denk ik, in de personen zelf, zeg maar. Dat ze gewoon, als ze niet opletten dan. Dus voornamelijk de waakzaamheid; ik denk dat dat een punt is.		√	
Ja, vooral inderdaad gewoon de cap op, veilige schoenen aan, dat zijn de dingen, blijf communiceren, altijd een stukje wat belangrijk is, en ja, voor de rest, zeg maar, qua gebouw, ja, weet je, alle uitstekende punten of obstakels die in de weg staan, die hebben we weggehaald. Ja, de hekken, zeg maar, dat soort dingen maar wat beter, zodat het geen gevaar oplevert. Ja, dat zijn eigenlijk een beetje externe dingen.		√	
Kijk, als er natuurlijk wat gebeurt, er staat van, dat moet je doen en dat moet je doen, dat is natuurlijk heel goed, maar een kind kan natuurlijk ook lezen en die weet natuurlijk ook waar dit knopje voor is en dat knopje voor is, en ik ben zelf natuurlijk ook jong geweest, stapmolen ook en stapmolen daar en de kindertjes willen in de stapmolen, tot er een keertje een struikelt en het hek over zich heen krijgt.		√	
Ik laat ze samenwerken of met elkaar bij sommige dingen, en als iemand wat verkeerd doet, dan zie je dat snel genoeg. En van tevoren 's ochtends de dag doornemen, als er een keer iets verkeerd gaat, iedereen bij elkaar roepen en in overleg gaan.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
Ja, wel elke dag iets stoms, elke dag met paarden, paarden benaderen. Ik heb ook machines hier lopen, zeg maar, een shovel en een trekker, dat soort dingen. Ze gaan er te gemakkelijk mee om, even gauw achter de shovel langslopen, even snel achter de trekker langslopen, ze zijn niet voorbereid met het werk, dat ze de gevaren eigenlijk zien.		√	
Door niet volgens de regels, ik heb die meiden al een aantal keer bij elkaar gehad, de paarden moeten het land in; ik had haar gezegd, ik zei: dat paard moet je als eerste en enigste in het land zetten. En dat ging altijd goed, tot een dag dat ze het heel gezellig hadden met elkaar en wij dus bezig waren met de omheining en alles, en toen wouden die meiden het land in met meerdere paarden, dus het ene paard reageert op het andere paard, en die maakte een vreugdesprongetje, zeg maar. En het meisje krijgt een klap van het paard.		√	
En het is een klein beetje nalatigheid van de stagiaires, terwijl ze gewoon goed wisten wat er op dat moment moest gebeuren, en het toch zo gaan regelen, of dingen doen zoals ze horen te zijn, zeg maar.		√	
Nou op dat moment was ik zelf niet aanwezig. Ze had me een aantal keer gebeld, maar ik had net op dat moment even de telefoon in de auto laten liggen en ik was even met de jongen aan het praten, dus ik kom terug en, ja, ik heb 3, 4 oproepen gemist, dus ik bel gelijk op, van: ja, je moet komen want een meisje heeft een trap gehad van een paard tegen het hoofd.		√	
Ja, zij moest naar het ziekenhuis, uiteindelijk viel het allemaal wel mee, hoor. Ze had een lichte hersenschudding.		√	
Een samenloop van omstandigheden is het natuurlijk geweest op dat moment. Meisje zei ook: ik heb het niet volgens de handelingen gedaan, zeg maar. Maar niemand wil natuurlijk op dat moment dat paard het land in zetten, maar ik zet het paard gewoon het land in. Het paard stond normaal, het is net een beetje een macho paard.		√	
Mits ze voorzien zijn van een trekkertijdsbewijs, dan mogen ze het doen, maar dan ben ik er in eerste instantie ook altijd bij, hoor. Dan zit ik ernaast en dan kijk ik ernaar		√	
Het was heel erg terug te zien op de manege, op [locatie wordt niet vrijgegeven] was het nog zelfstandig, maar die paarden worden daar zelf gefokt, dus die zijn daar altijd al in handen geweest, dus die man weet precies wat hij doet. Ik mocht ook nooit met de, met de dekhengst mocht ik zelf nooit werken zonder hem erbij.			√
Die paarden waren alle handelingen daar gewend, en de verkeersomstandigheden; ik kon gewoon met ze langs de weg lopen, zonder dat er eigenlijk op- of omgekeken werd naar vrachtwagens, trekkers, wat dan ook.			√
Absoluut niet zonder begeleider erin, en ja, we moesten toestemming vragen wilden we het doen, en dingen afspreken.			√
Ook niet zelf balen optillen, verplaatsen of zo, dat mocht alleen het personeel daar.			√
En wat me opviel was: bij het lesgeven wordt niet altijd heel goed opgelet wat het niveau van de ruiter is.			√
Dat ze toen daar altijd in hamerde: als je met de paarden gaat lopen die een beetje druk zijn en je vertrouwt het niet helemaal, ga dan met z'n tweeën.			√
Daarom moet er dus ook iemand zijn die je in de gaten houdt, want ik heb van medestagiaires wel eens gehoord dat die min of meer alleen werden gelaten op een bedrijf, nou, dan is er dus niemand die, die, die jou kan helpen als er wat gebeurt.			√
Je stond wel eens alleen op een gedeelte van de stal, maar er was altijd iemand in de buurt; we waren nooit alleen op het bedrijf.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
We waren wel eens heel even, dat, dat heel even, voor een kort tijdstip dat stagiaires alleen werden gelaten, als bijvoorbeeld een paard echt direct even naar de veearts moest.			√
Maar dan waren we wel met minimaal met zijn tweeën en vaak met zijn drieën.			√
Maar eigen schuld, want ze hoefde niet op dat paard.			√
Nee, er werd uitgelegd welk spul voor welk paard is, en voor de rest, nee, niet echt.			√
Het was haar eigen schuld en het was ook aan het eind van haar stage. Ze zei ook: ik ben gewoon dom geweest; ik zag dat stootje hangen en ik pluk het er even snel af. Maar niet goed het hoofd erbij gehad.			√
Er wordt niet gekeken naar de hoeveelheid stof die er in de lucht komt te hangen als je met stro begint te schudden.			√
Wat zij heel veel deden is, dat je eigenlijk nooit met de jonge paarden alleen was, dus altijd een persoon bij voor het geval dat er iets mis ging. Nou, ik was in de meeste gevallen degene die dat deed. Ik was daar wel aanwezig en hielp, en de eigenaar zelf was er ook gewoon zelf negen van de tien maal bij.			√
Ja, ze doen gewoon wat ze willen. Ook bijvoorbeeld als je in de bak bezig bent met een jong paard rijden of zo, dan gaan ze gewoon hun gang en dat maakt echt niet uit of je paard dat aankan of niet, ze doen gewoon hun eigen ding.			√
Nou ja, bijvoorbeeld, in de zomervakantie had ik stagegelopen en dat was echt zo: ik had een heel jong paard en die was het echt nog niet gewend dat iemand, nou ja, dat je zo tegen elkaar aan rijdt en die was altijd bang en dan was ik tussen die andere paard en ja, dat was die muur en die was echt heel hard aan het flippen. Ik heb het vervolgens gezegd: ja sorry, je moet een beetje opletten en doe dat alsjeblieft niet. En, nou ja, ze doen het gewoon verder. En het is gevaarlijk voor de mens, maar ook voor het paard zelf.			√
Nou ja, als je ziet dat het echt ernstig is, dan wordt er wel direct een ambulance gebeld, maar anders is het gewoon opstaan en weer op het paard.			√
Nee, naar mijn weten niet. Ja d'r valt misschien wel eens een van z'n paard af, maar dat valt niet echt onder ongelukken van stagiaires. En dat risico loop je.			√

III. Dagelijkse werkzaamheden

Tabel 3 bevat reacties van respondenten aangaande de dagelijkse werkzaamheden die een stagiaire moet uitvoeren; het geeft een goed beeld van de risico's die de stagiaire in de praktijk loopt.

Tabel 3: Reacties respondenten aangaande het onderwerp 'dagelijkse werkzaamheden'

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
Deze dame die begint 's morgens vroeg met hem op te strooien. Nou, en dan doen we met elkaar een bakje koffie en dan gaan ze met z'n tweeën met die paarden verder, maar voor hetzelfde zetten ze er eentje onder de douche en beginnen ze met hoeven te rommelen, maar ook voor hetzelfde dat ze de reclameborden schoonmaken of dat ze het hindernismateriaal schoonmaken.		√	
Paarden voeren. Boxen opstrooien. Paarden longeren. Eventueel ook als een stagiaire geschikt genoeg is paardrijden. Opruimwerkzaamheden. Dat is het wel zo'n beetje. Ze kunnen me soms even helpen door in de webwinkel dekens in te pakken.		√	
In het begin beginnen ze gewoon een beetje in de stallen. Helpen ze al met op- en afzadelen van de paarden, binnen en buiten zetten, dus gewoon een beetje de standaard dingen en dan merk ik gauw genoeg aan hun ervaring of het kan uitbreiden.		√	
Sowieso niet mesten, dat hoeft niet. Dat hebben we al geautomatiseerd.		√	
Opstrooien, vegen, voeren, paarden binnen, buiten zetten, mest scheppen, dingen schoonmaken, paarden op- en afzadelen, en ze doen wat longeren.		√	
Je hebt altijd gewoon een beetje de standaardprocedures op een dag, ik noem maar wat, je begint om 8:00 uur met brokken voeren, tussendoor wordt er ook een keer kuil/hooi gevoerd, dat zijn allemaal standaardtijden, dat noemen we ook gewoon de protocollen binnen een bedrijf. Maar op het moment daartussen, het is niet altijd zo dat we zeggen van, nou, op die tijd kunnen we dat gaan doen; er zijn altijd dingen die ertussendoor komen rollen.		√	
Dag is van: tijden van 8:00 tot 17:00 uur. Dan zal ik eerst even de pauzes vermelden, dat is van 9:30 – 10:00, van 12:00 – 13:00 en van 15:00 – 15:30.		√	
Naarmate ik de werkzaamheden doorkreeg, kon ik ook mijn eigen dag gaan inplannen, was het vooral 's ochtends duidelijk maken van: goh, ik wil dat je dit en dit en dit specifiek doet, op die momenten ben ik er en op die momenten ben ik er niet, en als er iets is dan bel je maar. Ik bedoel, maximaal 20 minuten met de auto crossen en hij was er, en ik had natuurlijk zijn vrouw als aanspreekpunt, en de seizoensmedewerker die er was. In principe ging alles goed, en als het niet goed ging, dan belde ik op en vertelde hij wat ik moest doen en ging ik weer verder.			√
Om 7 uur begonnen we met eten geven, daarna hooi en stro; dan heb ik mijn plan gehad welke ik longeren of lopen laten moet, en daarna heb ik de jonge paarden verzorgd.			√
En dan rijles voor de kinderen, daar hielp ik ook, en dan eten geven.			√
Paarden laten lopen voor nieuwe bezitters, paarden schoongemaakt, heb daar veel voor de dierenarts gedaan.			√
De eerste dag zeggen ze wat je moet doen, maar daarna moet ik het zelf doen. Ik kan altijd vragen stellen, maar de mensen hebben het heel druk, en als je iedere keer komt vragen, is het ook niet goed. Ze willen zien dat ik zelfstandig kan werken.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
Wij kwamen gewoon 's ochtends met onze groep en dan werd er uitgelegd wat we moeten doen. Hoe we dat moeten doen. En dan gingen we dat dus doen, waar die persoon dus bij stond en als je vragen had, dan kon je ze stellen. En aan het eind van de dag kon je ook gewoon evalueren hoe het gegaan was.			√
Over de hele dag voornamelijk paarden rijden en daar komt natuurlijk het aanvegen en voeren en alles wel bij. Maar het grootste gedeelte was paarden trainen daar. En dan ook onder begeleiding.			√
Dan ga je trainen en je mest de box ook meteen uit. Je zet het paard vast, dan ga je de box uitmesten, dan ga je trainen en overal het aanvegen, voeren en het behandelen van mok of schimmel; dat komt er gewoon bij en dat hoort bij zo'n paard dat je in je handen hebt als je het ziet, die dingen.			√
Ik mocht alleen maar opzadelen voor haar, terwijl ik daar kwam voor springen, en dat was allemaal wel prima, dat kon zij mij harstikke mooi leren, maar die afspraak was vervolgens niet erg nagekomen. Het was alleen het opzetten, paarden in de molen zetten, voeren en aanvegen en paarden in of uit.			√
Op dat ene bedrijf was het: ik was 's ochtends om 6 in de stal, ik heb de boxen schoongemaakt, ik heb voer gegeven, om half 8 was ik dan met het ontbijt bezig tot 8 uur. Dan ben ik weer terug in de stal, dan was ik aan het helpen met die mensen die daar op vakantie geweest zijn, omdat om 9 uur de eerste rijles was. Om 10 was dan de volgende rijles, daar heb ik meegeholpen. Dan heb ik 's middags weer voer gegeven, dan ben ik zelf een uurtje gereden, dan heb ik weer de mensen geholpen, dan heb ik een beetje kinderopvang gedaan, dan heb ik tussendoor paarden uit of de wei weer binnen en, weet ik het, en heb ik schoongemaakt en dan heb ik ook nog 's avonds in het restaurant geholpen.			√
Paarden voeren, stallen mesten, paarden klaarmaken voor rijden, voor het longeren, paarden wandelen, paarden op de loopband, paarden naar de paddock.			√
Ervoor zorgen dat het arrangement netjes blijft, paarden wassen, verzorgen, wondbehandelingen, organiseren van een evenement, enquêtes ontwikkelen.			√
Met de hengsten gewerkt? Ja.			√
De eerste dag dat we er kwamen, was het gewoon letterlijk goed: hier beginnen we de dag mee, hier heb je je mestvork in handen, zoveel gaat er naar elk paard qua voer, zo mesten wij, en deze hoeveelheid stro gaat erin.			√
We begonnen in de ochtend met stallen uitmesten, en de rest van de dag was ik voornamelijk bezig met het trainen van de jonge paarden en beleren, zowel onder de longe als onder het zadel, ook voor de kar, dus mannen ook. Daar was ik eigenlijk de hele dag mee bezig. Het waren zo'n 40 paarden, dus daar was behoorlijk veel tijd voor nodig.			√
Dat is heel verschillend per seizoen. In de winter dan staan natuurlijk alle paarden zo goed als op stal, dus dan begin je 's ochtends met paarden naar buiten te zetten, paarden voeren, dan begin je met paarden te werken, degenen die nog op stal staan dan. En ja, dan begin je met uitmesten, tussen de middag voer je nog een keertje, en dan komen de lessers op stal, die help je met opzadelen, die help je de bak in. Af en toe geef je een beginnersles, vooral paarden rijden ook. Aan het einde van de dag zet je ze weer binnen. Voer je ze en sluit je af.			√

IV. Maatregelen

Tabel 4 bevat reacties van respondenten aangaande de maatregelen die moeten worden genomen of al zijn genomen om de risico's voor stagiaires te beperken.

Tabel 4: Reacties respondenten aangaande het onderwerp 'maatregelen'

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
De veiligheid zou al geborgd moeten zijn.	√		
Veiligheid zit meer in gedragingen: hoe ga je om met situaties.	√		
Als je rare dingen met een paard uithaalt, dan kan het hek nog zo hoog zijn.	√		
Ik denk dat erop gelet moet worden dat ze niet teveel leswerken als ze genoeg ervaring met paarden hebben. Dat er altijd met zijn tweeën gewerkt moet worden, mocht er iets verkeerd zijn. Dat er eerst gekeken wordt naar wat de stagiaire daadwerkelijk kan, voordat je allerlei taken kan gaan geven.	√		
Mocht een stagiaire alleen zijn op het bedrijf, wordt er gezorgd dat er schoonmaakwerkzaamheden zijn die zelfstandig uitgevoerd kunnen worden, en er is altijd iemand bereikbaar, mochten er zich toch problemen voordoen.		√	
Ik heb dat afgedekt met een verzekering, ook met vrijwilligers die erbij zijn. Ik denk dat ik een van de weinigen ben die dat zo doet, want dat was al een 'hell of a job' zeg maar, om het te kunnen verzekeren.		√	
Kijk, je leert ze de praktijk, dus ik spits me toe op de gevaren die die dieren met zich mee kunnen brengen.		√	
Het moet niet doordraven, het moet niet te gek worden.		√	
Daar hebben we ook ongevallen- en bijna ongevallenformuliertjes voor.		√	
Nee, ik heb geen extra maatregelen die ik zo kan bedenken, waarvan ik zeg dat hebben ze extra gedaan om een stageloper hier aan het werk te hebben of te krijgen. Nou moet ik eerlijk zeggen dat we de laatste twee jaar ook niet veel stagelopers gehad hebben.		√	
Nee, nooit, nee, dat is een ding dat ik gewoon niet wil; als ze alléén op stal zijn, stuur ik ze naar huis.		√	
Iedereen moet, zeg maar, een cap op.		√	
Eigenlijk deden wij dat al; maar voor het keurmerk gewoon, dan schrijf je het op, dan heb je het eigenlijk uiteindelijk gewoon vastgelegd hè, hoe dingen gedaan worden.		√	
Ik ben bijna altijd op stal. Als ze dus met paarden en cliënten tegelijk aan het werk zijn, dat houd ik in de gaten. De inwerkperiode is niet alleen op mensen, maar ook echt op hoe ze omgaan met paarden.		√	
De stagiaires die ik tot nu toe heb, die gaan ook niet alleen die track op. Dat mogen ze niet. Ze moeten echt onder begeleiding van iemand die genoeg ervaring heeft.		√	
Ja, vooral inderdaad gewoon de cap op, veilige schoenen aan, dat zijn de dingen. Blijf communiceren, altijd een stukje wat belangrijk is, en ja, voor de rest, zeg maar, qua gebouw, ja weet je, alle uitstekende punten of obstakels die in de weg staan, die hebben we weggehaald. Ja, de hekken, zeg maar, dat soort dingen maar wat beter, zodat dat geen gevaar oplevert. Ja, dat zijn eigenlijk een beetje externe dingen.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
Ja, en je zorgt gewoon dat je materialen in orde zijn, gewoon soms heel kleine dingen, waar je niet zo snel bij stilstaat, ja, maar waarvan je zegt, nou ja, goed, dat is wel belangrijk voor de veiligheid.		√	
Op het moment dat ik merk dat het vaker gebeurt, dan is het bij mij wel, dat er een belletje gaat rinkelen van: let op, daar moeten we even wat mee doen, en dan pas ik dat ook weer duidelijker aan in het hele veiligheidsprotocol.		√	
Ze investeren vooral in het arrangement, dus de zadels en hoofdstellen, voor de rest, voor jezelf, ze kiezen wel mensen uit die wel echt ervaring hebben met paarden, die dus ook weten dat het verstandig is om gewoon in je paardrijbroek met schoenen die daarvoor zijn gemaakt, dat je daarmee op de manege komt. Het is niet dat ze speciaal werkkleding hebben in de zin van schoenen of zoiets.			√
Ja, afspraken vooral qua wie op welke paarden mag rijden, want niet alle paarden zijn geschikt voor iedereen.			√
Behalve dat ze veiligheidsbeugels hadden aan de zadels, dat viel wel op, en caps hadden ze, voor alle ruiters, rijlaarzen, dus dat was wel heel goed.			√
Als een singel gewoon bijna door is, dan moet je d'r niet mee gaan rijden.			√
Dat de stapmolen afgeschermd was en dat de machines afgeschermd zijn. Dat er geen ongecertificeerd personeel op mag en zo.			√
We deden niks alleen, alles werd duidelijk uitgelegd, ook of er pony's of paarden waren waar je voor moest opletten, dat ze beten of dat, of iets dergelijks.			√
Nou ja, bevoegd, haha. Nee, op zich is het best simpel, het is helemaal niet lastig, alleen je moet wel even een soort van rijles hebben van een persoon die wel weet hoe die werkt. Maar dat is allemaal prima gegaan, dus.			√
Misschien zou het ook superleuk zijn als je een werkkleding of zo, ja, zou komen voor stagiaires.			√
Ja, vaste schoenen, vaste hoge schoenen.			√
Ja, minstens tot over de enkel gaan, dat je een lange broek aan hebt, misschien ook een leuk T-shirt die laat zien dat je bij het bedrijf hoort, zodat je niet 'iemand' in de stal bent, maar dat de mensen naar je toe kunnen komen.			√
Handschoenen, héél belangrijk, ja.			√
Jazeker. Ik moest altijd laten weten waar ik was, ik mocht nooit meer dan één paard tegelijk vervoeren, alle sloten moesten gecontroleerd worden voordat je wegliep. De bak moest allemaal afgezet worden als je les gaf. Er was altijd iemand bij op stal, dat als er iets was, dat je kon aankloppen.			√
Het is ook onderdeel van het standaard beleid, maar als stagiaire word je zeker in de gaten gehouden, dat je nooit alleen bent.			√
We hebben de voerkarren in de stal staan, zeg maar, en als er dan 's ochtends gevoerd is, dan moeten al die voerkarren eruit, en die worden op een apart hok, worden ze ingeslagen. En voor de rest: er zijn dubbele sloten natuurlijk, er is camerabewaking aanwezig; die wordt niet continu bekeken, maar als het iets te lang duurt, dan kijken ze wel even. En ja, aan beide kanten hangen brandwerende spullen, dus ja. Ik zou niet weten hoe het echt veiliger kan op stal.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
Hoe zijn de handelingen van stagiaires, wat kan ik doen om de veiligheid te vergroten? En, ja, van tevoren uitzoeken wat wel en wat niet mogelijk is voor het werk van stagiaires. Niet alle stagiaires die je krijgt, zijn natuurlijk gezond en ja, sommige hebben een beperking en daar moet je op aanpassen.			√
Dat is een moeilijke, ja, moeilijk, eigenlijk weer niet; worden er voldoende maatregelen genomen, wordt er gecontroleerd of paddocks, als daar een rijbaan is, en er staat een paddock naast, zitten er goede sloten op? Heeft een rijbaan zelf geen stroomdraadjes, is d'r een logboek waarin een stagiaire iets kwijt kan als er iets mis is, dat hij het daarin kan schrijven? Is er genoeg begeleiding?			√

V. Risico werkzaamheden

Tabel 5 bevat reacties van respondenten aangaande de risico's die stagiaires op hippische bedrijven lopen bij het uitvoeren van hun werkzaamheden.

Tabel 5: Reacties respondenten aangaande het onderwerp 'risico werkzaamheden'

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
Dat een stagiaire te hoog wordt ingeschat; het is een sector waar het al gauw is van: de mouwen opstropen en hard aan het werk.	√		
Het algehele besef van dat iemand een leerling is, en daarin ook begeleid moet worden en niet een volwaardige kracht in loondienst is. Ik denk dat dat de grootste valkuil is binnen een bedrijf.	√		
Als je rare dingen met een paard uithaalt, dan kan het hek nog zo hoog zijn.	√		
Gebeten of geschopt worden door een paard als je jezelf in een vervelende positie weet te manoeuvreren. Ik denk dat dat het gevaarlijkste is, voor de rest is het gewoon als op een ander bedrijf: je moet uitkijken met machines.	√		
Ik denk het hanteren van een paard, gewoon echt het daadwerkelijk bezig zijn met het paard, in een kleine ruimte.	√		
Maar met paarden werken, denk ik dat je risico is dat je aan de verkeerde kant van het paard komt te staan en dat hij eventjes een duw of een trap geeft.	√		
De risico's zitten vooral in het berijden van paarden, binnen en buiten brengen van paarden en het vastzetten.		√	
Leerlingen denken alles te kunnen.		√	
De gekste paarden worden ze in handen gedouwd om maar te gaan toiletteren of om te gaan lopen of te longeren, en ga zo maar door.		√	
Omgang met paarden.		√	
Op het moment dat je iemand aanneemt in je bedrijf, hetzij in loondienst, hetzij als stageloper, het brengt een risico met zich mee in mijn optiek. Want het zijn levende dieren, zo'n paard kan een kind van 17 dusdanig raken dat het zijn leven lang invalide blijft.		√	
Er wordt teveel zomaar wat gereden in onze sector, zeker zo'n sector, maar ook in de paardenhouderijsector. Iedereen klimt op een paard en dat kan gewoon niet, verzekeringstechnisch niet.		√	
Ja, maar ook voor gewone mensen, ik bedoel, niet iedereen kan zo paardrijden. Dus, ik denk dat mensen lessen nodig hebben daarin.		√	
Ja, nee, maar al ons personeel weet ook: daar moet je om denken, dat kan, dat mag niet.		√	
Het zijn hengsten, daar moet je vreselijk goed op letten, daar gebeuren zomaar ongelukken mee.		√	
We hebben hier ook veel hengsten, dus.		√	
Als we ze tegenkomen, als ik ze tegenkom, dan probeer ik ze op te lossen. Of direct, tijdelijk, je snapt wat ik bedoel, of definitief door de zaak om te bouwen of anders te maken, weet ik wat.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
Natuurlijk kan iemand een trap van een paard krijgen, of, of, kan een paard op het meiske haar voet gaan staan, of zeg het maar.		√	
Welke werkzaamheden zijn, goh, dat weet ik niet. Werkzaamheden die je ze niet laat doen, het moet mij al heel vertrouwd in de oren klinken wil ik een stagiaire op de trekker de bak laten slepen.		√	
We hebben altijd jonge hengsten op stal. Dat zijn in het algemeen vrij domme paarden. Daar moet je toch altijd alert op zijn.		√	
En het is ook per stagiaire verschillend. Je hebt soms van die, die moeten die hengst gewoon staan laten, en je hebt sommigen die al vanaf de paardenwereld komen, die kan je wel met de jonge hengsten om laten gaan. En echt per stagiaire moet je zoiets bekijken.		√	
Denk ik ook het beetje begeleiding, wat je doet, en de ene laat je wel bepaalde werkzaamheden doen, dat je denkt, dat is vertrouwd, en de ander laat je het niet doen.		√	
Jonge paarden aan het beleren zijn.		√	
Verantwoordelijkheid om groepen te begeleiden. Ritten naar het bos en naar het strand, en moeten hun mee als begeleiding.		√	
Jonge paarden beleren of op de heftruck rijden, weet je wel dat soort dingen, trekker rijden, dat soort dingen, dat doen we gewoon niet.		√	
Als je met paarden bezig bent, vind ik überhaupt al wel een risico.		√	
Op zich, ik heb best wel veel mazzel gehad. Maar, weet je, er kan altijd wat gebeuren, ook met stagiaires. Dus dat kan je nooit vermijden. Ik haal een heel braaf paard uit het land en hij werd gebeten in z'n kont en hij sprong zo boven op me, ja.		√	
We hebben een heel looppad; als je daar tussen moet werken en de paarden komen met zijn allen aan gegaloppeerd, dat zijn natuurlijk pittige momenten; als de paarden binnen worden gehaald, buiten worden gezet, het gebeurt hier, de paarden lopen los, dus die worden niet allemaal aan de hand mee naar buiten gedaan.		√	
Maar ook alertheid, dat je om je heen blijft kijken, dat je niet met je rug naar een groep paarden gaat staan en dan dus niet in de gaten hebt wat, want daar kan ineens wat uit ontstaan.		√	
Niet met teenslippertjes door de stal heen gaan, zeg maar.		√	
Het meeste gevaar zit eigenlijk, denk ik, in de personen zelf, zeg maar. Dat ze gewoon, als ze niet opletten dan. Dus voornamelijk de waakzaamheid, ik denk dat dat een punt is.		√	
Dat hun aandacht hebben bij wat ze doen. En niet teveel met hun mobieltje aan het klooiën zijn.		√	
En, dus, ik denk dat dat een van de dingen is. Een stukje waakzaamheid, en eigenlijk het durven vragen als ze iets niet kunnen, of durven zeggen in ieder geval, zeg maar. Van, joh, als je denkt: ik weet niet hoe of ik weet, zeg maar, niet, dat ze denken van: ja, dat kan ik wel, maar dan weten ze het eigenlijk niet.		√	
Met de paarden zelf. We krijgen zoveel leerlingen, die dan paardenhouderij willen gaan doen of paardenveterinair en eigenlijk alleen maar gestalde paarden hebben gezien; en de school die verwacht van ons even dat wij die kinderen paard-proof maken, zeg maar.		√	
Op het moment dat je met paarden werkt, kan elke situatie gevaarlijk worden.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
Ik denk dat het grootste risico zit in de paarden begeleiden.		√	
Nou, je werkt met heel veel verschillende paarden. Dus ja, je moet eigenlijk die paarden wel een beetje kennen om te weten hoe je ze moet benaderen, want ze staan overdag in stands voor de manege en je werkt constant tussen die paarden, want er is niet erg veel ruimte.			√
En daarnaast werk je met klanten die geen ervaring hebben met paardrijden, of klanten die wel ervaring hebben; maar nu even gericht op klanten die geen ervaring hebben met paardrijden.			√
Veiligheidskleding: heel veel bedrijven waar ik heb stagegelopen, gaven aan dat je veiligheidskleding moest hebben. Sommige hadden dit in voorraad en dan kregen we van het bedrijf. Ik heb ook zelf veiligheidsschoenen gekocht.			√
Met de jonge paarden wel.			√
Voordat je het weet, heb je een klap te pakken of hangt hij in je schouder, omdat hij je niet mag, of gaat hij steigeren of wat dan ook, omdat je hem verkeerd benadert.			√
Het is een gevaarlijk beroep. Een jonge hengst was een beetje agressief; ik had zijn box schoongemaakt, het was winter, en hij heeft mij aan de sjaal gewurgd.			√
Groepenhuisvesting.			√
Er zijn veel situaties heel snel gevaarlijk, omdat je met een groot dier werkt dat veel energie heeft.			√
Er wordt weleens met twee paarden gelopen tegelijk en dat vind ik persoonlijk een risico.			√
Het ligt er een beetje aan wat een bedrijf zelf aanbiedt, wat voor een stal ze hebben en hoe ze zelf met de veiligheid omgaan.			√
Volgens mij gebeurt dat ook wel eens, dat toch even iemand op een trekker gezet wordt, eventjes, eventjes ja, altijd, dat eventjes dus niet.			√
Er zijn natuurlijk mensen die dat heel goed kunnen met paarden lopen, maar het is wel handig als iemand weet dat die persoon ergens twee paarden aan het ophalen is.			√
Nou met van stal halen, op stal zetten vooral, denk ik.			√
Ik denk dat de risico's ook heel erg zitten in personeel, die toch een beetje een soort groepsdruk zet, zeg maar, dat dan mensen dus zichzelf willen gaan bewijzen op zo'n stage en dat die dan niet helemaal zeker zijn of ze bijvoorbeeld wel dat paard mee kunnen nemen of dat ze toch op zo'n trekker stappen. Omdat iemand dat zegt, zo van: oh, dat kun je wel, of iets dergelijks.			√
Zeker in het begin is dat niet. Stagiaires komen, nou laat ze aan hun lot over en dan maken ze hun eigen fouten en daar leren ze van. Ja, het kan wel een beetje te laat zijn natuurlijk. Het is een beetje jammer als er ongelukken voorkomen hadden kunnen worden.			√
Als het kan binnen het bedrijf is de training van paarden ook heel belangrijk. Als de paarden gewoon heel goed opgevoed zijn, dat valt direct op, dan is de kans dat je getrapt of gebeten wordt of dat paarden met elkaar gaan vechten, veel minder groot. Ja, op die manier kan er gewoon veilig gewerkt worden, ook omdat die paarden, zeg maar, veilig waren.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
Maar het is, het is, naar mijn idee was het op dit bedrijf vaak een kwestie van zelf uitkijken eigenlijk. De paarden ja, daar moesten mensen met een beperking op kunnen zitten, dus het waren allemaal hele lieve rustige beesten. Dus als daar iets mee mis ging, dan, of gewoon echt een puur instinctieve reactie van het paard, maar vaak ook dat je dan zelf gewoon niet hebt uitgekeken.			√
Het is wel van iemand dat ik weet dat de stallen daar bijvoorbeeld heel erg klein zijn, dus als je daar een paard in moet opzadelen, is het natuurlijk niet echt heel prettig.			√
Oké, daar waren wel een aantal woeste paarden, zeg maar, die waren ook wel, dat was af en toe, dat je echt uit moest kijken.			√
Nou, er waren twee paarden die renden gewoon daar doorheen op het weiland; wat je ook deed, die renden gewoon door.			√
Die is niet opgevoed, echt niet. Dus als je dan het weiland in liep, dan kwam die gewoon naar je, echt naar je toe, om je weg te jagen, echt, echt ontblote tanden en ze ging trappen en nou, als je die uit de wei moest pakken, dan was dat echt een ramp natuurlijk.			√
Ik heb een keer, er was daar een hele lieve hengst, dat was echt een heel lief beest, ja, die reed mee in de les; ik zat erop en ik viel eraf. Toen sprong hij op een merrie, maar daar zat ook iemand op; dat is verder allemaal goed afgelopen hoor, maar...			√
Daar hadden we, toen ik daar net kwam, ook stands dus, twee paarden naast elkaar. Er zat ook geen, niks tussen, geen flap, en die beesten die waren wel vrienden; dat ging allemaal wel prima; maar ja, soms dan kwamen ze gewoon naar elkaar toe en dan zat jij er net tussen.			√
Ik denk dat dat er dan toch mee te maken heeft om de paarden iets minder in te zetten bij mensen met een beperking, want je zag gewoon bij bepaalde paarden, die konden dat op een gegeven moment niet meer hebben.			√
Maar ik denk dat de belasting van een percentage mensen met een beperking, dat dat gewoon te hoog is, dat er misschien toch wat meer gereden moet worden met mensen zonder een beperking of gewoon sowieso iets minder mensen met een beperking op die paarden, wat meer rust, ja.			√
Ja, we hadden dan wel voor de pony's een loopstal. Daar stonden ongeveer tien pony's en ze hadden ook best wel veel ruimte, maar ja, dus als die, als die zelf met elkaar gingen vechten, dan moest je natuurlijk wel even uitkijken.			√
De bak moet altijd afgesloten zijn en ja, er is daar van alles, dingen en je moet gewoon goed met paarden overweg kunnen, anders kom je daar dus in een stal terecht en dan is het alleen maar uitmesten en alles; hoe meer je kunt met de paarden, hoe meer je ook mag doen.			√
Dat je dus niet in gevaarlijke situaties terechtkomt die onnodig zijn. Dat kan natuurlijk altijd gebeuren, maar ja, je kijkt altijd uit of je dat kan voorkomen.			√
Niet dicht achter een paard: hij moet altijd weten waar jij bent; daarom altijd de aandacht van het paard bij jou. Dat hij weet waar je bent, dus als je er een keer achter langs loopt, dat die dat ook ziet, dat hij niet ineens schrikt en uithaalt, die soort dingen.			√
Je moet veel ervaring hebben met paarden. Bij <i>[bedrijf wordt niet vrijgegeven]</i> daar beleerde ik veel paarden, nou ja, niet iedereen kan dat, op elk paard rijden, en dat is misschien voor andere stagiaires wel een risicovol ding.			√
Om iedereen op een paard te zetten, maar iemand die veel ervaring heeft, kan gewoon rijden, beleren is een risicovol iets; je stapt er dan voor het eerst op en je weet niet wat ze doen. Dus dat is wel risicovol.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
Dus je moet gewoon altijd je hoofd erbij hebben en niet iedereen kan dat. Het zijn vaak mensen, die lijken het leuk om met paarden te werken, maar die hebben alleen nog maar op maneges gereden. Maar als je dan op een ander bedrijf bent, waar jong spul is, dan moet je altijd opletten: ze slaan wel eens een keer, ze kunnen een keer bijten.			√
Een jong paard moet dat natuurlijk leren om met jou bezig te zijn. Dus dat is voor mensen die weinig ervaring hebben met paarden, dat soort werk, is dat misschien risicovol.			√
Dat gebeurt wel vaker, met jonge paarden ook vooral; dan slaan ze toch een keer achteruit en dan staat er net even eentje op de verkeerde plek, dan slaan ze er langs.			√
Als je niet weet of hij al kan rijden, om die op een jong paard te zetten, gelijk met heel veel jonge paarden gelijk laten werken.			√
Daar heb ik, als je de paarden niet kent, een beetje vreemd, vooral met stagelopers, daar zit toch wat groot risico aan: het dier kan alle kanten op.			√
Altijd op blijven letten; een ongeluk zit in een klein hoekje: een paard kan bijvoorbeeld schrikken van een vogel die opvliegt.			√
Schimmelinfectie.			√
Er wordt niet gekeken naar de hoeveelheid stof die er in de lucht komt te hangen als je met stro begint te schudden.			√
Vooraf met het hanteren van de jonge paarden, dat geeft natuurlijk wat gevaar mee, vooral omdat zij niets gewend zijn.			√
Verder heb ik daar niet heel veel problemen mee gehad, geen gevaar of zo; één keer een hengst, maar goed, dat zijn hengsten.			√
Ik heb op een tractor gereden en ze hadden ook een shovel.			√
Wel het risico wat je hebt als je met jonge paarden werkt. Dus aan de ene kant zou een bedrijf als Aequor daar niet zo heel veel aan kunnen veranderen. Kijk, je kiest zelf voor het hanteren van jonge paarden. En dat heeft gewoon een risico.			√
Nee, zo'n bedrijf kan er wel regels aan vastzetten, maar elk paard is anders. Dus zul je net zien dat er eentje bij zit die zus of zo wel moet hebben.			√
In dat geval is het voor die hengst heel gevaarlijk geworden, want deze is vast komen te staan. En dat heeft dan uiteindelijk weer het risico dat mensen verder op een bedrijf werken; die moeten dat oplossen en daardoor kom jijzelf ook in gevaar.			√
Heel vaak weet je niet veel over de verschillende paarden die er staan.			√
Ja, ze doen gewoon wat ze willen. Ook bijvoorbeeld als je in de bak bezig bent met een jong paard rijden of zo, dan gaan ze gewoon hun gang en dat maakt echt niet uit of je paard dat aankan of niet, ze doen gewoon hun eigen ding.			√
Nou ja, bijvoorbeeld in de zomervakantie had ik stagegelopen en dat was echt zo: ik had een heel jong paard en die was het echt nog niet gewend dat iemand, nou ja, dat je zo tegen elkaar aan rijdt en die was altijd bang en dan was ik tussen die andere paard en ja, dat was die muur en die was echt heel hard aan het flippen. Ik heb het vervolgens gezegd: ja sorry, je moet een beetje opletten en doe dat alsjeblieft niet; nou ja, ze doen het gewoon verder. En het is gevaarlijk voor de mens, maar ook voor het paard zelf.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
Nou ja, bijvoorbeeld als je moet voeren of zo en je hebt een paard die is allergisch tegen weet ik wat en je doet het fout daarin, daar zit altijd een gevaar voor het paard in. Of je doet een deur open van een, weet ik misschien van een hengst die niet goed opgeleid is, en die loopt dan weg of zo.			√
Ja, je mist één ding en dan gaat het fout. D'r is niet één punt wat je kan zeggen van: oké, het grootste risico ligt in het rijden zelf of kinderopvang, weet ik het, maar gewoon dat je voor alles de verantwoordelijk hebt.			√
Ja, eigenlijk is het niet veilig. Als je in de paardensport zit, dan weet je dat wel, dan weet je ook hoe je je moet aankleden, maar d'r zijn ook heel veel mensen die gewoon een stage doen bij een manege omdat ze paarden leuk vinden. Die hebben nog nooit iets gedaan en dan gaan ze met flip flops, ik denk altijd van...			√
Nee, dat niet, maar ja, de kans bestaat. Je werkt met dieren. Het is zeker niet ongevaarlijk dat je met dieren werkt, hoe mak ze ook mogen zijn dan.			√
Ja, als gewoon het paard een keer gek wordt en hij slaat een keer achteruit of hij weet het touw uit je handen te krijgen, dan loop jij en de rest wel gevaar. Dus dat zou het gevaarlijkste zijn, denk ik.			√
Ja beide, denk ik, sloten waren daar, ja de stal kon afgesloten worden met een slot, maar daar konden de paarden bij, dus als je pech had, had je een slim paard d'r tussen die deed het hokje open. Ze mocht gewoon met 2, 3 paarden tegelijk naar het land lopen en zie maar, hoe het gaat. Dus ja, als je dan een keer mot krijgt onder de paarden, dan heb je een probleem en dat is ook gebeurd daar. Paarden kregen ruzie en zij is overlopen.			√

VI. Rol begeleidend docent

Tabel 6 bevat reacties van respondenten aangaande de rol die de docent van de opleiding heeft op het gebied van veiligheid van stagiaires binnen de hippische sector.

Tabel 6: Reacties respondenten aangaande het onderwerp ‘rol begeleidend docent’

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
Tijdens het eerste gesprek dat ik op stage kom, probeer ik duidelijk te krijgen wat ze gaan doen en of het veilig is. Dat is voor mij heel moeilijk in te zien, want ik ben hier op school. Dus op afstand kun je eigenlijk niets doen.	√		
Ik ga sowieso 2, 3 keer per jaar langs; het ligt er een beetje aan hoe het gaat. Ik heb natuurlijk hier op school vaak contact hoe het met ze gaat en of er dingen gebeuren. En als er iets gebeurt, dan hoor ik dat ook natuurlijk, en dan gaan we dat oplossen.	√		
Er zijn een aantal maneges in de omgeving daarvan, waar stagiaires vandaan komen en dus ook stage willen lopen. Dus ja, op een gegeven moment, na 5 jaar, heb je alle maneges wel een keer gehad of weet je wat er gebeurt op die manege.	√		
Scholen zouden dit voor de veiligheid van hun stagiaires ook kunnen doen door de stagebegeleiders die langskomen, ook hier op te laten letten en niet alleen koffiedrinken.		√	
De stagebegeleiders zouden vaker langs moeten komen, zeker op de minder bekende bedrijven, zodat er goed contact onderhouden wordt tussen stagebieder en begeleiding van de stagiaire.		√	
Dus die sluipt straks gewoon stagelopers door, die BSV [<i>beroepspraktijkvorming, red.</i>] al hebben gedaan. En die daarnaast nog een stage aanvullen, zeg maar.		√	
Ja, want die school doet stagebezoeken, en dan weet ik wel, niet alle vakdocenten komen bij je langs, maar die komen toch ook wel eens een keer in het circus voor.		√	
Ik liep in totaal met 6 stagiaires, terwijl er maar 4 stagiaires toegelaten waren.			√
De eerste stage, dat waren drie weken, en een docent is naar de manege gegaan en heeft gekeken naar wat ik doe. Maar hij heeft de manege niet bekeken.			√
En de andere keer van ik, van mijzelf op stage voor 3 maanden, daar is dus niemand langsgesproken.			√

VII. Rol school

Tabel 7 bevat reacties van respondenten aangaande de rol van de school bij de veiligheid van stagiaires in de hippische sector.

Tabel 7: Reacties respondenten aangaande het onderwerp ‘rol school’

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
De sector zelf heeft weinig te zeggen gehad over de nieuwe eisen, ook de opleidingsaanbieders zijn niet van tevoren ingelicht, noch hebben ze er zeggenschap over gehad.	√		
Sommige scholen hebben al besloten zelf actie te ondernemen. Ze zijn begonnen met het zelf ontwikkelen van eisen die worden gesteld aan stageplekken, om zo het aantal beschikbare plekken weer op te schroeven.	√		
Uiteindelijk geeft de certificatie geen garantie voor de kwaliteit van het bedrijf dat de stage aanbiedt. Begeleiders zijn de belangrijkste factor als het aankomt op het leerproces van de stagiaire. Ook de opdrachten vanuit school moeten kwalitatief in orde zijn.	√		
Tijdens het eerste gesprek dat ik op stage kom, probeer ik duidelijk te krijgen wat ze gaan doen en of het veilig is. Dat is voor mij heel moeilijk in te zien, want ik ben hier op school. Dus op afstand kun je eigenlijk niets doen.	√		
Scholen zouden dit voor de veiligheid van hun stagiaires ook kunnen doen door de stagebegeleiders die langskomen, ook hier op te laten letten en niet alleen koffiedrinken.		√	
Vaak komen er stagiaires die niet handig zijn met paarden, ervaring missen, werk niet zien en het niveau houdt te wensen over. De rol van school is hierin een belangrijk punt.		√	
Ook zou er vanuit school een minder algemene opdracht gegeven kunnen worden; deze zijn vaak gericht op het algemene bedrijf en worden in de laatste weken gedaan.		√	
Ook zouden de scholen een realistischer beeld van het werkveld moeten schetsen. Misschien moeten scholen die paardenopleidingen bieden, selectiever omgaan met het aannemen van leerlingen en op stage sturen van deze leerlingen.		√	
Ik vind het eigenlijk een hele slechte zaak, dat er leerlingen ondergebracht worden op bedrijven waar natuurlijk omgegaan wordt met paarden waar een risico aan is. Waar ook wel op paarden gereden wordt en daar wordt eigenlijk helemaal niet naar gekeken.		√	
Wat ik ook zeer slecht vind: de scholen geven [<i>de schuld aan Aequor, red.</i>] en Aequor geeft eigenlijk de schuld aan een andere instantie, dus iedereen trekt zijn handen er vanaf.		√	
Al vanaf dag 1. Ik heb ooit een keer gevraagd van: Goh, hoe is de school eigenlijk verzekerd? Het heeft zo'n beetje 3 weken geduurd voordat ik er antwoord op kreeg, want dat wisten ze zelf ook niet.		√	
Nou, ik vind dat ze meer een indruk moeten krijgen van de leerbedrijven waar ze hun leerlingen naar toe sturen. Ze komen gemiddeld één keer per jaar langs; dat is lang niet afdoende om in te schatten om wat voor een bedrijf het gaat.		√	
Ze zouden moeten kijken of die leerling dat aankan, want ze laten leerlingen nu echt verzuipen op een grote stal, want de leerling zoekt dat zelf uit, met alle problemen van dien die daarvan kunnen komen, en misschien is er nog wel een ander stageadres.		√	
Lang verhaal kort: toch beter begeleiden. Ze zwemmen echt vaak in het diepe, zeg maar. Dat geven ze zelf ook standaard aan, hoor.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
Als dat niet geleerd wordt, en dat wordt sommigen niet geleerd, want ik heb van hen 4 ^{de} klassers die dat doen, ja, 4 ^{de} klas middelbaar, die ook nog presteren, ja, dan denk ik dat er iets hartstikke fout zit in de sector.		√	
Razend belangrijk en de leerling op een veilige plek hebben om stage te lopen. Alle risico's zoveel mogelijk zien te voorkomen, ook als school hoor je dat te doen, op alle gebieden.		√	
Nou, de school was, geloof ik, overdonderd door de eisen van de Stichting Veilige Paardensport certificaat. En daarvoor heeft men eigenlijk iedereen die paarden hield als stageadres aangenomen.		√	
Als je denkt, dat is levensgevaarlijk jongens, daar kan je die kinderen niet heen sturen. Maar het moet niet doordrijven.		√	
Het moet reëel zijn; als ze straks hun geld erin moeten verdienen, in wat voor een bedrijven komen ze dan? Dan is het ook niet allemaal rozengeur en maneschijn en precies zo, nee, zo werkt het niet.		√	
Ze zijn inderdaad vanuit [<i>locatie wordt niet vrijgegeven</i>] geweest van die school, en die hebben gekeken, en toen konden we wel weer leerlingen van [<i>locatie wordt niet vrijgegeven</i>] krijgen. Van het [<i>opleiding wordt niet vrijgegeven</i>]? Hoe heet het daar? Dat weet ik dus niet, maar van die school.		√	
Hadden we een lerares, die heb ik laatst weer gebeld, en die is er weer achteraan geweest, en die zei: ik heb iedereen gevraagd, maar niemand weet wat.		√	
Vooral tegen de school gezegd: als je nou eens mensen hebt van een wat hoger niveau, dan zijn die bij mij op de juiste plaats.		√	
Ja, ze waren wel alleen, ze hebben wel alleen gewerkt; daar hebben we toen een aanmerking van school op gehad.		√	
Maar goed, school zegt van niet. Nou klaar, niet, doen we het niet. Toen heb ik gezorgd dat er vast iemand aanwezig is.		√	
Nee, ik denk dat, ze hebben ons toen de aanmerking gestuurd van tussen de middag zijn die meiden alleen en dat willen we niet. Oké, hebben we opgepakt, maar ik denk dat dat nooit doorgekomen is.		√	
Ja kijk, ik weet niet of ze dat al doen op school, maar wel een beetje kledingvoorschrift, bijvoorbeeld, voorstellen. Dat heeft ook met veiligheid en zo te maken. Een cap. Maar de meesten die snappen al dat je een cap mee moet hebben.		√	
Ja, als ze een trekkerrijbewijs hebben wel, ja. Anders mag het ook niet van school, hoor, ze moeten wel een trekkercertificaat hebben.		√	
Valt me toch op, wat ik vaak hoor, is dat er te weinig begeleiding is, dat ze bijvoorbeeld hele dagen alleen gelaten worden.		√	
En meestal gaan de dingen via de school, dus, en dat is allemaal goed.		√	
Met de paarden zelf. We krijgen zoveel leerlingen die dan paardenhouderij willen gaan doen of paardenveterinair, en eigenlijk alleen maar gestalde paarden hebben gezien. En de school die verwacht van ons even dat wij die kinderen paard-proof maken, zeg maar.		√	
Ja. Dat is iets wat ik, ik vind het zelf heel belangrijk om altijd een stukje feedback te krijgen, ook over mijzelf, over mijn collega's, het bedrijf zelf. Dat krijg ik in dit geval vaak via de leraren op school, of de begeleiders en mentors, maar ik vind het nog belangrijker om het van de stagiaire zelf te horen.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
Dus is eigenlijk alles gewoon vanzelf gegaan, begeleiding van school gehad bij het zoeken van stages.			√
Ik liep in totaal met 6 stagiaires, terwijl er maar 4 stagiaires toegelaten waren.			√
Ik ben er weggegaan en gelijk een heel ding naar school toe. School zei van: nou laat maar. Ik moest mijn stage thuis afmaken.			√
Maar ik denk dat het vanuit school ook echt belangrijk is dat het wordt aangegeven: pas hiermee op, als je daarmee bezig bent.			√
Ja, ik denk dat sommige stagiaires, sommige bedrijven meer met stagiaires bezig moeten zijn. Ik heb van meerdere studenten gehoord, dat zij soms na een week alléén op stal stonden. En ja, ze moesten zich maar redden, en als er een keer iets was, dan konden ze een keer een belletje geven aan iemand. En dat was het dan; stagebegeleider kwam één keer in de twee, drie weken, kwam die een keer langs.			√

VIII. Rol stagiaire

Tabel 8 bevat reacties van respondenten aangaande de rol van de stagiaire zelf als het gaat om zijn/haar eigen veiligheid.

Tabel 8: Reacties respondenten aangaande het onderwerp ‘rol stagiaire’

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
Stagiaires denken alles te kunnen, maar in de praktijk blijkt dit meestal niet zo te zijn.		√	
Vaak komen er stagiaires die niet handig zijn met paarden, ervaring missen, werk niet zien en het niveau houdt te wensen over. De rol van school is hierin een belangrijk punt.		√	
En dan krijg je leerlingen van paardenhoudenrij die drie jaar op die opleiding zitten, die de basisdingen tijdens hun stage niet hebben geleerd en ook niet in het werk, of ze zijn het weer vergeten.		√	
Nou, de grootste risico's zijn overmoed. Ja, ze stappen op een paard en weten niet hoe het paard is en dat kan allemaal; ze oriënteren zich niet, met alle gevolgen van dien. Er zijn ook een heleboel stagiaires die denken alles al te weten, en dat valt zwaar tegen.		√	
Nou, ik merk toch dat een deel van deze leerlingen maar wat aanrommelt.		√	
Ja, nou, als er wat gebeurde, was het stomiteit van de leerlingen, heel vaak. Terwijl dat lang niet altijd aan de orde was.		√	
Maar als je er een hebt die altijd, nou ja, niet oplet als je wat vertelt en d'r niet bij is, ja, dan houdt dat ook op.		√	
Zeg ik ook tegen die studenten: zoek wat anders, het moet wel helemaal je ding zijn, anders dan wordt het hem toch niet.		√	
Die stagiaires moeten wat leren, die moeten niet alleen mesten.		√	
Stagiaires die luisteren niet.		√	
De een heeft er meer feeling voor als de ander, en de een vindt dat mooier dan de ander.		√	
Ja, ze zijn niet allemaal lang niet slim genoeg natuurlijk, maar als je het dan vertelt dan denken ze wel: ja, d'r zit wel wat in.		√	
De een daar kan je gewoon heel veel mee en de ander kun je iets 100 keer vertellen en dan snappen ze het nog niet. Dat is gewoon per stagiaire heel verschillend.		√	
Eerst mee laten helpen een paar dagen, dan weten ze precies hoe het reilt en zeilt, en zo veilig mogelijk.		√	
De een leert het snel en de ander leert het nooit. We hebben er ook wel eens een weggestuurd; dat zie je wel, heb wel menseninzicht.		√	
Die veiligheid, daar moet je zelf voor zorgen.		√	
Ik vind vaak dat stagiaires een beetje als sloofjes gebruikt worden.		√	
Hier, dit is hier de afspraak, en dan kunnen ze dat veel makkelijker inbrengen en doen, want ze moeten daarna een stukje de cliënt mee kunnen begeleiden, en daar moet uiteindelijk het grootste gedeelte van de aandacht op liggen. Dat is de opleiding die ze doen. Begeleiden van cliënten.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
En, dus, ik denk dat dat een van de dingen is. Een stukje waakzaamheid, en eigenlijk het durven vragen als ze iets niet kunnen of durven zeggen in ieder geval, zeg maar. Joh, als je denkt ik weet niet hoe of ik weet, zeg maar, dat ze denken van, ja, dat kan ik wel, maar dan weten ze het eigenlijk niet.		√	
Het meeste gevaar zit eigenlijk, denk ik, in de personen zelf, zeg maar. Dat ze gewoon, als ze niet opletten dan. Dus voornamelijk de waakzaamheid, ik denk dat dat een punt is.		√	
Ja, vooral inderdaad gewoon de cap op, veilige schoenen aan, dat zijn de dingen; blijf communiceren, altijd een stukje wat belangrijk is, en ja, voor de rest, zeg maar, qua gebouw, ja weet je, alle uitstekende punten of obstakels die in de weg staan, die hebben we weggehaald. Ja, de hekken, zeg maar, dat soort dingen maar wat beter, zodat dat geen gevaar oplevert. Ja, dat zijn eigenlijk een beetje externe dingen.		√	
Eerst hebben ze nooit een paard van dichtbij gezien. En de omgang met paarden, daar wordt wat van verwacht met paardenhouderij en paardenveterinair. En ze hebben eigenlijk te weinig kennis over een paard en de omgang met een paard.		√	
Ja, het bedrijf heeft stagiaires en je kan ermee in aanraking komen, maar dat heb ik niet nog meegemaakt, want die zijn vooral buiten het hoogseizoen om natuurlijk, want ja, er zijn veel mensen die hun stage het liefst tijdens schoolperiodes doen en niet tijdens de zomerperiode. Dus ik heb ze dit jaar niet getroffen. Wat ik ervan gehoord heb is, dat ze wel een hele positieve tijd hebben gehad en dat ze gewoon daar echt kunnen zien hoe zwaar werk het in de paarden is, zeg maar.			√
Ik denk dat het ook; tuurlijk is het vanuit het bedrijf belangrijk dat er naar veiligheid gekeken wordt, maar ik denk ook wel dat mensen die ervaringen hebben met paarden en bij een bedrijf gewoon gaan stagelopen, dat die wel een zeker bewustzijn hebben van dat het risico's met zich meebrengt.			√
Je doet veel sneller dingen ondoordacht dan wanneer je die begeleiding erbij hebt.			√
Een bedrijf die weet natuurlijk nooit precies wat voor ervaring een stagiaire heeft, dus een stagiaire kan wel zeggen van: ja, ik mocht altijd, weet ik veel, op een hengst rijden of zo maar; je weet nooit precies wat er waar is.			√
Stagelopers kunnen zichzelf ook niet altijd even goed inschatten.			√
Op een gegeven moment moeten ze het zelfstandig kunnen doen.			√
Nou ja, dat is niet mijn ding, dat heb ik nog nooit gedaan; zou iemand me goed begeleiden, dan is dat geen probleem, als iemand dat doet. Maar daar ben ik dan dus weer heel onervaren in, dan zou iemand me echt goed moeten uitleggen.			√
Nee, je bent stagiaire, en stagiaires zijn ervoor om de hoofdpersoon te ontlasten en het blijft altijd alles jouw verantwoordelijkheid.			√
Ja, dat de stagiaire een aangename tijd heeft, waar die in kan groeien in zijn mogelijkheden en ja, de veiligheid natuurlijk voorop.			√
Ja, ik denk dat sommige stagiaires, sommige bedrijven meer met stagiaires bezig moeten zijn. Ik heb van meerdere studenten gehoord, dat zij soms na een week alléén op stal stonden. En ja, ze moesten zich maar redden, en als er een keer iets was, dan konden ze een keer een belletje geven aan iemand. En dat was het dan, stagebegeleider kwam één keer in de twee, drie weken, kwam die een keer langs. Dus ik denk dat, dat op zich, meer bedrijven naar moeten kijken, hoe ze met stagiaires omgaan.			√

IX. Rol stagebegeleider

Tabel 9 bevat reacties van respondenten aangaande de rol van de stagebegeleider als het gaat om de veiligheid van stagiaires in de hippische sector.

Tabel 9: Reacties respondenten aangaande het onderwerp ‘rol stagebegeleider’

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
Wij vragen aan stagebedrijven dat ze zich aan de wet houden, dat ze op een nette manier hun bedrijf voeren, en dan plaatsen we daar leerlingen.	√		
Ik vind dat ze kritischer moeten optreden en dat ze vooral moeten kijken of de praktijkopleider wel genoeg tijd heeft voor het begeleiden van zijn stagiaires.	√		
Uiteindelijk geeft de certificatie geen garantie voor de kwaliteit van het bedrijf dat de stage aanbiedt. Begeleiders zijn de belangrijkste factor als het aankomt op het leerproces van de stagiaire. Ook de opdrachten vanuit school moeten kwalitatief in orde zijn.	√		
Ik denk dat erop gelet moet worden dat ze niet teveel leswerken als ze genoeg ervaring met paarden hebben. Dat er altijd met zijn tweeën gewerkt moet worden, mocht er iets verkeerd zijn. Dat er eerst gekeken wordt naar wat de stagiaire daadwerkelijk kan, voordat je allerlei taken kan gaan geven.	√		
Dat altijd iemand in de buurt is, denk ik. Dat er altijd hulp geboden kan worden als er iets gebeurt, want je kan toch niet voorkomen dat er iets gebeurt.	√		
Dat de begeleiding aanwezig is, en dat die dus ook kunnen handelen, dat er bepaalde mensen zijn die erbij lopen, die een paard weer rustig kunnen krijgen of weer weg kunnen halen bij degene die geschopt is.	√		
Waar ik me heel hard voor maak, ook gewoon als ik stagiaires heb, als het aankomt op veiligheid en omgang met paarden, als ze eventueel op paarden komen te rijden, hoe dat begeleid wordt. Dat ze niet aan hun lot overgelaten worden. Wat je heel vaak ziet is, dat stagiaires gewoon worden gebruikt om op de wilde paarden te gaan zitten.		√	
Nee, we hebben gediplomeerde instructrices en wij werken overdag altijd met een instructrice erbij. Waar paardgereden wordt of waar met paarden gewerkt wordt, heeft een instructrice de supervisie of wij lopen zelf rond en zien wat er gebeurt. En we grijpen eigenlijk onmiddellijk in.		√	
Op deze manier een win-win situatie kunnen hebben, dat ik een beetje gered was met wat hulp en dat de studenten leren en een plek hebben.		√	
Zeg ik ook tegen die studenten: zoek wat anders, het moet wel helemaal je ding zijn, anders dan wordt het hem toch niet.		√	
We doen er ook heel veel mee. Het is niet alleen uitmesten, het is meer rijden en waarom: waarom moet je dit doen en waarom doe je dat om een paard aan de praat te krijgen?		√	
Het moet een win-win situatie zijn.		√	
Toen konden we wel weer leerlingen van [naam wordt niet vrijgegeven] krijgen, van het [opleiding wordt niet vrijgegeven]. Hoe heet het daar? Dat weet ik dus niet, maar van die school.		√	
In het begin, en ik bulder ook wel eens even een keer. Je moet lol hebben met elkaar, dat is ook wel een belangrijk ding.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
Waar ze om vragen, nou, dat dan ook zoveel mogelijk laten zien 's middags.		√	
Als iemand gretig is om te leren, dan moeten ze ook wat leren, en dan moeten ze niet alleen staan uitmesten, zo wordt het toch vaak gedaan.		√	
Jonge mensen opleiden in de paardensport.		√	
Eerst mee laten helpen een paar dagen, dan weten ze precies hoe het reilt en zeilt, en zo veilig mogelijk.		√	
Ik vind dat, dat vaak. Ik heb zelf ook paardenhouderij gedaan, moest ook stagelopen, miste heel vaak een stukje begeleiding.		√	
Ja, ja, dat is gewoon niet te doen. Als ik mensen én moet leren om met paarden om te gaan én leren met cliënten om te gaan, hoe je dat moet doen, dat is gewoon teveel.		√	
Met de paarden zelf. We krijgen zoveel leerlingen die dan paardenhouderij willen gaan doen of paardenveterinair, en eigenlijk alleen maar gestalde paarden hebben gezien. En de school die verwacht van ons even dat wij die kinderen paard-proof maken, zeg maar.		√	
Het draait heel erg om het stukje begeleiding bieden, maar niet er continu bovenop zitten. Ik vind dat iedereen op zijn eigen manier en op zijn eigen tempo moet kunnen leren. Op het moment dat het nodig is, hè, kunnen ze altijd bij mij aan de bel trekken. En dat ze ook op hun eigen manier kunnen gaan draaien binnen het bedrijf.		√	
Ja. Dat is iets wat ik; ik vind het zelf heel belangrijk om altijd een stukje feedback te krijgen, ook over mijzelf, over mijn collega's, het bedrijf zelf. Dat krijg ik in dit geval vaak via de leraren op school, of de begeleiders en mentors, maar ik vind het nog belangrijker om het van de stagiaire zelf te horen.		√	
Op het moment dat je bij een leerbedrijf komt, kan ik het me voorstellen dat ze zich beter voordoen dan dat ze daadwerkelijk zijn.		√	
Het is zeker, in het hoogseizoen is het chaotisch vaak. Omdat er veel vakantiekrachten werken en iedereen weet wel wat er moet gebeuren, maar er is niet één persoon die de mensen aanstuurt.			√
Ja, die werkt, geloof ik, vier dagen in de week, maar ja, de manege is in het hoogseizoen zeven dagen per week open dus.			√
Het was heel erg terug te zien op de manege, op [locatie wordt niet vrijgegeven] was het nog zelfstandig, maar die paarden worden daar zelf gefokt, dus die zijn daar altijd al in handen geweest, dus die man weet precies wat hij doet. Ik mocht ook nooit met de, met de dekhengst mocht ik zelf nooit werken zonder hem erbij.			√
De begeleiding onder de stagiaires zelf was slecht.			√
Op een gegeven moment was er nog maar één begeleider voor ons zessen.			√
Er bleef er uiteindelijk één [begeleider, red.] over, waardoor je niet meer specifiek aan dingetjes kon werken als die er een keer waren: een keer een paard scheren, of meekijken met de hoefsmid, meelopen met de dierenarts als die een keer langskwam, leren longeren; dat was een van mijn doelen, maar ik heb, geloof ik, 2 keer gelongeerd in 10 weken tijd.			√
Ik had het gevoel dat 10 weken door mijn neus waren geboord, en dat ik eigenlijk, ja, een gespecialiseerde mestschepper was geworden.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
Die andere die liep op stal te werken. En die had op een gegeven moment geen overzicht meer.			√
Als je zelfstandig bedrijfseigenaar bent, zeg maar, die ook elke dag de hele dag aan het werk is, dan denk ik bij mezelf: wil je dan wel nog een stagebedrijf zijn? Dan is het beter om daarvoor personeel eventueel in te huren. Dus het bedrijf moet in staat zijn één op één begeleiding te kunnen geven.			√
In principe moet de stagiaire de hele dag onder begeleiding staan. Dat is wat ik weet en uit ervaring blijkt gewoon dat het niet gebeurt.			√
Ze wijzen je alleen op situaties bij jonge paarden: goed op de lichaamstaal letten van de paarden.			√
.. een begeleider hadden die ons dus steeds aangaf van: ga met z'n tweeën lopen en let hier en daar op.			√
Mijn mening is dat er toch meer aandacht besteed had moeten worden, eerst aan het zitten van die ruiter en meer basis aanbrengen, voordat ja, een stapje verder werd gegaan.			√
Een bedrijf die weet natuurlijk nooit precies wat voor ervaring een stagiaire heeft, dus een stagiaire kan wel zeggen van: ja, ik mocht altijd, weet ik veel, op een hengst rijden of zo, maar je weet nooit precies wat er waar is.			√
Nou, ik vind dat de begeleiding daarnaar moet kijken, maar de mensen moeten zelf die verantwoordelijkheid nemen.			√
Een hengstenhouder kan iemand zijn die met paarden op is gegroeid, die dat altijd op een praktijk heeft meegekregen en dat zijn soms best ruige types. En dan, als je daar komt, als stagiaire dan, nou ja, dan wordt er gewoon te weinig aandacht aan besteed.			√
Wij kwamen gewoon 's ochtends met onze groep en dan werd er uitgelegd wat we moeten doen, hoe we dat moeten doen. En dan gingen we dat dus doen, waar die persoon dus bij stond, en als je vragen had, dan kon je ze stellen. En aan het eind van de dag kon je ook gewoon evalueren hoe het gegaan was.			√
Ik denk dat de risico's ook heel erg zitten in personeel, die toch een beetje een soort groepsdruk zet, zeg maar, dat dan mensen dus zichzelf willen gaan bewijzen op zo'n stage en dat die dan niet helemaal zeker zijn of ze bijvoorbeeld wel dat paard mee kunnen nemen of dat ze toch op zo'n trekker stappen. Omdat iemand dat zegt, zo van: oh, dat kun je wel of iets dergelijks.			√
Dus niet stagiaires aan hun lot overlaten. Daar komt het eigenlijk op neer.			√
Als je iets niet wist, dan kon je altijd met vragen terecht; dat wordt natuurlijk altijd gezegd, maar hier was het ook echt zo, dus ik had wel het gevoel dat ze ook altijd voor je klaarstonden.			√
Maar ja, goede begeleiding, en ook dat je echt altijd terecht kan met vragen, dat is heel belangrijk, en dat er altijd iemand aanwezig is op het bedrijf waar je dus ook met die vragen terecht kan. Stel, er gebeurt iets, dat je wel direct met iemand kan spreken die daar echt alles van weet.			√
Dat is voor iemand die weinig ervaring heeft; de stagebegeleider moet daar dan gewoon goed op letten. Dat ze leren kijken naar het paard.			√
Dat een stagebegeleider een stageloper goed kan begeleiden in een periode, dat wat ze moet leren.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
Op bepaalde bedrijven heb je gewoon veel begeleiding en andere heb je gewoon totaal geen begeleiding. Ik vind toch wel in de paardenwereld dat de begeleiding toch wel heel belangrijk is.			√
Eerst even een goede rondleiding geven, dat ze weten waar het spul allemaal is, wat de bedoeling is en hoe je werkt op het bedrijf; dan moet je eerst dat goed aanpakken en op een gegeven moment moeten ze het zelfstandig kunnen doen.			√
Nou ja, dat is niet mijn ding, dat heb ik nog nooit gedaan; zou iemand me goed begeleiden, dan is dat geen probleem als iemand dat doet. Maar daar ben ik dan dus weer heel onervaren in; dan zou iemand me echt goed moeten uitleggen.			√
Nou, en zij is drie maal geweest. Toen is zij er ook weggegaan. Ze zei: ik kan niets, ik krijg hier geen begeleiding, ze laten me maar wat rondlopen, en dan waren we met zijn tweeën, de helft van de tijd, daar sta je dan maar, en oké, je weet ook niet meer wat je moet doen. Nee, je blijft daar in die stal staan, en daar sta je.			√
Ja, sowieso met de eigenaressen van het paard heb ik een gesprek gehad, puur om te kijken van, nou, hoe gaan we hier verandering in aanbrengen qua gedrag, zeg maar. Dus dat was samen met de eigenaresse van het bedrijf, dat was mijn begeleider.			√
Kijk, de eerste week was het wel even aankijken, wat kan ik, wat kan ik niet; er werden al snel grenzen verlegd. Ik werd snel vrij gelaten in mijn werk en kon heel veel dingen ook gewoon zelf bepalen qua trainingen en hanteren van de paarden, maar dat vind ik zelf ook heel fijn.			√
Wat zij heel veel deden is, dat je eigenlijk nooit met de jonge paarden alleen was, dus altijd een persoon bij voor het geval dat er iets mis ging. Nou, ik was in de meeste gevallen degene die dat deed. Ik was daar wel aanwezig en hielp, en de eigenaar zelf was er ook gewoon zelf negen van de tien maal bij.			√
Maar goed, dat is een keer gebeurd en dat was goed opgelost, dus dat was verder prima.			√
Ja, dat vind ik een beetje lastig, puur omdat ik niet weet naar welke criteria er wordt gekeken. Kijk, persoonlijk vind ik dat binnen een dierbedrijf je de omgeving moet bepalen, zodat er inderdaad geen gevaarlijke apparaten zijn waar je gebruik van moet maken. Of dat soort dingen. Dieren zelf kun je eigenlijk niet door middel van een certificaat veiligheid op zetten.			√
Nou, dat is eigenlijk na een paar weken pas zo gekomen, dat ik weet hoe het bedrijf in elkaar zit, wat er moet gebeuren op een dag. De eigenaren zelf zijn met de administratie zelf natuurlijk ook heel veel bezig. Daarnaast, de man die eigenaar was, die was ook dierenarts, dus die was ook heel veel weg.			√
Nee, inderdaad, precies, en er is ook hele goede begeleiding geweest. Ik kon ook altijd bij vragen gewoon bij hun terecht, dit was nooit een probleem. Die stage heb ik als heel positief ervaren, ja.			√
Geen begeleiding.			√
Nee, echt niet. Het was gewoon zo: oh, je hebt een beetje kennis van paarden? Oké, hier, doe maar.			√
Je gaat er gewoon in en doet zo je werk en hoor je na 2 uurtjes: Nee, je moet het anders doen. Dan denk ik van: nou, 2 uurtjes werk voor niets, zeg het van tevoren.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
Ja, het is gewoon zo, niemand let op wat je doet, niemand zegt wat je moet doen, je moet het gewoon doen en je moet het juist doen, en als je het niet juist doet, dan is het jouw schuld. En als het met de paarden misgaat, dan is het jouw schuld. En als het met de kinderen fout gaat, dan is het ook jouw schuld.			√
Je bent natuurlijk als stagiaire, zeker in het begin, dan maak je gewoon fouten en het is gewoon fijn als er iemand is op de achtergrond.			√
Nee, na een half jaar wordt het wel aanzienlijk minder, maar er blijft altijd iemand in de buurt, dat als je een keer vragen hebt of je zit een keer in de problemen, dan kun je er gewoon terecht.			√
Er is altijd iemand bij, ja, ze staan altijd met minimaal twee personen op stal: jij met je stagebegeleider of twee anderen.			√
Nee, die hadden ze vanwege de begeleiding, dat je gewoon zeker weet dat je voldoende aandacht krijgt en dat je gewoon, ja, in staat bent om te groeien binnen het bedrijf.			√

X. Type afvallende bedrijven

Tabel 10 bevat reacties van respondenten wat betreft de afvallende bedrijven. Onder de afvallende bedrijven wordt in dit geval verstaan de bedrijven die tot de introductie van de nieuwe wetgeving van Aequor nog wél een Aequor-certificering hadden, maar na de invoering van de nieuwe certificeringseisen niet meer.

Tabel 10: Reacties respondenten aangaande het onderwerp ‘type afvallende bedrijven’

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
De bedrijven die zeggen: we gaan niet mee, dat zijn overwegend pensionstallen.	√		
De diversiteit is aardig in het gedrang gekomen.	√		
Veel bedrijven hebben een bewuste keuze gemaakt om geen certificaat van Aequor aan te vragen, vanwege de veranderingen die zijn doorgevoerd. Ze vinden dat het rendement dat het oplevert, niet opweegt tegen de kosten die eraan verbonden zijn.	√		
... veel ondernemers ook aan ‘regelmoeheid’ lijden / ‘regelzat’ zijn. Veel mensen voelen zich geen vrije ondernemer meer, vanwege alle wet- en regelgeving die grip heeft, niet alleen op de paardensector, maar op de agrarische sector als geheel. De weerstand is hierdoor groot tegen alle nieuwe regelgevingen die worden opgelegd.	√		
Nou, sowieso, een van mijn bedrijven is een zorgboerderij, en die krijgen ook heel veel aanvragen van stagiaires vanuit de zorg. En dat valt niet onder Aequor. Dus het is eigenlijk van, ja, moeten wij zeker voor Aequor gaan halen wat we helemaal niet willen halen, omdat wij een zorgboerderij zijn en geen manege.	√		
De meeste maneges hebben het wel, ik heb er niet heel veel last van gehad, behalve dan met die zorgboerderij. Ze rijden ook zonder zadel, veel westerns, allemaal dingen doen met paarden dan keurig rijden in een bak en rondstappen, zeg maar. Dus die heeft ook zoiets van: als ik het moet gaan halen, dan moet ik me aan zoveel dingen aanpassen, dat wil ik helemaal niet.	√		
Dat vond ik heel jammer, want daardoor wou Aequor hun erkenning terugtrekken, waardoor ik een hele goede stagebieder kwijt ben. Het is dus voor de zorgleerlingen die ik heb, die kan ik daar juist heel makkelijk kwijt, want het wordt begeleid door een orthopedagoog.	√		
Er zit heel veel kennis van zorg en er zit heel veel kennis van paarden, maar op een niet dagelijkse manier. Dat is voor dit soort diploma's, deze zijn er niet op gemaakt. De veiligheid is daar heel anders. Daar kun je geen diploma op halen, dus ze zeiden ook van: dat gaan we niet doen, dat heeft helemaal geen enkele zin, dan moeten wij namelijk allerlei dingen gaan aanpassen die we helemaal niet willen aanpassen.	√		
Ze vinden het teveel gedoe.	√		
Voor meerdere bedrijven is een heikel punt ook dat de persoonlijke mening van de inspecteurs ook sterk meetelt.		√	
Ik heb totaal geen idee, want ik heb ze niet eens laten komen. Want het is namelijk zo dat je dus, op het moment dat je ze laat komen, dan ben je de eerste €500, - al in het achter.		√	
Onderling hebben wij natuurlijk ook contacten; collega's onderling, die gewoon echt niet meer dat veiligheidscertificaat gaan betalen. En dat berust wel op principes, ja, in mijn optiek gaat het gewoon veel te ver.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
Dat was lastig natuurlijk, want er verviel een serie stageadressen, en ja, ik vind het zelf ook wat lullig als het gaat om niet hoog genoeg deuren of zo.		√	
Met andere woorden: wij doen geen veiligheidscertificaat, wij doen ons personeel niet op de loonlijst, wij doen van alles niks, wij wachten gewoon rustig af en ondertussen verdienen we gewoon lekker de kost.		√	
Ja, volgens mij zijn die regels bijgesteld, omdat ze geen leerbedrijven meer konden krijgen omdat ze dat andere certificaat moesten hebben, volgens mij.		√	
Maar, op zich, om het onderscheid te maken in de wildgroei van bedrijfjes is het wel oké, denk ik.		√	
Dat vind ik een heel goed ding.		√	

XI. Type paarden

Tabel 11 bevat reacties van respondenten aangaande het type paarden op de bedrijven waar studenten van hippische opleidingen stagelopen.

Tabel 11: Reacties respondenten aangaande het onderwerp ‘type paarden’

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
Er staan daar 50 verschillende paarden: haflingers, bonte paarden, shetlanders.			√
In een apart gedeelte hadden we hengsten staan, een stuk of 6; de rest merries, fokmerries, jonge sportpaarden.			√
70, doen veel met military paarden.			√

XII. Veiligheidsborging stagiaire

Tabel 12 bevat reacties van respondenten aangaande de veiligheidsborging van stagiaires op hippische bedrijven.

Tabel 12: Reacties respondenten aangaande het onderwerp ‘veiligheidsborging stagiaire’

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
Als je rare dingen met een paard uithaalt, dan kan het hek nog zo hoog zijn.	√		
De een heeft veel verstand van paarden, de ander die we binnen krijgen, heeft er niet zo gek veel verstand van.	√		
Op elk bedrijf is een risico, maar het aantal ongevallen in paardenbedrijven is bij het Mbo-college relatief laag.	√		
Dan denk ik dat we vooral goed moeten kijken naar de grootte van de ruimtes waar de paarden doorheen moeten. De breedte van de gangen bijvoorbeeld. Je moet er doorheen kunnen stappen zonder dat een paard je een schop geeft. Arrangement, of dat goed wordt opgeslagen en onderhouden, verplicht met een cap op rijden, dat soort dingen, denk ik.	√		
Er zijn een aantal maneges in de omgeving daarvan, waar stagiaires vandaan komen en dus ook stage willen lopen. Dus ja, op een gegeven moment, na 5 jaar, heb je alle maneges wel een keer gehad of weet je wat er gebeurt op die manege.	√		
Ze gaan een paar dagen naar een manege toe om les te krijgen over paarden en paardrijden.	√		
Ik zeg altijd: onder begeleiding vind ik het goed. Er zijn een aantal leerlingen, die kunnen het op een bepaald moment heel goed, die mogen wel lekker op een shoveltje rondrijden om hooi en stro langs de bakken te doen, dat hoort er wel bij.	√		
Bedrijf bezoeken, kijken of de situatie voor kan komen, dus of kleine ruimtes veilig zijn. Ik denk dat het belangrijk is om goede afspraken te maken met de leidinggevende daar, en niet alléén met een paard gaan, maar dat je met meerdere in een ruimte bent, zodat je hulp kan krijgen als er iets misgaat.	√		
Dat altijd iemand in de buurt is, denk ik. Dat er altijd hulp geboden kan worden als er iets gebeurt, want je kan toch niet voorkomen dat er iets gebeurt.	√		
Dat de begeleiding aanwezig is en dat die dus ook kunnen handelen, dat er bepaalde mensen zijn die erbij lopen, die een paard weer rustig kunnen krijgen of weer weg kunnen halen bij degene die geschopt is.	√		
Ter veiligheid van de stagiaires moet je vooral denken aan de begeleiding. Zorg zeker in het begin dat ze nooit alleen zijn.		√	
Ze mogen bij mij, als ze goed genoeg kunnen rijden, mogen ze rijden, dan ga ik eerst gewoon bekijken hoe dat gaat, en natuurlijk op welke paarden, dan begeleid ik dat en dan kan dat steeds een stapje verder; als ik denk ‘ik vertrouw dat absoluut niet’, gebeurt het niet.		√	
... dat ze daarmee om leren gaan, consequent genoeg zijn, simpele dingen van in het land brengen, eerst omdraaien en dan pas losklikken. Dat je niet het paard zo laat lopen, dat ze achteruit kunnen trappen.		√	
Kijk, je leert ze de praktijk, dus ik spits me toe op de gevaren die die dieren met zich mee kunnen brengen.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
Nou, vooral ook dat er genoeg begeleiding, deskundige begeleiding is voor stagiaires om op een paardenbedrijf goed werk te doen.		√	
Als ze meelopen, dan vertel je alle dingen erover, waar ze op letten moeten.		√	
Je kan wel een bedrijf hebben wat aan alle eisen voldoet, maar als ze er niks leren, alleen maar mesten, wat heb je er dan aan?		√	
Zo veilig mogelijk te werken moet wel haalbaar zijn.		√	
Het is met alles zo: een ongeluk is zomaar gebeurd. Het zijn soms domme ongelukjes, maar ja, je moet wel opletten.		√	
Veel begeleiding, niet alléén dingen laten doen. Gevaarlijke dingen laten we ze sowieso niet doen.		√	
Maar wat ik gewoon heel belangrijk vind, is gewoon, dat we echt wel bij hun in de buurt zijn, dat ze niet maar alléén dingen, dingen gaan doen.		√	
Ja, ik denk sowieso haar niet alleen laten.		√	
Ik heb ook het keurmerk Zorgboerderijen; daar zit ook een heleboel veiligheid in. Ik bedoel: je werkt met cliënten en hele kwetsbare mensen en kinderen, dus daar zitten ook gewoon al heel veel veiligheidseisen in. En, nou ja, dat was in eerste instantie niet genoeg.		√	
Maar ook de deelnemers en zeker de begeleiders, is gewoon heel goed je af te stemmen op wat je ziet bij een paard. En als een paard erg onrustig is op een dag, dan wordt hij gewoon niet ingezet. En een andere dag kan het defecte paard voor die cliënt zijn.		√	
Niet alleen de cliënten, maar ook iedereen staat op een goeie plek; begeleiders staan op een strategische plek ertussen, zodat ze kunnen inspringen als er iets aan de hand mag zijn. Ja, dat is...		√	
Ja, vooral inderdaad gewoon de cap op, veilige schoenen aan, dat zijn de dingen; blijf communiceren, altijd een stukje wat belangrijk is, en ja, voor de rest, zeg maar, qua gebouw, ja weet je, alle uitstekende punten of obstakels die in de weg staan, die hebben we weggehaald. Ja, de hekken, zeg maar, dat soort dingen maar wat beter, zodat dat geen gevaar oplevert. Ja, dat zijn eigenlijk een beetje externe dingen.		√	
Controle, controle, controle, controle.		√	
Her-controle. Gewoon, ze leren te controleren, van: hoe ga ik om met een paard, en: hoe lopen ze met het paard, hoe benaderen ze het paard, en gewoon tijdens de koffie deze punten bespreken weer.		√	
De veiligheid van paard en mens, dat is wel echt een heel belangrijk ding. Het omgaan met de paarden, de verzorging van de paarden, ja, eigenlijk komt het allemaal dus weer een beetje neer op zoals bij Aequor nu het veiligheidssysteem is.		√	
Communicatie, je moet heel duidelijk zijn in de regels.		√	
En dat klinkt altijd gelijk, dat hoeft, dat klinkt altijd zo van: oh, dat zijn de regels, maar als die er niet zijn, dan heb je ook geen veiligheid, hè, dus dat is iets wat ik van tevoren al heel duidelijk meegeef aan iedereen, en niet alleen aan stagiaires, maar ook naar mijn werknemers en vrijwilligers.		√	
Extra begeleiding en zelf er bovenop gaan zitten.		√	
Ik denk dat ik vooral zou letten op hoe de mensen met de paarden omgaan, dus niet zozeer hoe de paarden gehuisvest staan.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
Een goed beeld krijgen van hoe er in het algemeen met paarden wordt omgegaan en hoe je ze kunt respecteren, en ja, en voor de rest zou ik ook zeker kijken naar de werkconditie verder voor de mensen, dus is het gereedschap voldoende?			√
Een open stapmolen, zodat je om je heen kan kijken, dat je het gevoel hebt dat je de ruimte hebt, dat je erin kan werken met het paard, met machines werken, puur en alleen onder begeleiding natuurlijk. Rijbanen binnen en buiten open, dat je in ieder geval te allen tijde als er iets gebeurt hulp kan inroepen, dat je te horen bent. Ja, gewoon dat alles overzichtelijk is.			√
Minimaal twee paarden brede gangen. Dat vind ik heel belangrijk.			√
Dat kan niet gegarandeerd worden. Je werkt met dieren, en wij zijn mensen, en wij willen per se werken met dieren, dus dan moeten wij ook leren het dier te begrijpen; dat gaat alleen met vallen en opstaan.			√
Er wordt heel veel, er wordt echt bewust gelet op wat het bedrijf doet aan de veiligheid, dus ze kijken echt of de, of het, of de spullen veilig zijn, en of ongelukken geregistreerd worden.			√
Als een singel gewoon bijna door is, dan moet je d'r niet mee gaan rijden.			√
Maar ook op stage, nou dat weten jullie misschien ook, bij het veiligheidscertificaat zeggen ze dat ook: er moet geen rommel in de stal staan. Ja, dat kan ook gewoon ongelukken opleveren en ook in de rijbaan zelf kan dat stomme ongelukken opleveren.			√
Daar waren niet echt protocollen voor of zo, maar ik vond wel dat we heel goed begeleid werden in de eerste fase van onze stage.			√
Ja, ik vind dat de paarden, ze moeten lekker in hun vel zitten, ze eigenlijk iedere dag even los kunnen lopen in een groep; ze moeten beweging hebben met andere paarden, want dat is gewoon hoe paarden zijn.			√
Dat is ook gewoon wat het dan gevaarlijk maakt, en zorg ook gewoon voor ruime boxen, ruime gangen en paden. Stel dat er iets gebeurt: je moet altijd aan de kant kunnen stappen, dat vind ik ook wel heel belangrijk.			√
Goede begeleiding, paardenwelzijn, dat vind ik echt het belangrijkste.			√
Ze konden lekker de hele dag zoveel lopen als ze wilden, zoveel eten als ze wilden, sociale contacten met andere pony's en dat is gewoon heel belangrijk om te zorgen dat een paard lekker in zijn vel zit, en daardoor heeft hij totaal geen reden meer om negatief tegen jou te doen. Dus dat maakt het wel veiliger.			√
De boxen moeten in ieder geval 3x3 zijn; er moet een ruime gang pad in zitten, dat je met jonge paarden gewoon de ruimte hebt om er langs te lopen; er moet een goede wasplaats zijn, met stevig spul waar een paard een keer aan kan gaan hangen en alles. Er moet goed en stevig materiaal zijn.			√
Er moet wel goed materiaal zijn, de sfeer moet goed zijn, dan loop je daarom met een chagrijnig hoofd en dan ben je minder gefocust.			√
Kijk, als er een moment is waarop jij denkt: nu wordt het te gevaarlijk, kon ik ook altijd bij haar terecht.			√
Ja, dat vind ik een beetje lastig, puur omdat ik niet weet naar welke criteria er wordt gekeken. Kijk, persoonlijk vind ik dat binnen een dierbedrijf je de omgeving moet bepalen, zodat er inderdaad geen gevaarlijke apparaten zijn waar je gebruik van moet maken. Of dat soort dingen. Dieren zelf kun je eigenlijk niet door middel van een certificaat veiligheid op zetten.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
Vooraf in de omgeving, dat er niet in aparte ruimten geluiden worden gemaakt, dingen worden gebruikt op het moment dat jij met paarden bezig bent.			✓
Dat je wel weet wat voor risico's het heeft als je bepaalde handelingen uitvoert, dat is toch wel belangrijk, denk ik, ja.			✓
Ik zou het eerst kijken dat in iedere stal, dat is echt zo'n wensbeeld van mij, dat iedere paard een eigen bordje op de deur heeft waarop staat, hè: dat is zo en zo, en die is zo en zo oud, die heeft dit en dit voer nodig.			✓
Echt, dat iemand in het begin tijd ervoor heeft met je gewoon een rondleiding door de stal te maken en zegt van: oké, bij deze paard moet je opletten, daar moet je iedere avond een bandage op de been doen of zo, omdat die water erin heeft.			✓
Ja, zeker. Ik moest altijd laten weten waar ik was, ik mocht nooit meer dan één paard tegelijk vervoeren, alle sloten moesten gecontroleerd worden voordat je wegliep. De bak moest allemaal afgezet worden als je les gaf. Er was altijd iemand bij op stal, dat als er iets was, dat je kon aankloppen.			✓
Alle paarden zijn gewoon betrouwbaar en alle spullen die worden elke keer weer opgeruimd door de ruiter zelf. Voordat de les begint, moet alles uit het gangpad zijn, dat er genoeg ruimte is ook.			✓
Ja, ze mogen de bak niet in voordat ze de spullen opgeruimd hebben. Klinkt heel streng, maar dat is natuurlijk ook een stukje veiligheid. Als je dan een borstel in het gangpad vindt en je struikelt erover, dan heb je een probleem.			✓
We hebben de voerkarren in de stal staan, zeg maar, en als er dan 's ochtends gevoerd is, dan moeten al die voerkarren eruit, en die worden op een apart hok, worden ze ingeslagen. En voor de rest: er zijn dubbele sloten natuurlijk, er is camerabewaking aanwezig; die wordt niet continu bekeken, maar als het iets te lang duurt, dan kijken ze wel even. En ja, aan beide kanten hangen brandwerende spullen, dus ja. Ik zou niet weten hoe het echt veiliger kan op stal.			✓
De eerste paar weken zat er iemand naast, zodat die in kon grijpen als dat nodig was, en daarna was het goed.			✓
Hoe zijn de handelingen van stagiaires, wat kan ik doen om de veiligheid te vergroten? En, ja, van tevoren uitzoeken wat wel en wat niet mogelijk is voor het werk van stagiaires. Niet alle stagiaires die je krijgt zijn natuurlijk gezond, en ja, sommige hebben een beperking en daar moet je op aanpassen.			✓

XIII. Verzekeringen

Tabel 13 bevat reacties van respondenten aangaande verzekeringen voor hippische bedrijven en voor degenen die er werken.

Tabel 13: Reacties respondenten aangaande het onderwerp ‘verzekeringen’

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
Verzekeringsagent komt regelmatig langs.		√	
Al vanaf dag 1. Ik heb ooit een keer gevraagd van: goh, hoe is de school eigenlijk verzekerd? Het heeft zo'n beetje 3 weken geduurd voordat ik er antwoord op kreeg, want dat wisten ze zelf ook niet.		√	
Ik heb dat afgedekt met een verzekering, ook met vrijwilligers die erbij zijn. Ik denk dat ik een van de weinigen ben die dat zo doet, want dat was al een 'hell of a job', zeg maar, om het te kunnen verzekeren.		√	

XIV. Reacties respondenten aangaande ongelukken stagiaires

Deze tabel hoort bij paragraaf 3.2, deelvraag II. Deze tabel geeft de uitkomsten van het onderzoek weer aangaande de reacties van respondenten over ongelukken van stagiaires.

Tabel 14: Reacties respondenten bij ongelukken stagiaires

S) respondenten vanuit onderwijsinstelling; B*) respondenten vanuit leerbedrijven; ST*) respondenten die praktijkervaring hebben als hippische stagiaire*

Respondent→	S*	B*	ST*
Benoemde risico's ↓			
2 jaar terug heeft een leerling een schop gekregen.	√		
Nee gelukkig niet. Ja, er is wel eens iemand afgetuimd, maar...		√	
Wel die op een voet gaan staan, niet dat dat schokkende gebeurtenissen zijn.		√	
Nee, gelukkig niet nee. Nee, valt mee.		√	
Nou ongelukken, nee, hier op het erf, even afkloppen, is nog nooit wat gebeurd.		√	
Nee, niet zo zeer met stagiaires. Ik ben eigenlijk diegene die zelf is verongelukt. Dat zijn niet de stagiaires.		√	
Maar nee, over het algemeen proberen we wel, redelijke stagiaires. Tuurlijk kan ook wel eens een keer gebeuren dat ze op hun voet staan, of zo, of weet ik veel wat, maar over het algemeen valt het wel mee.		√	
Ja, dat moeten we registreren in de map van Veiligheidscertificaat.		√	
Ja, weet je, dat is meer dat er dan toch iemand te dicht bij gaat staan en een paard op z'n teen gaat staan, maar dat is eigenlijk het ernstigste. Tot nu toe gelukkig.		√	
Er zijn nog geen tenen gebroken; het is meer blauwe plekken of net erlangs geschampt, weet je, dat soort dingetjes.		√	
Nee, nou goed, dat er wel eens wat dingetjes zijn, zeg maar, dat ja, het is dan vaak meer, inderdaad, dat ze ergens het hek niet dicht hebben gedaan, waardoor een paard een keer een verkeerd landje inlopen of zo. Ik heb volgens mij nog geen echte, echte ongelukken gehad met een ... Een paard is een keer wel op een stagiaire de voet gaan staan, maar met voldoende schoeisel aan kan dat nog hard aankomen. Dus ja.		√	
Maar dat was niet echt uit dommigheid of zo. Ja, weet je, paarden zijn en blijven levende beesten, zeg maar, en die kunnen altijd ergens een keer van schrikken en een stap opzij doen en dan staan je tenen eronder.		√	
Het meisje krijgt een klap van het paard. Ja, zij moest naar het ziekenhuis; uiteindelijk viel het allemaal wel mee, hoor. Ze had een lichte hersenschudding.		√	
Zelf wel, maar met de stagiaires gelukkig niet.		√	
Het zijn hengsten, daar moet je vreselijk goed op letten, daar gebeuren zomaar ongelukken mee.		√	
We hebben altijd jonge hengsten op stal. Dat zijn in het algemeen vrij domme paarden. Daar moet je toch altijd alert op zijn.		√	

Respondent→	S*	B*	ST*
En het is ook per stagiaire verschillend. Je hebt soms van, die moeten die hengst gewoon staan laten en je hebt sommigen die al vanaf de paardenwereld komen, die kan je wel met de jonge hengsten om laten gaan. En echt per stagiaire moet je zoiets bekijken.		√	
Ja, helaas wel. Er zijn wel eens ongelukken geweest; gelukkig, voor zover ik weet nooit heel ernstige.			√
Ja, op mijn afstudeerstage heb ik een ongeluk gehad waarbij ik mijn onderkaak heb gebroken, en ik heb hiervoor in het ziekenhuis gelegen, twee dagen. Ben geopereerd eraan en ben nog steeds herstellende.			√
Ze is bovenop me gesprongen, terwijl ik nog op mijn eigen paard zat en voor de rest weet ik niks meer.			√
Het is gewoon fout gegaan, ze is gewoon doorgetrokken en ik heb het nooit zien aankomen van achteren; ik heb ook niks gehoord, ik heb haar echt niet gezien. Helemaal niks.			√
Een keer een paard op je tenen, dat soort dingen, of je wordt een keer gebeten of een deur nog open en dat soort dingen.			√
Twee keer gebeurd.			√
Er wordt wel eens met twee paarden gelopen, tegelijk, en dat vind ik persoonlijk een risico, want als het ene paard gaat rennen, nou, ik ben er zelf ook wel eens tussenin gekomen, weet je.			√
Het is ook wel eens gebeurd dat er iemand afviel.			√
Ik heb het zelf niet meegemaakt.			√
Er was een andere stagiaire daar en die wilde heel graag op het paard zitten en dan ging ze dus echt rijden; ze gaf een rodeo showtje en net zo lang totdat zij eraf lag, ja. Maar dat was haar eigen verantwoordelijkheid: zij wilde per se op dat paard, ja, ik ben er niet op gegaan.			√
Dus ja, daar is wel eens wat mee misgegaan. Ja, zij heeft wel flink wat verwondingen opgelopen.			√
Ja, ik heb daar ook een keer gezien dat een vriendin van mij doordat, was echt puur haar eigen schuld, echt heel dom. Zij heeft een heel pittig paard. Ze wilde dat die stil stond, daar had dat paard geen zin in en toen trok ze zo hard aan de teugels dat dat beest gewoon achterover pletterde.			√
Er is zelfs een keer een paard op mijn hand gaan staan.			√
Ik viel daarnaast en hij kon geen kant meer op; echt, het was niet de schuld van het paard, hij probeert je natuurlijk altijd te ontwijken. Maar hij ging op mijn hand staan, maar gelukkig gewoon in de bak met zand, dus daar is niks aan overgehouden. Ik wilde wel even niet meer op een paard, maar...			√
Ze gleed ernaast, maar er reed een ander paard voor, dus dat paard kon eigenlijk geen kant op. En toen is hij dus zo op d'r hand gaan staan met twee hoeven dus bij, bovenaan in de borst en een bij het sleutelbeen en een echt in haar buik, maar ja, heel bijzonder: ze heeft er niks aan overgehouden, ja.			√
Ze wilde net overeind komen en daardoor heeft ze haar buikspieren aangespannen en daardoor is het niet dwars door haar buik heengegaan.			√

Respondent→	S*	B*	ST*
Die liet alles wat hangen en er zat een strootje aan zijn piemel, om zomaar te zeggen, dat zouden ze er even aftrekken, maar het paard had oogkleppen op, dus die had helemaal niets in de gaten. Ze pakt zo dat strootje eraf en het paard sloeg gelijk achter tegen haar scheenbeen aan: daar zat een gaatje in.			√
Ja, ik reed altijd op mijn lievelingspony en die was ook niet bepaald heel tam. Ik moet zeggen, ik ben er wel heel naast gevallen.			√
Ook wel een keer in de hoefslag. Terwijl we net aan het galopperen waren, dat er een ander over mij heen sprong. Dus hij dropte mij echt in daar, en rende zelf verder en toen kwam er iemand die niet meer kon stoppen en dat paard sprong over me heen.			√
Ja, dat beest dat, dat sleurde me echt de hele bak door, maar het was echt, ja, het was een heel lief ...			√
Maar er was wel een paard, die was af en toe een beetje chagrijnig. De persoon die erop reed, maakte dus echt heel veel geluid en heel veel bewegingen op de rug en dan wil dat paard nog weleens bijten, ook naar mij, want ze wilde gewoon d'r frustratie kwijt wanneer hij ging gillen en heel veel ging bewegen, dan ja, dan wilde dat beest wel eens in jou happen.			√
En de persoon die dat op een bedrijf deed, die ik dus geholpen heb, die is dus een aantal keer wel gevallen. Maar dat is vrij logisch en daarbij heeft ze eenmaal haar pols bezeerd. Maar verder niet iets waarvan je denkt een gebroken iets of zo.			√
Ik heb eenmaal een situatie gehad dat er een jong meisje met een paard rondliep; toen die op haar teen stond, liet het paard direct los.			√
Ja, dat gebeurt vaak.			√
Ik heb meegekregen: er was een meisje, die was aan het springen en ze kon zichzelf niet goed op het paard redden, ze is eraf gevallen en heeft haar knie gebroken.			√
Een ander die is met de kop tegen de muur gevlogen, omdat de paard aan het bokken was.			√
Een klein meisje, die is op de grond gevallen en op haar rug zo, en die heeft 10 minuutjes geen lucht gekregen, maar dat was gewoon omdat ze zo in paniek was dat ze dan niet meer kan ademen; het was niet dat ze heel hard gevallen was of zo.			√
Ikzelf heb het zo gedaan tijdens mijn, ik heb ook lessen gegeven en tijdens mijn lessen zijn twee mensen afgevallen: een klein meisje en ook nog een oudere vrouw; die was beginrijder en had niet zoveel ervaring en die was dan, nou ja, die was echt fout aan het rijden en daardoor was het paard in paniek, en dan was ze zelf in paniek, dan kon ze zichzelf niet redden en is tegen de muur met het hoofd...			√
Ja, dat beest dat, dat sleurde me echt de hele bak door, maar het was echt, ja, het was een heel lief ...			√
Nee, naar mijn weten niet. Ja, d'r valt misschien weleens een van z'n paard af, maar dat valt niet echt onder ongelukken van stagiaires. En dat risico loop je.			√
Ja, een vriendin van mij is in het ziekenhuis belandt, omdat zij door gebrekkige veiligheid, zeg maar, overlopen is door twee paarden.			√
Het is een gevaarlijk beroep. Een jonge hengst was een beetje agressief; ik had zijn box schoongemaakt, het was winter, hij heeft mij aan de sjaal gewurgd.			√
Ik heb een keer: er was daar een hele lieve hengst, dat was echt een heel lief beest, ja, die reed mee in de les en ik zat erop, ik viel eraf. Toen sprong hij op een merrie, maar daar zat ook iemand op, dat is verder allemaal goed afgelopen hoor, maar...			√

Respondent→	S*	B*	ST*
Verder heb ik daar niet heel veel problemen mee gehad, geen gevaar of zo, één keer een hengst, maar goed, dat zijn hengsten.			√
In dat geval is het voor die hengst heel gevaarlijk geworden, want deze is vast komen te staan. En dat heeft dan uiteindelijk weer het risico dat mensen verder op een bedrijf werken, die moeten dat oplossen en daardoor kom jijzelf ook in gevaar.			√
Nou ja, bijvoorbeeld, als je moet voeren of zo en je hebt een paard die is allergisch tegen weet ik wat, en je doet het fout daarin, daar zit altijd een gevaar voor het paard in. Of je doet een deur open van een, weet ik, misschien van een hengst die niet goed opgeleid is, en die loopt dan weg of zo.			√

XV. Het B-diploma

Bron: KNHS, 2014.

Meedoen met diplomarijden en -voltigeren

Het diplomarijden en diplomavoltigeren is voor kinderen tussen de 6 en 18 jaar. Het diplomarijden en diplomavoltigeren wordt door verenigingen georganiseerd en bestaat uit theorie- en praktijklessen. Het aantal lessen is onder andere afhankelijk van het niveau en de groepsgrootte. In de theorielessen leer je meer over paardengedrag, het exterieur, verzorging, voer en paardenziektes. Maar ook worden er allerlei oefeningen uitgelegd, bijvoorbeeld hoe je goed op- en afstijgt en natuurlijk hoe je moet paardrijden of voltigeren. Je kunt vier diploma's halen: het Veulendiploma, Diploma A, Diploma B en Diploma C.

	Leidt op voor (alleen diplomarijden)	Instroomeisen deelnemers (diplomarijden en diplomavoltigeren)
Veulendiploma	Bixie AA dressuur	Minimumleeftijd 6 jaar, Lidmaatschap KNHS niet verplicht
Diploma-A	Bixie A-dressuur	In bezit van veulendiploma1, Minimumleeftijd 6 jaar, Lidmaatschap KNHS verplicht
Diploma-B	Bixie B1-dressuur, Bixie AA springen	In bezit van diploma A, Lidmaatschap KNHS verplicht
Diploma-C	Bixie A-springen, buitenrit	In bezit van diploma B, Adviesleeftijd vanaf 12 jaar, Lidmaatschap KNHS verplicht

Als je met rijden of voltigeren duidelijk verder bent dan de andere deelnemers, kun je het veulendiploma overslaan en direct instromen bij het A-diploma. In dat geval geldt een minimumleeftijd van 8 jaar en moet je tijdens het examen het opdrachtentrajec van zowel het veulendiploma als het A-diploma doen. Voor het praktijkexamen hoef je alleen het examen voor het A-diploma te doen.

Als je het Diploma C hebt gehaald, voldoe je automatisch aan de criteria die worden gesteld voor het behalen van het Ruiterbewijs en kun je het Ruiterbewijs aanvragen zonder hiervoor examen te hoeven doen. Je kunt je ruiterbewijs aanvragen na het behalen van Diploma C. Om het ruiterbewijs aan te vragen stuur je een kopie van je diploma naar de SRR samen met je persoonlijke gegevens en een recente pasfoto.

Het adres hiervoor is:

Stichting Rijvaardigheidsbewijzen Recreatieruiter
Postbus 3040

Je kunt je eigen vereniging of kring vragen om het diplomarijden te organiseren.

Copyright © 2014 KNHS

XVI. Topiclijst voor interviews

Ik wil het met u tijdens dit interview graag hebben over Aequor, SVP, leerbedrijferkenning, stagiaires en risicofactoren. Ik wil graag beginnen met de vragen over Aequor.

Aequor

- 1) Kent u de doelstelling van Aequor? *Weet u wat Aequor doet?*
- 2) Wat was uw contact met Aequor in het verleden?
 - 2a) Kunt u hier een beschrijving van geven?
- 3) Hoe bent u op de hoogte gesteld van de veranderingen in de regels voor leerbedrijferkenning?
- 4) Kent u de nieuwe regels voor leerbedrijferkenning?
 - 4a) Zo ja, kunt u 2 voorbeelden opnoemen?
 - 4b) Zo nee, weet u waar u terecht kunt voor informatie over de veranderde regels voor leerbedrijferkenning? **Sla hierna vraag 6 over!**
- 5) Is uw bedrijf nog geregistreerd als leerbedrijf bij Aequor?
 - 5a) Heeft uw bedrijf in het verleden geld geïnvesteerd om te voldoen aan de regels voor leerbedrijferkenning?
 - 5b) Zo ja, waarin heeft uw bedrijf geïnvesteerd?
 - 5c) Zo nee, weet u waarom uw bedrijf niet voldoet aan de nieuwe regels voor leerbedrijferkenning?
- 6) Kunt u, met een voorbeeld aangeven waarom uw bedrijf niet meer voldoet aan de regels gesteld door Aequor? **Alleen stellen bij antwoord op vraag 4a!**

SVP

- 6) Heeft u contact gehad met Stichting Veilige Paardensport?
- 7) Kent u de doelstelling van het SVP certificaat?
- 8) Heeft u het handboek van SVP gelezen?
 - 8a) Zo ja, vindt u dat het certificaat iets toevoegt aan de veiligheid van stagiaires?
 - 8b) Zo nee, **ga verder met vraag 9!**
- 9) Weet u waar u het handboek kunt vinden?

Leerbedrijferkenning

- 10) Wat vindt u van de veranderingen in de regels voor leerbedrijferkenning?
- 11) Wat was de reden om wel/niet door te gaan als erkend leerbedrijf?
 - 11a) Zo nee, vindt u het jammer dat u geen erkend leerbedrijf meer bent?
- 12) Hebt u ook ideeën voor een andere veiligheidswaarboring dan SVP en Aequor?
- 13) Hoe zou u, als u het mocht bepalen, de erkenning van leerbedrijven regelen?
- 14) Vindt u dat u achteraf voldoende informatie tot uw beschikking had van SVP en Aequor om een beslissing te nemen over uw leerbedrijferkenning?

Stagiaires

- 15) Heeft u momenteel een stagiaire?
 - 15a) zo ja, hoeveel stagiaires heeft u?
- 16) Hoe probeert u ervoor te zorgen dat de veiligheid van de stagiaires gewaarborgd is?
- 17) *Welke acties onderneemt u persoonlijk om te zorgen dat de stagiaire zo veilig mogelijk werkt?*
- 18) Kunt u voorbeelden noemen van ongelukken met stagiaires die u heeft meegemaakt of waar u van heeft gehoord?
- 19) Kunt u de dagelijkse werkzaamheden van een stagiaire op uw bedrijf beschrijven?

20) Mag een stagiaire op uw bedrijf gebruik maken van landbouwmachines?

20a) Zo ja, welke wel en welke niet?

Risicofactoren

21) Welke risicofactoren kunt u noemen voor stagiaires tijdens de dagelijkse werkzaamheden?

22) *Welke werkzaamheden zijn volgens u het gevaarlijkst voor stagiaires?*

23) Welke acties heeft u ondernomen om deze risico's te verminderen?

24) *Wat heeft u gedaan om de kans op ongelukken met stagiaires te verminderen?*

XVII: Handboek veilig paardrijden

Bron: SVP

Handboek Veilig Paardrijden

Editie juli 2013:

Deze uitgave geeft dankzij ondersteunend beeldmateriaal en puntsgewijze vermelding van de eisen direct heldere informatie over de veiligheidsspecificaties die gehanteerd worden door Stichting Veilige Paardensport.

Voorwoord

Veiligheid is voor veel hippische accommodaties een vanzelfsprekende zaak.

Stichting Veilige Paardensport wil, door middel van het veiligheidscertificaat, bereiken dat meer hippische accommodaties het maximale doen om de paardensport zo veilig mogelijk te maken.

Dit digitale handboek kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren en kan u, als accommodatiehouder, steunen bij het veilig maken en veilig houden van uw accommodatie. Het handboek is dynamisch van opzet: ingeval van nieuwe inzichten, veranderde regelgeving en/of wijzigingen van de landelijke standaarden zal het handboek geactualiseerd worden.

Om het voor u duidelijker te maken is ervoor gekozen een aantal eisen meer aan de dagelijkse praktijk aan te passen en toe te lichten met foto's. Het veiligheidsniveau op uw hippische accommodatie is wellicht al hoog en u doet al veel aan het voorkomen van ongevallen. Toch wordt de paardensector regelmatig geconfronteerd met ernstige incidenten. Mede door uw inzet ten aanzien van ongevallenpreventie willen we er voor zorgen dat het aantal ongevallen daalt en de ernst ervan afneemt. Het mag daarom niet onderschat worden hoe belangrijk preventieve maatregelen, ter voorkoming van ongevallen, zijn.

Ook van groot belang is het imago van uw bedrijf. Het veiligheidscertificaat geeft aan dat veiligheid een van de speerpunten van uw bedrijf is. Dit speelt een grote rol bij het aantrekken van nieuwe en het behouden van uw bestaande relaties/klanten.

Met veiligheid als basis zijn er drie winnaars: uw klanten, uw paarden én uzelf. Wij noemen het een win-win-win-situatie!

Bestuur Stichting Veilige Paardensport, juli 2013

Van verleden naar toekomst

Stichting Veilige Paardensport is in 2001 opgericht en kwam tot stand met de steun van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en De Lotto.

In 2002 is gestart met het invoeren van het veiligheidscertificaat. Het veiligheidscertificaat is in eerste instantie ontwikkeld als certificaat voor maneges. Inmiddels heeft het zich ontwikkeld tot een certificaat voor alle hippische accommodaties zoals maneges, verenigingen, menaccommodaties, pension- en africhtingsstallen, handelsstallen, fokkerijen, stoeterijen, enz. Op dit moment zijn er ruim 1100 hippische accommodaties in Nederland met het veiligheidscertificaat. Het aantal zal naar verwachting toenemen. De Stichting Veilige Paardensport heeft geen winstoogmerk. De kosten die worden gemaakt, onder meer in verband met de keuringen, worden doorberekend aan de accommodatiehouders. Een substantiële toename van het aantal aangesloten hippische accommodaties zal een wijziging van de kosten met zich brengen.

Stichting Veilige Paardensport geeft het veiligheidscertificaat uit. De inspecteurs van de Stichting Veilige Paardensport worden ingeschakeld bij het keuren van hippische accommodaties in verband met toekenning of verlenging van het veiligheidscertificaat. Tijdens de keuring wordt vastgesteld of de accommodatie nog voldoet aan de eisen zoals vermeld in het handboek Veilig Paardrijden.

Voorwaarde om lid te kunnen zijn van de FNRS is het in bezit hebben van een geldig veiligheidscertificaat. Sinds januari 2008 heeft de KNHS aan al haar verenigingen met een binnenaccommodatie laten weten dat ook zij moeten beschikken over een veiligheidscertificaat. Het veiligheidscertificaat is ook voor de SRR voorwaarden voor het aanvragen en organiseren van ruiters- en koetsiersexamens. Daarnaast geldt vanaf januari 2013 voor alle stagebedrijven van Aequor, voor de opleiding paardenhouderij, dat ook zij in het bezit moeten zijn van het veiligheidscertificaat.

Bestuur en medewerkers van Stichting Veilige Paardensport streven ernaar, waar mogelijk, alle hippische accommodaties certificaathoudend te maken en hiermee de veiligheid in de paardensport te bevorderen. Daarnaast is het eisenpakket, zoals dat is weergegeven in dit handboek, in beperkte mate "organisch" van vorm; nieuwe situaties en voortschrijdend inzicht vragen om aanpassingen van het eisenpakket. Bestuur en medewerkers proberen hier op een adequate manier vorm aan te geven.

In de Nederlandse sportsector in het algemeen, maar ook in de internationale hippische sector, is het veiligheidscertificaat inmiddels een bekend en gewaardeerd begrip. Zo nemen hippische organisaties de eisen over en worden de ontwikkelingen vanuit de buurlanden met grote interesse gevolgd.

Inhoudsopgave

1. Begripsomschrijvingen	6
2. Eisen Hippische Accommodaties	8
Toelaatbare marge.....	8
Het erf	8
Melden bezoekers.....	9
Rust en rookverbod	9
Publiceren huisregels, rijbaanregels en regels voor het buitenrijden	9
Verlichting in hippische accommodatie	9
Vluchtwegaanduiding	10
Afmetingen rijbaan	10
Toegang tot rijbaan	10
Omheining van buitenrijbaan (springtuin)	11
De wanden van een binnenrijbaan	13
Spiegels en ramen	14
Plafondhoogte en spanhoogte binnenrijbaan	14
De rijbaanbodem	15
Barrières in binnenrijbaan.....	15
Stalgangen en doorgangen	16
Groepshuisvesting	16
Deuren en toegangen.....	17
Vloeren	17
Mestput.....	17
Opslag foerage en machines	18
Trainingsmolen en stapmolen.....	19
Aquatrainer.....	20
Weide/Paddock.....	20
Brochure basiskennis paarden	21
3. Eisen aan harnachement, rijtuig, kleding en instructie.....	22
Eisen rondom het dragen van een veiligheidscap	22
Richtlijnen mensen met een handicap die geen veiligheidscap kunnen dragen	22
Eisen aan harnachement en kleding van de ruiter	23
Rijden zonder zadel	23
Eisen aan harnachement, rijtuigen en kleding van de menner	23
Aantal ruiters in de rijbaan	24
Aantal menners in de rijbaan	24
Overbodige voorwerpen in de rijbaan	24
Hindernismateriaal.....	25
Bevoegdheid instructie	26
Leswisselingen	26
Bedrijfseigen paarden (lespaarden).....	26
Naleving eisen.....	27
Verhuur hippische accommodatie voor hippische activiteiten	27
Verhuur van aanspanningen.....	27

5. Eisen met betrekking tot calamiteiten	28
Calamiteitenplan	28
Vluchtplan	28
Calamiteitenkaart	29
Bedrijfshulpverleners	29
EHBO verbanddoos	29
Kleine blusmiddelen	29
Ongevallenregister	30
6. Eisen interne organisatie	31
Klachtenprocedure	31
Preventiemedewerker (veiligheidscoördinator)	31
7. Procedure en beroep	32
Meldingsplicht	32
Inspectiemap	32

1. Begripsomschrijvingen

Hippische Accommodatie

Een onroerende zaak die uitsluitend of in hoofdzaak, bestemd, ingericht en in gebruik is voor het beoefenen van de paardensport en/of het houden van paarden.

Indien er op of vanuit de hippische accommodatie de gelegenheid wordt gegeven aan derden om te rijden of te menen, dient er een rijbaan aanwezig te zijn met een voor de paardensport geprepareerde bodem.

Algemene zorgplicht

De certificaathouder moet, voor zover mogelijk, altijd de veiligheid, de gezondheid en het welzijn van alle dieren en mensen in zijn hippische accommodatie waarborgen. Hij is verplicht om lokalen, ruimten, werktuigen en gereedschappen daartoe in te richten en te onderhouden. Hij dient ook zodanige regelingen te treffen als redelijkerwijs nodig is ter voorkoming van ongevallen van werknemers en bezoekers en ter bevordering van de veiligheid binnen de hippische accommodatie.

Bedrijfseigen paard (lespaard)

Paard, in eigendom van de accommodatiehouder, dat gebruikt wordt ten behoeve van rijlessen.

Bestuur

Het bestuur van de Stichting Veilige Paardensport.

Calamiteitenkaart

Een calamiteitenkaart geeft verkort weer hoe te handelen bij een ongeval of brand.

Calamiteitenplan

Een calamiteitenplan geeft aan wat de voorwaarden zijn waaraan voldaan moet worden om een accommodatie zo goed mogelijk voor te bereiden op een calamiteit. Ook wordt vermeld hoe te handelen in het geval van een calamiteit, zodanig dat er snel en effectief kan worden opgetreden om schade te voorkomen of te beperken.

Certificaathouder

De exploitant van de hippische accommodatie die het veiligheidscertificaat heeft aangevraagd. De exploitant van een hippische accommodatie kan elke natuurlijke persoon of rechtspersoon zijn die bedrijfsmatig een hippische accommodatie exploiteert.

Vluchtplan

Een vluchtplan is een plattegrond van een hippische accommodatie of een gedeelte daarvan, waarop met pictogrammen en bijbehorende legenda wordt aangegeven waar o.a. brandblusmiddelen, EHBO-verbanddozen, (nood)uitgangen, vluchtwegen, verzamelplaats, de hoofdafsluiter van gas, water en elektra zich bevinden. Ook dient, met een icoontje, te worden aangegeven waar de lezer zich bevindt.

Groepshuisvesting

Een manier om paarden in een groep te huisvesten, hieronder vallen ook de (Hit-) actiefstallen.

(Hit-) actiefstal

Een manier om paarden in een groep te huisvesten. Deze groepshuisvesting bestaat uit een grote paddock met verschillende functies. Er zijn voerstations voor hooi en krachtvoer, er is water, evenals een plek om te schuilen en te liggen.

Inspectie

De keuring die wordt uitgevoerd om te bepalen of een hippische accommodatie in aanmerking komt voor het veiligheidscertificaat, of het kan behouden indien eerder aan de accommodatie toegekend.

Les of rijles

Paardrijles (hieronder inbegrepen instructie, helpen, advisering of begeleiding) die op de hippische accommodatie wordt gegeven aan de ruiter, menner of voltigeur.

Instructeur

Iemand die de bevoegdheid heeft om les te mogen geven, zoals vermeld staat in "Bijlage 9".

Menner

Iemand die een aanspanning bestuurt.

Margeregeling

Op alle genoemde afmetingen, behoudens daar waar gesproken wordt over een ruiter te paard, wordt een toelaatbare marge gehanteerd van 10% in uitsluitend de bestaande situatie.

Ruiter

Iemand die een paard berijdt, echter met uitzondering van voltigeurs.

Voltigeur

Iemand die op een paard (turn) oefeningen doet.

Mestput/ plaat

Een afgeschermd vloeistofdichte put of bak, eventueel voorzien van een overkapping, om mest op te slaan.

Nieuwbouw

Daar waar gesproken wordt van nieuwbouw gaat het over bouw na 1 januari 2011.

Paard

Onder paard wordt in dit handboek ook een pony verstaan.

Pensionpaard

Paard van een derde, gestald bij de accommodatiehouder.

Vereniging

Een bij de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS) aangesloten vereniging.

Rijbaan

Een afgescheiden piste waarbinnen de ruiter, voltigeur of menner, met zijn paard, sport beoefent.

Rijbaanbodem geprepareerd voor de paardensport

De bodem van zowel de binnen- als buitenrijbaan moet geprepareerd zijn voor de paardensport. Dat wil zeggen: een vlakke bodem, die niet overmatig hard of diep is en waarbij voldoende hechting is tussen top- en onderlaag.

Ruitersportcentrum

Hippische accommodatie welke is ingericht voor het beoefenen van één of meer disciplines van de paardensport.

Veiligheidscertificaat

Een certificaat dat uitsluitend door de exploitant van een hippische accommodatie aangevraagd kan worden en dat, na goedkeuring vanuit Stichting Veilige Paardensport, toegekend kan worden.

Veiligheidsoverleg

Een overleg waarin de door de preventiemedewerker aangedragen punten ten behoeve van veiligheid door de certificaathouder dan wel bedrijfsleider, manager of bestuur met de werknemers van de hippische accommodatie besproken worden.

Verlichtingssterkte

De hoeveelheid vallend licht, uitgedrukt in lux. Eén lux is één lumen (lichtstroom) per vierkante meter.

Aanbeveling: in dit handboek is een aantal aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen zijn altijd weergegeven in een kader vergelijkbaar met het kader waarin deze tekst is geplaatst.

Aanbevelingen zijn geen eisen en dus geen verplichtingen, het ligt echter in de lijn der verwachting dat aanbevelingen op een later moment worden omgezet in eisen.

2. Eisen Hippische Accommodaties

Toelaatbare marge

Op alle genoemde afmetingen, behoudens daar waar gesproken wordt over een ruiter te paard, wordt een toelaatbare marge gehanteerd van 10% in uitsluitend de bestaande situatie. Wanneer de margeregeling niet van toepassing is wordt dit bij de desbetreffende eis aangegeven. Indien gebruik gemaakt wordt van deze marge dient de hippische accommodatiehouder wel waarschuwingsborden op te hangen.

De margeregeling is niet van toepassing/vervalt indien hierdoor onacceptabele situaties ontstaan en vervalt tevens wanneer er verbouw, nieuwbouw en/of renovatie plaatsvindt aan het betreffende object.

Het erf

Het erf van de hippische accommodatie moet volledig afsluitbaar zijn middels een effectieve en goed functionerende omheining van minimaal 1 meter hoogte, of er dient een sloot aanwezig te zijn.

Wanneer een paard uitbreekt of in geval van andere noodsituaties, moet het erf volledig kunnen worden afgesloten. In het calamiteitenplan dient beschreven te worden hoe in zo'n situatie gehandeld moet worden. Het erf kan door middel van een hek (voorkeur), een slagboom of een ketting afgesloten worden.

Melden bezoekers

Bij de toegang tot het erf van de hippische accommodatie dient een bord aanwezig te zijn met de volgende tekst of een tekst van gelijke strekking: "Nieuwe bezoekers dienen zich te melden bij een medewerker" of "Stallen zijn uitsluitend toegankelijk voor leden en/of onder begeleiding van leden" of "Verboden toegang voor onbevoegden".

Rust en rookverbod

In de stalruimte en bij de rijbanen dient het rustig zijn. Met uitzonderingen van de locaties die daartoe expliciet zijn aangewezen geldt voor het gehele terrein een rookverbod.

Publiceren huisregels, rijbaanregels en regels voor het buitenrijden

Een certificaathouder moet voor zijn hippische accommodatie huisregels, regels voor het gebruik van de rijbaan/rijbanen en regels voor het buitenrijden (indien van toepassing) opstellen en openbaar maken. Deze regels moeten ten minste de regels bevatten zoals deze staan beschreven in "Bijlage 1", "Bijlage 2" en "Bijlage 3". De regels moeten op een centrale plaats in de accommodatie opgehangen worden.

Internet De documenten "Bijlage 1", "Bijlage 2" en "Bijlage 3" zijn beschikbaar op onze website (www.veiligpaardrijden.nl) [downloads] .

Verlichting in hippische accommodatie

- Alle plaatsen binnen de hippische accommodatie waar ruiters, bezoekers en paarden komen, moeten voldoende verlicht zijn. Dit houdt in dat in verblijfruimtes, gemeten op 1 meter boven de vloeroppervlakte, de lichtsterkte ten minste 60 lux moet bedragen.
- In de rijbanen waar de paardensport beoefend wordt, is 200 lux de minimale norm.

Vluchtwegaanduiding

Binnen de hippische accommodatie dienen transparante (= verlichte) of nalichtende vluchtwegaanduidingen aanwezig te zijn.

Belangrijk: nooduitgangen dienen altijd vrij te zijn van obstakels.

Aanbeveling: Stichting Veilige Paardensport adviseert 1 x per jaar een ontruimingsoefening met bijvoorbeeld de brandweer te organiseren.

Afmetingen rijbaan

- De standaardmaat van een rijbaan is 20 x 40 meter of 20 x 60 meter. Dit is tevens de adviesmaat.
- De minimale oppervlakte van een rijbaan is 400 m² waar de korte zijde minimaal 15 meter bedraagt.

Toegang tot rijbaan

- De toegang tot de rijbaan moet ten minste 1,2 meter breed zijn (de margeregeling zoals omschreven in de eerste alinea van hoofdstuk 2 is hier niet van toepassing).
- De toegang tot de rijbaan moet ten minste 2,1 meter hoog zijn bij bestaande bouw en 2,3 meter bij nieuwbouw.
- Indien de toegangshoogte lager is dan 3 meter dient er voor de ruiter of menner een opschrift opgehangen te worden met tekst: "Let op: i.v.m. lage doorgang niet toegestaan te paard de rijbaan te betreden" of iets van gelijke strekking (de margeregeling zoals omschreven in de eerste alinea van hoofdstuk 2 is hier niet van toepassing).
- Voor menners geldt een breedte van de toegang van ten minste 2 meter. Hier mag een dubbele deur worden gemeten (de margeregeling zoals omschreven in de eerste alinea van hoofdstuk 2 is hier niet van toepassing).
- Wanneer de rijbaan in gebruik is, dient de toegang tot de rijbaan gesloten te zijn.

Aanbeveling: de advieshoogte voor een toegang tot een rijbaan is 3,5 meter.

Omheining van buitenrijbaan (springtuin)

- De buitenrijbaan moet een omheining hebben van ten minste 1 meter hoog waarbij op minimaal 2 hoogten houtwerk, goed zichtbaar lint, rubberband, kunststof planken of ander veilig materiaal is aangebracht, waarvan de onderste afscherming op minimaal 50 cm van de bodem geplaatst is. In plaats van een omheining, zoals zojuist beschreven, is een haag (mits dicht gegroeid) van 1 meter hoogte ook toegestaan.
- De omheining van de buitenrijbaan mag geen uitsteeksels bevatten van meer dan 2 centimeter. Dit om te voorkomen dat paard en ruiter zich kunnen blesseren. Indien de rijbaan groter is dan 25 x 65 meter is het toegestaan dat de uitsteeksels 3,5 cm uitsteken. Uitzondering hierop is een houten doorsteek omheining met zowel ronde als vierkante palen. Wanneer deze rijbaanomheining minimaal 12 graden schuin gemonteerd is, is het toegestaan dat de palen maximaal 4 centimeter uitsteken ten opzichte van de horizontale planken.
- De omheining mag niet bestaan uit glad lint, smaller dan 2 centimeter, glad draad of prikkeldraad.
- Wanneer een rijbaan buiten het afgesloten terrein van de hippische accommodatie gelegen is, dient deze altijd omheind te zijn volgens bovenstaande eisen.
- Een niet omheinde buitenrijbaan is alleen toegestaan wanneer bij gebruik het terrein volledig afgesloten is en er niet meer dan 4 combinaties gelijktijdig rijden.
- Wanneer er een terras grenst aan een niet omheinde buitenrijbaan, moet er een omheining tussen de rijbaan en het terras worden geplaatst van minimaal 1 meter hoogte (advieshoogte is 1,5 meter).

Aanbeveling: advies hoogte omheining buitenrijbaan is 1,5 meter.

Aanbeveling: wanneer de buitenrijbaan niet omheind is, wordt geadviseerd een strook van minimaal 3 meter gras om de rijbaan te creëren, waarop paarden niet, althans veel minder, kunnen uitglijden wanneer zij de buiten de rijbaan treden.

Indien de buitenrijbaan ook als paddock wordt gebruikt, en dus van stroom kan worden voorzien, dient er een waarschuwbord te hangen bij de ingang van de rijbaan met het opschrift dat de stroom altijd uitgeschakeld dient te zijn wanneer er gereden wordt, en een verwijzing naar de schakelaar om de stroom uit te zetten.

Glad lint smaller dan 2 centimeter of glad draad is in dit geval wel toegestaan, mits het gemonteerd is direct boven de omheining.

Aanbeveling: geadviseerd wordt de schakelaar van de stroomvoorziening bij de ingang van de rijbaan te monteren.

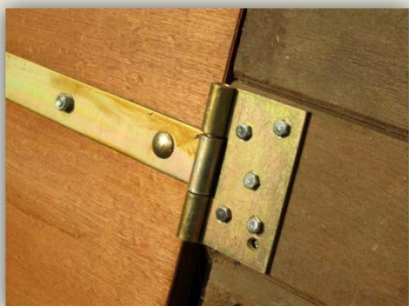

De wanden van een binnenrijbaan

- De minimale hoogte van de wand van de binnenrijbaan is 1 meter, vanaf de bodem in de rijbaan gemeten.
- De binnenrijbaan moet afgesloten zijn met een doorlopende rijbaanwand. De voorkeur heeft een massieve afsluiting, het is echter ook toegestaan twee planken of buizen te gebruiken, waarvan één op minimaal 50 cm van de bodem is geplaatst.
- De wanden en deuren van de rijbaan moeten glad zijn afgewerkt. Er mogen geen uitsteeksels van meer dan 2 centimeter zijn. Dit om te voorkomen dat paard en ruiter zich kunnen verwonden.
- De wanden van de binnenrijbaan mogen recht (verticaal) zijn, hoewel een lichte schuinde de voorkeur heeft.

Belangrijk: Wanneer er sprake is van een deur mag een rijbaanwand onderbroken zijn. Wanneer er in deze situatie een haakse hoek ontstaat, dient deze te worden afgeschuind onder 45 graden. Indien bovenstaande niet van toepassing is mag de rijbaanwand ook doorlopend zijn door het plaatsen van twee planken of buizen waarvan één op minimaal 50 centimeter van de bodem is geplaatst.

Aanbeveling: de advieshoogte van de wand is 1,5 meter vanuit de rijbaan gemeten.

Spiegels en ramen

Om paard en ruiter te beschermen tegen blessures dient achter spiegels een houtbescherming geplaatst te worden. Ook mag de spiegel voorzien zijn van een speciaal folie. Indien ramen aansluitend aan de rijbaan gelegen zijn tot een hoogte van 2 meter, gemeten vanuit de rijbaan, dienen deze te zijn voorzien van veiligheidsglas, veiligheidsfolie of een afscherming.

Plafondhoogte en spanthoogte binnenrijbaan

- De minimum spanthoogte van de binnenrijbaan bedraagt 3,1 meter. Dit wordt gemeten op 80 cm uit de wand (de margeregeling zoals omschreven in de eerste alinea van hoofdstuk 2 is hier niet van toepassing).
- Op 1,5 meter uit de wand gemeten moet de hoogte van het spant minimaal 3,5 meter bedragen. Als deze hoogte lager is dan 3,5 m, maar minimaal 3 meter, mag de rijbaan alleen door ponyruiters worden gebruikt (de margeregeling zoals omschreven in de eerste alinea van hoofdstuk 2 is hier niet van toepassing).
- Bestaande hippische accommodaties, waarbij de spanten naar binnen komen of spanten door de wand heen gaan, maar de veiligheid niet in het geding komt, kunnen worden goedgekeurd. Deze spanten dienen wel afgeschermd te worden.
- Bij nieuw gebouwde hippische accommodaties mag het spantbeen niet binnen de doorgetrokken verticale lijn van het beschot komen.

Belangrijk: hindernissen mogen alleen daar gebruikt worden waar de plafond- en spanthoogte minimaal 3,5 meter bedragen. Verlichtingselementen, leidingen en decoraties mogen de minimale plafondhoogte en de minimale spanthoogte niet belemmeren (de margeregeling zoals omschreven in de eerste alinea van hoofdstuk 2 is hier niet van toepassing).

Aanbeveling: spanten met randen afschermen bijvoorbeeld met tyleenslang.

Aanbeveling: spanthoogte of plafondhoogte op 1,5 meter uit de wand gemeten is 4 meter.

De rijbaanbodem

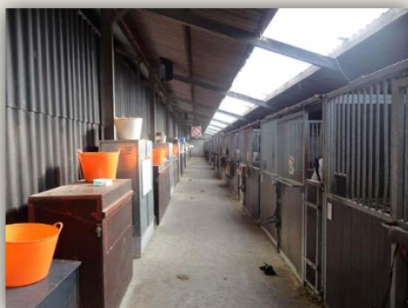
De bodem van zowel de binnen- als buitenrijbaan moet geprepareerd zijn voor de paardensport. Dat wil zeggen: een vlakke bodem, die niet overmatig hard of diep is en waarbij voldoende hechting is tussen top- en onderlaag.

Barrières in rijbaan

Het maximaal aantal pilaren, lantaarnpalen en sproei-installaties in een rijbaan is gesteld op 2 per 800 m². In een rijbaan kleiner dan 800 m² is maximaal 1 van bovengenoemde barrières toegestaan. Pilaren, lantaarnpalen en sproei-installaties dienen altijd vanaf de bodem tot 2,5 meter hoogte afgeschermd te worden met flexibel materiaal.

Stalgangen en doorgangen

- In stalgangen moet er een vrije doorgang zijn van ten minste 1,2 meter breed.
- De hoogte van de stalgangen en doorgangen dient bij bestaande bouw minimaal 2,1 meter te zijn en bij nieuwbouw 2,3 meter.
- De stalgangen dienen leeg te zijn. Kruiwagens, emmers, voerkarren, harnachement, etc. mogen niet structureel in de gangen geplaatst worden.
- Paarden mogen niet in de gangen worden vastgezet indien de doorgang smaller is dan 2,4 meter, voor welk doeleinde dan ook.
- Er mogen geen kapotte of ontbrekende delen, randen of uitsteeksels in de stalwanden, de stalgangen en doorgangen aanwezig zijn waaraan paard of mens zich kan bezeren.
- Indien er in de stalgangen kasten staan, mogen deze slechts aan één kant van de stalgangen geplaatst zijn.

Aanbeveling: de adviesbreedte voor stallen en doorgangen is minimaal 2,4 meter.

Groepshuisvesting

Wanneer de paarden gehuisvest zijn in een groep of in een (HIT-)actiefstal, dient men aan de volgende eisen te voldoen:

- Onderstaande richtlijn dient op een goed zichtbare plaats (beter: meerdere plaatsen) kenbaar gemaakt worden en dient in de huisregels te worden opgenomen.
 - Bedrijfseigen paarden mogen alleen door of onder toezicht van medewerkers of personen die hiermee ervaring hebben in en uit de groepshuisvesting worden gehaald.
- De minimale afmetingen van een toegangsdeur/sluis zijn: 2,1 meter hoog en 1 meter breed bij bestaande bouw en 2,3 meter hoog en 1,2 meter breed bij nieuwbouw.

Deuren en toegangen

- De boxdeuren en toegangen tot stands moeten ten minste 1 meter breed zijn bij bestaande bouw en 1,2 meter bij nieuwbouw. Daar waar paarden met een stokmaat tot 1,56 meter gestald staan, is een breedte van 0,85 meter toegestaan, maar ook hier geldt: adviesbreedte is 1 meter.
- De minimale hoogte van de stalopening voor bestaande bouw is ten minste 2,1 meter. Voor paarden met een stokmaat tot 1,56 meter geldt een hoogte van minimaal 1,9 meter. Voor nieuwbouw is de hoogte in alle gevallen 2,3 meter.
- Daar waar schuifdeuren geplaatst zijn, dient de bovengeleiding geborgd te zijn om te voorkomen dat de deur uit de rail kan lopen.

Belangrijk: Nooduitgangen dienen altijd vrij te zijn van obstakels.

Vloeren

Vloeren die door bezoekers worden gebruikt dienen egaal en schoon te zijn. Daar waar paarden lopen moeten de vloeren opgeruimd zijn (voorzien van een reliëf om uitglijden te voorkomen).

Mestput

Een verdiepte mestput dient, om de veiligheid van paarden en bezoekers te waarborgen, afgezet te worden op basis van een permanente en goed zichtbare constructie met een hoogte van minimaal 1 meter. Indien de mestplaat schuin afloopt, dienen alleen de achterzijde en beide zijanten te worden afgeschermd.

Opslag foerage en machines

Foerage en machines moeten te allen tijde op een voor derden en paarden veilige plaats gestald worden en voorzien zijn van een waarschuwingsbord. Machines mogen alleen bediend worden door kundige medewerkers. Tijdens het gebruik moeten de veiligheid van bezoeker en paard gewaarborgd blijven.

Internet

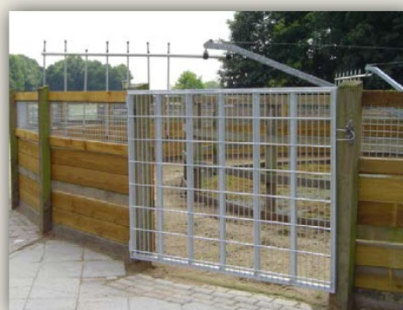
Op onze website (www.veiligpaardrijden.nl) treft u het verbodspictogram aan welke u kunt gebruiken om foerage en machines af te zetten. [downloads] > [pictogrammen].

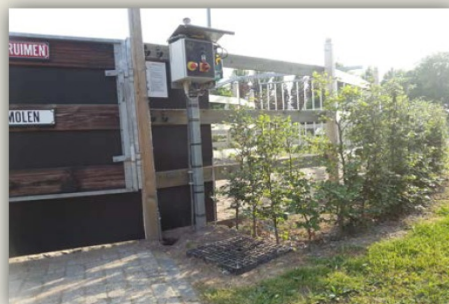
Trainingsmolen en stapmolen

- De aandrijving van een stap- of trainingsmolen dient afgeschermd te zijn bij de bron (daar waar de draaiende delen zich bevinden).
- Daarnaast dient de buitenomheining van de molen afgeschermd te zijn middels een dichte omheining tot een hoogte van 1,8 meter, zodat er geen gevaar ontstaat voor paarden en/of personen, bijvoorbeeld: standaard ruitgaas (5 cm x 5 cm), rubberen platen, planken voldoende dicht op elkaar zodat je er geen arm door kunt steken, of windbreekgaas. Het plaatsen van een haag waardoor een afstand gecreëerd wordt van 1.2 meter tegen een niet afgedichte omheining is eveneens toegestaan.
- Ook dient er een noodknop (rode drukknop) en gebruiksvoorschrift vergelijkbaar aan "Bijlage 4" aanwezig te zijn (een hoofdschakelaar wordt door de arbeidsinspectie niet als noodstop erkend).
- Bovenstaande eisen zijn overgenomen uit de "Europese CE machine richtlijn".

Internet

Het document "Bijlage 4" is beschikbaar op onze website www.veiligpaardrijden.nl [downloads].

Aquatrainer

De aquatrainer dient geïnstalleerd te zijn conform de Europese CE machine richtlijn. Daarnaast dient er een noodknop (rode drukknop) aanwezig te zijn.

Weide/ Paddock

Bedrijfseigen paarden dienen, onder toezicht van medewerkers of door personen die hiermee ervaring hebben, in en uit de weide/paddock gehaald te worden. De omheining van een weide/paddock dient minimaal 1 meter hoog te zijn of er dient een sloot aanwezig te zijn. De omheining mag niet bestaan uit prikkeldraad.

Aanbeveling: hoogte van de omheining van een weide/paddock is 1,5 meter.

Brochure basiskennis paarden

Voor mensen die geen ervaring hebben met paarden maar die zich hiermee wel bezig willen houden heeft Stichting Veilige Paardensport een brochure beschikbaar over de omgang met paarden. De brochure is digitaal beschikbaar via "Bijlage 5" of te bestellen bij het secretariaat van Stichting Veilige Paardensport.

Internet Het document "Bijlage 5" is beschikbaar op onze website (www.veiligpaardrijden.nl) [downloads].

3. Eisen aan harnachement, rijtuig, kleding en instructie

Eisen rondom het dragen van een veiligheidscap

- De veiligheidscap dient te voldoen aan de NEN-EN 1384 norm (deze norm is per 1 februari 2012 herzien en vervangen door de NEN-EN 1384:2012 norm, de nieuwe norm is dus van kracht voor de nieuwe caps).
- Het dragen van een veiligheidscap is verplicht voor alle ruiters.
- Daar waar een snelheidselement aanwezig is, zijn ook menners en overige opzittenden verplicht een veiligheidscap te dragen. Er is sprake van een snelheidselement op het moment dat er sprake is van tijdwaarneming dan wel instructie/training die verband houdt met het verhogen van de snelheid.
- De discipline voltige is vrijgesteld van de capplicht.

Belangrijk: bij constatering van rijden zonder cap zal het veiligheidscertificaat per direct worden ingetrokken.

Belangrijk: indien er op de hippische accommodatie een wedstrijd wordt verreden onder auspiciën van de KNHS, FEI of FNW, dan prevaleren de reglementen van de organisatie onder wiens auspiciën de wedstrijd wordt georganiseerd boven de in dit handboek opgenomen voorschriften.

Aanbeveling: de hippische accommodatie stelt veiligheidscaps beschikbaar voor ruiters en/of menners die niet in het bezit zijn van een veiligheidscap.

Richtlijnen mensen met een handicap die geen veiligheidscap kunnen dragen

Het rijden zonder cap is alleen toegestaan als aan onderstaande voorwaarden wordt voldaan:

- Er dient op de hippische accommodatie een schriftelijke verklaring van de certificaathouder en van de ruiter of wettelijke vertegenwoordiger te zijn, waaruit blijkt dat de ruiter of wettelijke vertegenwoordiger bekend is met de risico's en op basis hiervan toestemming gegeven is tot het paardrijden zonder cap, mits onderstaande regels in acht worden genomen:
 - Bij het opstijgen dienen minimaal twee begeleiders aanwezig te zijn die het paard aan weerszijden vasthouden.
 - Tijdens het rondstappen moet er altijd minimaal één begeleider meelopen die het paard aan de voorzijde met teugels aan het hoofdstel onder controle houdt. Galopperen is niet toegestaan.
 - De helpers dienen kennis te nemen van de instructie voor helpers.
- De schriftelijke verklaring van de certificaathouder en de ruiter en/of wettelijk vertegenwoordiger liggen ter inzage tijdens de controle. Zie hiervoor "Bijlage 6",

Aanbeveling: een medische verklaring van een arts dat rijden met een veiligheidscap fysiek of psychisch onmogelijk is.

Internet Het document "Bijlage 6" is beschikbaar op onze website (www.veiligpaardrijden.nl) [downloads].

Eisen aan harnachement en kleding van de ruiter

- Ruiters zijn verplicht gebruik te maken van een goed passend en veilig zadel met ruimzittende stijgbeugels.
- Het aan slijtage onderhevige leer/tuig moet goed worden onderhouden en moet tijdig worden vervangen.
- Het harnachement dient regelmatig gecontroleerd te worden. In "Bijlage 7" kunt u een controle lijst terugvinden.
- De stijgbeugels en stijgbeugelriemen moeten vrij hangen en de veiligheidspallen van het zadel dienen goed te scharnieren, waarbij de bevestigingshaken voor de beugelriemen functioneel werkzaam zijn.
- De rubbers in de stijgbeugels mogen niet glad of versleten zijn.
- Uitsluitend voor ruiters van de reiningsport geldt dat de stijgbeugels een vrije ruimte van ten minste 1 centimeter aan beide zijden van de voet moeten hebben.
- Ruiters zijn verplicht rijlaarzen of jodphurlaarzen te dragen of stevige schoenen met een gladde doorlopende zool met een hak en gladde bovenkant, in combinatie met chaps. Het schoeisel moet ruim in de stijgbeugels passen.
- Ruiters mogen geen grote, uitstekende en/of loshangende sieraden en losse kleding dragen.

Aanbeveling: het maandelijks controleren van het harnachement.

Internet Het document "Bijlage 7" is beschikbaar op onze website ([www.veiligpaardrijden.nl](http://www.veiligpaardrijden.nl/downloads)) [downloads].

Rijden zonder zadel

Wanneer ruiters op een bedrijfseigen paard zonder zadel rijden, is dit alleen toegestaan onder toezicht van een instructeur.

Eisen aan harnachement, rijtuig en kleding van de menner

- Wanneer mannen gebruik maken van een hippische accommodatie zijn zij verplicht gebruik te maken van een goed passend en goed onderhouden tuig. Het leer/tuig mag geen tekenen van slijtage vertonen en de stiksels, de kapeinden en de stoten moeten in orde zijn. Tevens dient het harnachement regelmatig gecontroleerd en onderhouden te worden. In "Bijlage 8" kunt u een voorbeeld terugvinden.
- Er dient gebruik gemaakt te worden van een passend, goed onderhouden en stabiel rijtuig, dat goede zitplaatsen heeft en voorzien is van goed functionerende remmen, een draaikrans/schamel die volledig onderdoor kan draaien (alleen bij vierwielige rijtuigen), en juiste verlichting en reflectoren (alles volgens Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens).
- Bij rijtuigen die alleen gebruikt worden op het terrein van de hippische accommodatie mag, mits het terrein vlak is, een ongeremd rijtuig gebruikt worden indien er een tuig met broek gebruikt wordt of wanneer stophaken aan de lamoebomen bevestigd zijn met gebruik van brancardbeugels. Wanneer het rijtuig alleen gebruikt wordt op eigen terrein hoeven er op het rijtuig geen verlichting en reflectoren aanwezig te zijn.
- Daar waar een snelheidselement aanwezig is, zijn mannen en de overige opzittenden verplicht een veiligheidscap te dragen. Er is sprake van een snelheidselement op het moment dat er sprake is van tijdwaarneming dan wel instructie die verband houdt met het verhogen van de snelheid.

Internet Het document "Bijlage 8" is beschikbaar op onze website ([www.veiligpaardrijden.nl](http://www.veiligpaardrijden.nl/downloads)) [downloads].

4. Eisen gebruik hippische accommodatie

Aantal ruiters in rijbaan

- Er mogen in een rijbaan van 20 x 40 meter maximaal 12 ruiters in de rijbaan. Bij een beginnersles mogen dit er maximaal 10 zijn.
- Wanneer de rijbaan kleiner is dan 20 x 40 meter, geldt er een maximum van 10 ruiters. Bij een beginnersles mogen dit er maximaal 8 zijn.
- Bij een leswisseling, evenementen en carrouselrijden, of bij het oefenen daarvoor, is het overschrijden van het aantal combinaties in de rijbaan toegestaan. Wel dient de veiligheid gewaarborgd te worden.

Aantal menners in de rijbaan

Er mogen maximaal 4 enkelspannen in een rijbaan van 20 x 40 meter. Dat wil zeggen: een oppervlakte van 200 m² per aanspanning. Is de rijbaan kleiner dan 20 x 40 meter, dan geldt ook altijd het minimum van 200 m² per aanspanning.

- Per tweespan geldt een minimale oppervlakte van 300 m² per aanspanning.
- Per langspan geldt een minimale oppervlakte van 400 m² per aanspanning.

Voorwerpen in de rijbaan

In de rijbaan mogen geen voorwerpen staan die de veiligheid nadelig beïnvloeden. Toegestaan zijn een mestboy, een kruiwagen geplaatst in de hoek met de handvatten richting het beschot, een plastic mestton en een houten of een plastic opstapkrukje.

Aanbeveling: het heeft de voorkeur bovenstaande voorwerpen buiten de rijbaan te plaatsen

Hindernismateriaal

- Wanneer er staanders in de rijbaan staan mogen er geen lepels aan de staanders hangen, tenzij de bomen er op liggen.
- De achterste bomen van een breedtehindernis mogen uitsluitend worden ondersteund door een door de FEI goedgekeurde veiligheidslepel.
- Voor een triple bar geldt dit voor de middelste en de achterste boom. Er dienen voldoende veiligheidslepels voorradig te zijn. Er mogen geen staanders op de rijbaanwand geplaatst worden, tenzij dit de veiligheid op geen enkele wijze belemmert.
- Indien hindernisbalken opgehangen worden in de rijbaan, dient er bij gebruik een veilige en passende oplossing te zijn voor scherpe punten.
- Staanders dienen een minimale hoogte te hebben van 1,5 meter. Het gebruik van trespa bij hindernismateriaal is verboden.

Bevoegdheid instructie

Op een hippische accommodatie mag uitsluitend les gegeven worden door een instructeur die de bevoegdheid heeft om les te geven, zoals vermeld staat in "Bijlage 9".

Een aspirant instructeur moet binnen drie jaar na het behalen van het diploma het instructeursdiploma hebben behaald om les te mogen (blijven) geven.

Ook tijdens andere hippische activiteiten, zoals kinderfeestjes of managementtrainingen waarbij gereden of gemend wordt, dient altijd een instructeur aanwezig te zijn.

Internet Het document "Bijlage 9" is beschikbaar op onze website (www.veiligpaardrijden.nl) [downloads].

Belangrijk: bij constatering van ongediplomeerde instructie zal het veiligheidscertificaat per direct worden ingetrokken.

Aanbeveling: instructeurs zijn in het bezit van een geldig BHV diploma.

Leswisselingen

- Leswisselingen moeten op een ordelijke en veilige manier plaatsvinden.
- Op- en afstijgen op dient op de AC-lijn te gebeuren. De paarden dienen op voldoende afstand van elkaar te staan en met de hoofden in dezelfde richting.

Bedrijfseigen paarden (lespaarden)

Lespaarden moeten zich zo evenwichtig en gewillig gedragen dat zij geschikt zijn om de ruiter te bieden wat bij het niveau van de ruiter past. Paarden waarvan verwacht mag worden dat ze te druk zijn en dus moeilijker onder controle te houden, moeten voorafgaand aan de les of buitenrit stoom kunnen afblazen onder leiding van een medewerker. Bij alle paarden op de hippische accommodatie (ook de pensionpaarden) die wel eens te fris zijn of stalmoed als gedrag vertonen, moeten maatregelen worden genomen ter voorkoming hiervan.

Belangrijk: lespaarden mogen alleen geïmporteerd en op/afgezaagd worden zonder toezicht indien is vastgesteld dat betreffende personen beschikken over voldoende deskundigheid met betrekking tot het veilig omgaan met paarden.

Aanbeveling: mensen die nog nooit paardrijles hebben gehad, dienen ter voorbereiding van de instroming in een groepsles middels langelessen, aparte beginnerslessen (2-4 combinaties) of privélessen vertrouwd gemaakt te worden met het paardrijden. Denk aan beginselen als het leiden van een paard, op- en afstijgen en de basiskennis over paarden.

Naleving eisen

Hoewel een ruiter of een menner een eigen verantwoordelijkheid heeft bij de naleving van de eisen, moet de instructeur in de gaten houden of alle regels worden nageleefd. Wanneer een instructeur merkt dat een ruiter of menner zich niet aan de regels houdt, moet de instructeur deze daarop aanspreken en zo nodig corrigeren. De instructeur wijst ruiters en menners tevens regelmatig op het belang van het goed onderhouden van harnachement, tuig en/of rijtuig.

Verhuur hippische accommodatie voor hippische activiteiten

In geval van verhuur blijft de certificaathouder verantwoordelijk voor de naleving van de aan het certificaat gestelde eisen.

Aanbeveling: bij verhuur of uitleening van de hippische accommodatie contractueel vastleggen dat de gebruikers zich dienen te conformeren aan de eisen van het veiligheidscertificaat.

Verhuur van aanspanningen

De verhuurder is verplicht bij verhuur van de aanspanning deze altijd te laten vergezellen door een begeleider, in het bezit van een geldig Koetsiersbewijs of FNRS menbewijs. De begeleider van de aanspanning is verantwoordelijk voor de aanspanning, het beheer van de EHBO-verbanddoos en de telefoon.

5. Eisen met betrekking tot calamiteiten

Calamiteitenplan

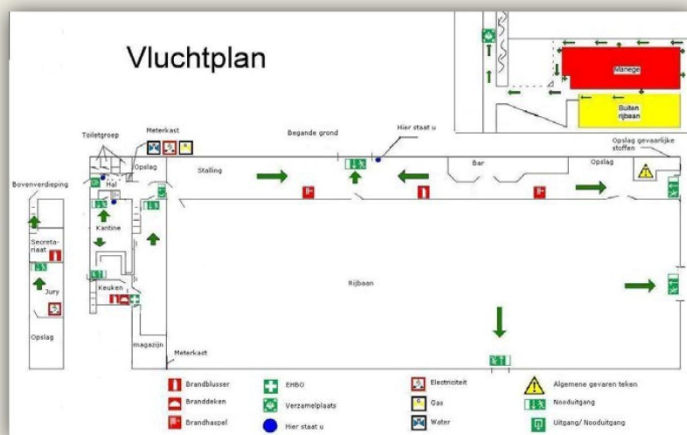
- Iedere hippische accommodatie dient te beschikken over een calamiteitenplan, speciaal toegespitst op de betreffende hippische accommodatie. Dit calamiteitenplan moet voor medewerkers en BHV-ers toegankelijk zijn. Het dient te vinden te zijn op een toegankelijke plaats. "Bijlage 10" kan, nadat het is ingevuld, als uitgangspunt dienen voor een calamiteitenplan.
- Op de hippische accommodatie dient een telefoon aanwezig te zijn.

Aanbeveling: wanneer een ruiter of menner zelfstandig rijdt of ment, terwijl er verder geen andere personen aanwezig zijn, raden wij aan dat de ruiter of menner een mobiele telefoon bij zich draagt.

Internet Het document "Bijlage 10" is beschikbaar op onze website (www.veiligpaardrijden.nl) [downloads].

Vluchtplan

- Op diverse centrale plaatsen hangen vluchtplannen, waarvan de schaal (verhoudingen) klopt, met daarop vermeld:
 - Nooduitgangen
 - Vluchtwegen
 - Verzamelplaats
 - Blusapparaten
 - EHBO-verbanddoos
 - Hoofdafsluiter gas en water
 - Hoofdschakelaar elektriciteit
 - Icoon waar de lezer zich bevind
- Bovenstaande dient aangegeven te worden met behulp van **pictogrammen** met bijbehorende legenda aangebracht op de plattegrond.

Internet Op onze website (www.veiligpaardrijden.nl) treft u een overzicht aan van de beschikbare pictogrammen die toegepast kunnen worden op het vluchtplan. [downloads] > [pictogrammen].

Calamiteitenkaart

Naast een calamiteitenplan dient op diverse centrale plaatsen een calamiteitenkaart te hangen waarop puntsgewijs staat aangegeven hoe te handelen bij een ongeval of brand. Het document "Bijlage 11" kan hiervoor gebruikt worden.

Internet Het document "Bijlage 11" is beschikbaar op onze website (www.veiligpaardrijden.nl) [downloads].

Bedrijfshulpverleners

Elke certificaathouder is verplicht om doeltreffende maatregelen te nemen op het gebied van bedrijfshulpverlening. Het door de Arbo-wet voorgeschreven aantal bedrijfshulpverleners dient op de accommodatie aanwezig te zijn. Organisaties die volledig draaien op vrijwilligers hoeven niet over een bhv-er te beschikken. Dit moet wel als er minimaal 1 werknemer in dienst is.

Aanbeveling: op een organisaties die volledig draait op vrijwilligers is minimaal 1 bhv-er aanwezig.

EHBO verbanddoos

Elke hippische accommodatie dient te beschikken over een EHBO-verbanddoos. Na gebruik van de EHBO-verbanddoos moet het ontbrekende materiaal binnen een week worden aangevuld. De verbanddoos moet regelmatig gecontroleerd worden. In "Bijlage 12" vindt u een lijst met minimale inhoud van een EHBO-verbanddoos die het Oranje Kruis voorschrijft.

Internet Het document "Bijlage 12" is beschikbaar op onze website (www.veiligpaardrijden.nl) [downloads].

Belangrijk: een complete en schone EHBO-verbanddoos dient voor iedereen toegankelijk te zijn.

Kleine blusmiddelen

Kleine blusmiddelen, zoals haspels en brandblussers, dienen aanwezig en tijdig gekeurd te zijn volgens de daarvoor geldende wet- en regelgeving maar deze middelen worden niet onderworpen aan beoordeling van de inspecteur. Dit geldt tevens voor elektriciteitsinstallaties. Deze dienen periodiek gekeurd te zijn volgens de daarvoor geldende wet- en regelgeving (NEN 1010 en NEN 1340) maar ook dit is niet ter beoordeling van de inspecteur.

Ongevallenregister

Aanbeveling: de onderstaande tekst met betrekking tot ongevallenregister is een aanbeveling.

Stichting Veilige Paardensport adviseert een register bij te houden van alle ongevallen, de oorzaken en de genomen (preventieve) maatregelen. "Bijlage 13" kunt u hiervoor gebruiken.

Belangrijk: het bijhouden van het ongevallenregister heeft ten doel om meer inzicht te krijgen in ongevallen die plaatsvinden zodat hiertegen, indien mogelijk, preventieve maatregelen genomen kunnen worden. Daarnaast kan het in geval van een aansprakelijkheidstelling van dienst zijn voor uw verzekeringsmaatschappij. Graag ontvangt Stichting Veilige Paardensport uw ongevallenregistratie-formulier digitaal zodat er onderzoek gedaan kan worden naar de frequentie en de aard van de ongevallen binnen de paardensport.

Internet Het document "Bijlage 13" is beschikbaar op onze website (www.veiligpaardrijden.nl) [downloads].

6. Eisen interne organisatie

Klachtenprocedure

De certificaathouder dient een interne klachtenprocedure te hebben inzake de veiligheid. Indien na het doorlopen van de klachtenprocedure geen overeenstemming is bereikt, kan de klager zich schriftelijk wenden tot:

*Stichting Veilige Paardensport
Postbus 3040
3850 CA Ermelo.*

De klachtenprocedure mag digitaal via de website worden weergegeven. De klachtenprocedure moet minimaal de regels bevatten zoals beschreven in "Bijlage 14".

Klanten worden door de Stichting Veilige Paardensport geadviseerd bij klachten eerst contact op te nemen met de accommodatiehouder. Zij mogen zich echter ook direct wenden tot het secretariaat van Stichting Veilige Paardensport. De identiteit van de klant moet bij de Stichting Veilige Paardensport bekend zijn, maar deze wordt niet doorgegeven aan de accommodatiehouder.

Het kan voorkomen dat een klacht een extra keuring van de hippische accommodatie vergt. Deze wordt dan uitgevoerd door een inspecteur vanuit Stichting Veilige Paardensport, onder de voorwaarde dat door de indiener van de klacht 75 euro betaald wordt. Indien de klacht gegrond blijkt, wordt de betaalde 75 euro terugbetaald.

Internet Het document "Bijlage 14" is beschikbaar op onze website (www.veiligpaardrijden.nl) [downloads].

Preventiemedewerker (veiligheidscoördinator)

Aanbeveling: de onderstaande tekst met betrekking tot de preventiemedewerker / (veiligheidscoördinator) en zijn taken inclusief het genoemde veiligheidsoverleg is een aanbeveling.

De accommodatiehouder wijst een preventiemedewerker aan (hij kan deze taak ook zelf op zich nemen.) De preventiemedewerker heeft de volgende taken:

- De beleidsontwikkeling m.b.t. alle veiligheidsaspecten binnen de hippische accommodatie.
- Het uitvoeren en bewaken van de regels conform het handboek Veilige Paardensport, het veiligheidsbeleid van de hippische accommodatie en het toezien op de naleving daarvan.
- De coördinatie van het overleg over alle veiligheidsaspecten binnen de hippische accommodatie.
- Het periodiek controleren en maximaal binnen 1 week na gebruik aanvullen van de EHBO-verbanddoos, evenals het controleren van het ongevallenregister.
- Het nemen van al die (voorzorgs-)maatregelen die uit het oogpunt van veiligheid noodzakelijk en wenselijk zijn.

De bijlagen van het veiligheidsoverleg kunnen als leidraad gebruikt worden tijdens het veiligheidsoverleg. Veiligheidsoverleg is een overleg waarin de door de preventiemedewerker aangedragen punten ten behoeve van veiligheid door de certificaathouder dan wel bedrijfsleider, manager of bestuur met de werknemers van de hippische accommodatie besproken worden. Tevens wordt in zo'n overleg een standaard aantal punten ter sprake gebracht ter controle van de veiligheid op de hippische accommodatie, zie hiervoor "Bijlage 15".

Internet Het document "Bijlage 15" is beschikbaar op onze website (www.veiligpaardrijden.nl) [downloads].

7. Procedure en beroep

Meldingsplicht

De inspecteur heeft een meldingsplicht aan het secretariaat van de Stichting Veilige Paardensport of het bestuur wanneer de hippische accommodatie wel aan alle eisen van het veiligheidscertificaat voldoet maar de algehele veiligheid niet voldoende gewaarborgd wordt. Hierbij kan gedacht worden aan open elektrapunten, valgevaar (vallen van hoogte) en onveilige machines.

Inspectie map

Stichting Veilige Paardensport stelt aan alle accommodatiehouders een inspectie map beschikbaar waarin alle administratieve documenten bewaard kunnen worden. Tijdens de keuring zal de inspecteur navraag doen naar deze map, zodat de documenten gecontroleerd kunnen worden. Het is daarom raadzaam de map op de accommodatie te bewaren.

XVIII: Arbocatalogus

Bron: LTO et al., 2013.

Paardenhouderij

Dit is de arbocatalogus voor de sector Paardenhouderij. Deze arbocatalogus is samengesteld in opdracht van en in samenwerking met LTO Nederland, FNRS, FNHO, FNV Bondgenoten en CNV Vakmensen door Stigas.

> *Werkt in je voordeel*

Inhoudsopgave

Arbocatalogus	3
Toelichting Arbocatalogus	5
Gebouwen en accommodaties	6
Elektriciteit	6
Onderhoud- en verbouwwerkzaamheden	9
Valgevaar van vlieringen, hooizolders, terrassen en in mestputten	12
Ventilatoren	15
Machines en gereedschappen	17
Machineveiligheid algemeen	17
Veilig werken met stap- en trainingsmolens	21
Veilig werken met een kleine shovel	24
Verzorging van paarden	27
Handmatig uitmesten en instrooien van paardenstallen	27
Scheren van paarden	31
Veiligheid in de omgang met paarden	34
BIJLAGE Gedrag van paarden	37
Overige	39
Duwen en trekken (verplaatsen voerkarren, koetsen en paardentrailers)	39
Tillen van producten	42
Verplaatsen en ophangen van zadels	45
Vloeibare stikstof op hengstenhouderijen	48
Werkschoeisel en uitglijden	51
Contact	54
Disclaimer	54

Arbocatalogus

De arbocatalogus is een praktisch hulpmiddel bij het opzetten van een gezonde en veilige bedrijfsvoering. De arbocatalogus is geschreven voor iedereen die werkt in de agrarische en groene sector. Voor de meest voorkomende knelpunten en aandachtsggebieden in het werk hebben werknemers- en werkgeversorganisaties samen oplossingen en aanbevelingen voor u op een rij gezet.

Wat heb ik eraan?

Zoeken in de arbocatalogus

Selecteer eerst de sector waarvan u iets wilt weten. In beeld verschijnt dan een lijst van aandachtsggebieden en bijbehorende onderwerpen. U kunt ook een trefwoord opgeven. Dan verschijnen alle documenten uit de arbocatalogus waar het trefwoord in voorkomt.

Toelichting Arbocatalogus

Wat betekenen de verschillende kopjes in de arbocatalogus

In de arbocatalogus worden een aantal vaste kopjes gebruikt*.

- **Wat is de gewenste situatie? (De norm)** - Hierin geven werkgevers- en werknemersorganisaties aan welk doel zij in de sector willen bereiken of aan welke norm bedrijven in de sector moeten voldoen. Een doel kan bijvoorbeeld zijn dat bepaalde werkzaamheden geen gezondheidsklachten veroorzaken. Een norm kan bijvoorbeeld zijn dat een bepaalde werkzaamheid maximaal 6 uur dag wordt gedaan of dat bij een bepaalde werkzaamheid niet meer dan 23 kilo mag worden getild.
- **Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen** - Hierin worden kort maatregelen of een combinatie van maatregelen gegeven waarmee een bedrijf, werkgever en werknemer de gewenste situatie kan bereiken of aan de norm kan voldoen.
- **Toelichting op de maatregelen** - Hierin staat een verdere uitwerking van de gewenste situatie en de maatregelen die moeten worden getroffen. Verder bevat de toelichting tips en aanbevelingen die kunnen helpen op de goede manier te werken. Klik op de tekst "Toelichting op de maatregelen" om de pagina verder te openen.
- **Checklist voor de dagelijkse praktijk** - Onder de kopjes hierboven staan vooral acties die de werkgever moet doen. In de checklist voor de dagelijkse praktijk staan tips waar een werknemer (of iemand anders die het werk gaat doen) aan moet denken voordat hij/ zij aan de slag gaat.

Ben ik verplicht te werken volgens de arbocatalogus?

Ja en nee! 'Wat is de gewenste situatie? (De norm)' en 'Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen' zijn brancheafspraken tussen sociale partners (vergelijkbaar met een CAO), waar werkgevers en werknemers in de sector zich aan moeten houden. De arbeidsinspectie gaat hier ook op controleren. Alle andere onderdelen bevatten extra informatie die kan worden gebruikt om de beste werkmethode voor uw bedrijf te kiezen. Betekent dit dan dat u altijd exact volgens de arbocatalogus moet werken en hier nooit van af mag wijken? Nee, u mag van de arbocatalogus afwijken, mits de werkwijze die u kiest maar gezond en veilig is, voldoet aan de wet en minimaal hetzelfde beschermingsniveau/ veiligheidsniveau biedt als de werkwijzen zoals die omschreven staan in de arbocatalogus.

Wat is de status van de arbocatalogus?

De arbocatalogi zijn ondertekend door sociale partners en goedgekeurd door de Inspectie SZW en zijn daarmee officieel van kracht in de verschillende agrarische en groene sectoren.

* De sector Bos en Natuur heeft een aantal andere kopjes (zie toelichting Bos en Natuur).

Elektriciteit

Natte en ruwe omstandigheden kunnen de veiligheid bij het gebruik van elektriciteit nadelig beïnvloeden. Om de veiligheid zoveel mogelijk te waarborgen, moet het elektra aan de regels voldoen en door vakmensen worden ontworpen, geïnstalleerd, onderhouden en regelmatig gecontroleerd. Het belangrijkste gevaar van elektriciteit is elektrocutie. Daarnaast zijn er onverwachte gevaren zoals struikelen (over kabels) of stoten.

Er zijn maatregelen voor installatierisico's en maatregelen voor werkrisico's. Het werkrisico is meestal veel groter dan het installatierisico: verreweg de meeste ongevallen vinden plaats tijdens werkzaamheden aan elektrische installaties.

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

De werkgever voldoet aan de volgende NEN- normen:

- NEN 1010: Veiligheidsbepalingen voor laagspanningsinstallaties. In deze norm is vastgelegd aan welke eisen de installatie moet voldoen op het moment van aanleg
- NEN- EN 50110-1: Bedrijfsvoering van elektrische installaties - Algemene bepalingen
- NEN 3140: Bedrijfsvoering van elektrische installaties - Aanvullende Nederlandse bepalingen voor laagspanningsinstallaties

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Laat elektrische installaties door deskundigen aanleggen, onderhouden en inspecteren.
- Laat een inspectieplan opstellen.
- Laat elektrische gereedschappen en arbeidsmiddelen periodiek keuren conform de NEN 3140.

Toelichting op de maatregelen

Organisatie en voorbereiding

- Laat eenvoudige elektrotechnische werkzaamheden door een voldoende onderrichte persoon verrichten. De overige door een vakbekwaam persoon. Het geheel gebeurt onder verantwoordelijkheid van een installatieverantwoordelijke, die hiervoor door zijn werkgever formeel is aangewezen.
- Zorg dat er schema's zijn van de elektrische voorzieningen.
- Ingaande stroom moet net zo groot zijn als uitgaande. Als dit niet zo is, is er sprake van lekstroom (via aarde) en moet de aardlekschakelaar het systeem beveiligen, dus uitschakelen.
- Let bij de toepassing van bovengrondse kabels op het volgende:
 - Plaats de kabels zo dat zij niet kunnen worden beschadigd door verkeer, opslag van materiaal en materieel en werkzaamheden
 - Bij toepassing op hoogte: voorkom doorhangen door de afstand tussen de ophangbeugels of montagebandjes niet te groot te maken
 - Pas alleen kabeltype HO 7 RN- F of een gelijkwaardige kabel toe (door KEMA goedgekeurd)
 - Verlengkabels van vinyl zijn niet toegestaan
- Laat een inspectieplan opstellen. Elke inspectie is maatwerk. Er zijn ook installaties waaraan bijzondere eisen worden gesteld en waar andere normen of richtlijnen van toepassing zijn. Bepalend hiervoor zijn de omvang van de installatie, het gebruik, de leeftijd van de installatie en de omgeving. Elektrische installaties moeten afhankelijk van het gebruik en de soort omgeving regelmatig worden gekeurd (ongeveer 1 keer per 5 jaar). Elektrische handgereedschappen moeten jaarlijks worden gekeurd.
- Reageer adequaat op resultaten van de inspectie.

Gevaarlijke defecten:	Direct herstel. In enkele gevallen mag er zelfs niet eens mee worden doorgewerkt en moet direct een deel van de installatie worden uitgeschakeld.
Afwijkingen:	<u>Aanpassing.</u> Vanwege de mindere ernst van zaak, kan dit werk worden gepland in een termijn van één tot enkele maanden.
Verbeteringen:	dit betreft zaken die niet aangepast hoeven te worden, maar die wel een <u>veiligere situatie opleveren</u> . Een bekend voorbeeld hiervan is het vervangen van doorgeluste tafelcontactdozen voor vast aangebrachte wandcontactdozen ('stopcontacten').

- Steek geen verlengkabels in elkaar.
- Test een aardlekschakelaar met een testknop.
- Nooit doen: de aardlekschakelaar herhaaldelijk inschakelen, het constant vervangen of toepassen van zwaardere zekeringen. Bovenstaande storingen kunnen door visuele inspectie aan het licht komen en worden voorkomen.
- Zorg voor bijgewerkte tekeningen van de elektrische installatie.
- Rol verlenghaspels altijd volledig uit.
- Zorg voor goed afgesloten lasdozen.
- Vermijd overbelasting van de eindgroep door de zekeringswaarden niet te overschrijden.

Wat u verder nog moet weten

De gevaren van elektriciteit zijn:

- Elektrocutie. Dit gebeurt door het aanraken van onder spanning staande delen, het niet goed (meer) functioneren van de isolatie van kabels, kasten of gereedschappen, het niet goed werken of onjuist gebruik van beveiligingen als aardleiding en aardlekschakelaars.
- Brandgevaar, bijvoorbeeld door overbelasting van kabels of motoren.
- Onverwachte gevaren zoals: struikelen (over kabels) en stoten.

Elektrische risico's worden verdeeld in drie typen:

- Letsel of dood als gevolg van stroom door het lichaam.
- Vlambogen en brand door kortsluiting.
- Brand door overbelasting.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

- Test een aardlekschakelaar met een testknop.
- Steek geen verlengkabels in elkaar.
- Nooit doen: de aardlekschakelaar herhaaldelijk inschakelen, het constant vervangen of toepassen van zwaardere zekeringen.
- Rol verlenghaspels altijd volledig uit.
- Zorg voor goed afgesloten lasdozen.
- Vermijd overbelasting van de eindgroep door de zekeringswaarden niet te overschrijden.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Onderhoud- en verbouwwerkzaamheden

Het zelf uitvoeren van renovatie-, reparatie-, sloop-, onderhouds-, schilder-, reinigings- en graafwerkzaamheden brengt risico's voor de veiligheid en de gezondheid met zich mee.

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

- Onderhoud en bouwwerkzaamheden worden veilig uitgevoerd.
- In de ontwerpfase wordt al rekening gehouden met het voorkomen van gevaarlijke en ongezonde situaties.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Houd er bij het ontwerp van bouwprojecten al rekening mee dat er veilig over daken kan worden gelopen.
- Zorg voor randbeveiliging.
- Gebruik bij kortdurende werkzaamheden (reparatie van lekkages, onderhoud en schilderwerk) een vanggordel.
- Neem in de constructie voorzieningen op voor de bevestiging van vanglijnen en vangnetten. Meer informatie: Vallen van hoger gelegen vloeringruimten.
- Als het dak onvoldoende draagkrachtig is (glas, kunststof of asbestcement): gebruik dan beloopbare roosters of permanente hangladders in geleide rail.
- Plaats ladders onder een hoek van 70° en 1 m overschot.
- Gebruik mechanische hulpmiddelen bij het verplaatsen van materialen van meer dan 25 kg over hoogten.
- Bij renovatie van stallen: neem maatregelen om risico's bij het lassen te voorkomen.
- Breng de eventuele gevaren die tijdens het ontwerpproces naar voren komen in kaart en instrueer de medewerkers hierover.
- Stel een Veiligheids- en Gezondheidsplan (V&G- plan) op bij nieuwbouw.

Toelichting op de maatregelen

Organisatie en voorbereiding

- Voer een deugdelijk arbobeleid bij een renovatie: tref veiligheidsvoorzieningen en verstrek persoonlijke beschermingsmiddelen. Zet voldoende mensen en hulpmiddelen in om piekbelasting te voorkomen.
- Wees u bewust van uw verantwoordelijkheid. Als werkgever bent u verantwoordelijk voor de naleving van de regels voor uw eigen medewerkers en uitzendkrachten. Voor andere dan uw eigen medewerkers (elektricien, CV- monteur, (onder)aannemers) bent u deelverantwoordelijk.
- Richt de bedrijfsomstandigheden zo in dat ze geen gevaar vormen voor medewerkers en externen. Als er meerdere bedrijven op één plaats actief zijn: werk dan met deze bedrijven samen. Leg deze samenwerking bij bouwwerkzaamheden vast in het veiligheids- en gezondheidsplan van de bouwplaats.
- Houd toezicht op het gebruik van de persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Plaats een net onder de dakplaten indien er op het dak wordt gewerkt.
- Bij renovatie van stallen: neem maatregelen om risico's bij het lassen te voorkomen:
 - voldoende ventileren, afzuiging, lasdampmasker om blootstelling aan dampen te voorkomen
 - dek de mestput af om brand- en ontploffingsgevaar te voorkomen

Opleiding en instructie

- Geef voorlichting over de verwachte risico's:
 - gevaarlijke stoffen
 - geluid
 - zware lasten
 - beschermingsmaatregelen (collectief en individueel)
 - hoe te handelen in acuut gevaarlijke situaties
 - vluchtroutes

- verkeerssituatie rond de bouwplaats

Wat u verder nog moet weten

- Werken met en verwerken van asbest is in de meeste gevallen verboden. Kijk voor meer informatie over asbest op www.infomil.nl/
- Het evenwicht op een ladder hangt voor een groot deel af van de hellingshoek. Bij een te verticale ladder bestaat het risico dat hij achterover valt of zijwaarts wegglijdt. Een te horizontaal opgestelde ladder glijdt gemakkelijk onderuit en zal sneller breken. Als de ladder in een hoek van 65 tot 75° is geplaatst staat hij het meest stabiel.
- Een methode om een juiste hellingshoek te bereiken **(zie foto)**:
 - Ga recht voor de ladder staan en zet de tippen van de schoenen tegen de ladderbomen
 - Als de ladder correct is opgesteld, kunt u met gestrekte armen de sport vastnemen op armhoogte
 - Verder is de stevigheid van de bodem van belang. Het beste is de ladder te borgen
- Als u in een noodsituatie een dak moet betreden: leg een oppervlaktevergroterend hulpmiddel, een ladder bijvoorbeeld, op het dak en betreedt de ladder op handen en voeten.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Gebruik bij kortdurende werkzaamheden (reparatie van lekkages, onderhoud en schilderwerk) een vanggordel.
- Plaats ladders onder een hoek van 70° en 1 m overschot.
- Verplaats materialen van meer dan 25 kg over hoogten met mechanische hulpmiddelen.
- Zorg voor randbeveiliging.
- Gebruik zo nodig persoonlijke beschermingsmiddelen.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Valgevaar van vlieringen, hooizolders, terrassen en in mestputten

Op vlieringen en hooizolders brengen openingen in de wanden en de vloeren en open zolders het risico op vallen met zich mee. Ook aanwezige mestputten kunnen valgevaar opleveren en ernstig letsel veroorzaken.

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

- Op vlieringen en hooizolders en bij mestputten kan veilig worden gewerkt. Mits men de nodige voorzorgsmaatregelen neemt. Om vallen te voorkomen zijn de openingen in de wanden en vloeren, waar nodig, beveiligd en afgeschermd.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Als het valgevaar 2,5 meter of meer is: breng doelmatig leuning- of hekwerk aan.
- Als er sprake is van risicoverhogende omstandigheden: breng dan ook bij valgevaar onder de 2,5 meter doelmatig leuning- of hekwerk aan. Risicoverhogende omstandigheden zijn: gevaar van vallen op of langs uitstekende delen, vallen op het verkeer en vallen in het water en vallen van het terras bij achteruit lopen en aanschuiven van stoelen.
- Zorg dat werkvloeren altijd gesloten, dichtgelegd of beschermd zijn.
- Zorg voor een vaste trap of stevig geplaatste vlakke ondergrond (gezeekerde) ladder om op een vlieringen of hooizolders te klimmen. Plaats ladders voldoende hoog boven de vloer van de zolder uit. (zie gebruik ladders).

Toelichting op de maatregelen

- Zorg dat leuning- en hekwerk aan de volgende eisen voldoet:
 - De randbeveiliging aan de bovenzijde is voorzien van een stevige leuning op ten minste 1,0 meter boven het werkvlak.
 - Op circa 55 cm is een tussenregel aangebracht.
 - Indien zolders en vlieringen regelmatig worden gebruikt en er redelijkerwijs de mogelijkheid is dat personen worden getroffen door vallende voorwerpen moeten de open constructies die aan de onderzijde aansluiten op het werkvlak zijn voorzien van een kantplank van 15 cm hoog. Als uitsteeksels het aansluiten verhinderen, is hierop een afwijking van 15 cm toegestaan. Tref dan wel maatregelen om te voorkomen dat personen worden getroffen door voorwerpen die door de ontstane openingen vallen of rollen. Zorg dat de openingen een kubus van 47 cm niet kunnen doorlaten.
 - Zorg dat werkvloeren altijd gesloten, dichtgelegd of beschermd zijn. Kleine openingen zijn toegestaan, bijvoorbeeld voor afwateringsdoeleinden. Zorg dat de openingen een kubus van 8 cm niet kunnen doorlaten.
- Als de arbeid op meer dan 4 meter afstand van de rand van het werkvlak wordt uitgevoerd en de arbeidszone en de weg daarnaartoe duidelijk zijn gemarkeerd, kan randbeveiliging achterwege blijven.
- Plaats de ladder stevig geplaatst op een vlakke stabiele ondergrond voldoende hoog boven de vloer van de ladder uitstekend (zie ladders) en zeker de ladder met een verdiepingshaak.
- Indien de arbeidszone en de weg daarnaartoe zijn afgezet met bijvoorbeeld lint of schragen, kan de afstand tot 2,0 meter van de rand van het werkvlak worden beperkt.
- Zorg ervoor dat de mestput met behulp van een mobiel hekwerk kan worden afgezet of is voorzien van een aangesloten afdak of deksel.
- Zorg dat hooi-, stro- en kuilballen bij het inschuren correct en stevig worden gestapeld. Onjuist gestapelde ballen kunnen bij het betreden/ beklimmen van de opslag ook voor valgevaar zorgen.
- Zorg er altijd voor dat bij het uitschuren **geen** kinderen in de buurt zijn.
- Indien afscherming voor derden moeilijk haalbaar is, waarschuw met pictogrammen en markeer de toegang met een rood- witte kunststof ketting.
- Zorg bij terrassen voor een afscherming bij de terrasrand, zodat personen bij achterwaarts lopen of bij het aanschuiven van stoelen, e.d. niet van het terras kunnen vallen.

Voorbeeld mobiel hekwerk

Voorbeeld onjuist gestapelde balen

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Check de wanden en de werkvloer. Zijn er leuning en doelmatig hekwerk? Is de werkvloer gesloten (geen openingen)?
- Neem bij twijfel over de veiligheid contact op met de leidinggevende.
- Stuur kinderen weg die in een hooi- of stroopslag spelen.
- Stuur onbevoegden weg bij een hooi-, stro of voeropslagplaats.
- Plaats geen ladders onbeheerd richting de zolder.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Ventilatoren

Als een ventilatorsysteem op hoogte wordt schoongemaakt kan degene die hem schoonmaakt door het dak of van het dak vallen. Als een ventilator niet of onvoldoende wordt schoongemaakt, bestaat het risico op brand. Als iemand ongewild in aanraking komt met de ventilator kan dat letsel tot gevolg hebben.

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

- Alle apparatuur moet eenvoudig bereikbaar en reinigbaar zijn.
- De ventilatoren zijn op randarde aangesloten en achter een aardlekschakelaar geschakeld.
- De stroomvoerende delen zijn geïsoleerd.
- De ventilator is zodanig afgeschermd dat een hand er niet bij kan komen.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Richt de stallen zo in dat door natuurlijke ventilatie, mechanische ventilatie achterwege kan blijven.
- Houd bij het ontwerp en aanleg van ventilatiesystemen rekening met de bereikbaarheid voor onderhoud en het schoonmaken van het systeem.
- Plaats de elektrische aansturing achter een smeltzekering, aardlekschakelaar en sluit de mantel aan op de randarde.
- Voorzie ventilatoren van een fijnmazig gaas om aanraking te voorkomen.
- Zorg voor een dubbele beveiliging, zodat de ventilatoren tijdens het werk niet in werking kunnen worden gezet.
- Stel ladders voor het bereiken van op hoogte gehangen ventilatoren stabiel op, of gebruik steigers of hoogwerkers.

Wat u verder nog moet weten

Het klimaat van een stal is van grote invloed op de gezondheid van de paarden en ook op het (werk) plezier en arbeidsomstandigheden van de mensen.

Een juiste ventilatie is van grote invloed op het stalklimaat. Het doel van ventilatie is de aanvoer van verse lucht, afvoer van overtollig vocht, overtollige warmte en van vrijgekomen gassen uit de mest en urine. Vrijkomende gassen uit de mest en urine, waaronder ammoniak kunnen van grote invloed zijn op de gezondheid van het paard. Ammoniak irriteert niet alleen de slijmvliezen van de paarden, maar ook die van de mens. Deze irritatie kan bijdragen tot het ontwikkelen van COPD.

COPD is een afkorting van de Engelse term 'Chronic Obstructive Pulmonary Disease', dit betekent chronisch obstructieve longziekten.

COPD is een verzamelnaam voor longaandoeningen zoals astma, chronische bronchitis en longemfyseem.

Ook stof is een veroorzaker van ademhalingsproblemen bij paarden. De hoeveelheid stof die in de stal hangt, is in belangrijke mate, afhankelijk van de aanwezige ventilatie. Tevens is de kwaliteit van hooi, stro- en kuilvoer van invloed op de hoeveelheid stof in de stal.

Er zijn twee manieren om de stal te ventileren, namelijk natuurlijke en mechanische ventilatie. Natuurlijke ventilatie geniet de voorkeur. Mechanische ventilatie wordt alleen gebruikt in stallen waar natuurlijke ventilatie niet werkt.

Bij mechanische ventilatie wordt gebruik gemaakt van ventilatoren, die lucht uit de stal zuigen net als bij natuurlijke ventilatie. Bij voorkeur zijn de luchtinlaten zo hoog mogelijk aangebracht, zodat de lucht al is opgewarmd voor deze bij het paard komt.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Hanteer een veilige onderhoud- en schoonmaakprocedure.
- Verzegel de veiligheidsschakelaar bij werkzaamheden aan de ventilator of neem de smeltzekering uit het stoppenhuis.
- Zet ladders niet tussen de paarden/ pony's op de vloer.
- Gebruik geïsoleerd gereedschap bij het onderhoud aan elektrische delen.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Machineveiligheid algemeen

Het werken met machines, apparaten, gereedschappen en installaties (hierna te noemen: machines) kan gevaren veroorzaken. Machines kunnen gevaarlijk zijn of gevaarlijk worden door veroudering of slijtage. Bij gewijzigde machines of machines die geheel zelf worden gemaakt, zijn de gevolgen voor de veiligheid soms onvoldoende bekend.

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

- De werkplek en werkomgeving zijn zo veilig en gezond mogelijk.
- De machine is veilig en wordt gebruikt en onderhouden volgens de gebruikshandleiding.
- De medewerkers zijn voldoende deskundig en geïnstrueerd.
- De leiding houdt toezicht op de naleving van de gemaakte afspraken.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Werk met een CE- gemarkeerde machine, inclusief documentatie en gebruikshandleiding. Dit geldt voor nieuwe, gewijzigde en zelfgemaakte machines.
- Laat oudere machine (voor 1995 en geen CE) beoordelen door een deskundige.
- Controleer de machine voor het werk begint.
- Onderhoud de machine conform de aanwijzingen in de gebruikshandleiding.
- Bevorder de deskundigheid van medewerkers door veiligheidsinstructies te geven en regelmatig controle uit te oefenen.

Toelichting op de maatregelen

Bij aanschaf van een nieuwe machine

- Stel vooraf, samen met de betrokkenen in het bedrijf, een programma van eisen op. Hierin is aandacht voor: geluids- en trillingsniveau, gebruiksgemak, klimaat, stof, chemische stof, uitlaatemissies en dieselmotoremissies.
- Zie erop toe dat de leverancier bij aflevering van machine de volgende documenten aan u overhandigt:
 - een gebruikshandleiding in de Nederlandse taal. Deze bestaat uit service- en onderhoudsvoorschriften voor gespecialiseerd personeel en een gebruiksaanwijzingen voor uitvoerend personeel.
 - een schriftelijke EG- verklaring van overeenstemming of conformiteitsverklaring.

Gewijzigde machine

- Wie wijzigingen aanbrengt aan een machine, wordt als producent van een volledig nieuwe machine beschouwd als:
 - het door de fabrikant omschreven bedoelde gebruik wijzigt of
 - er nieuwe risico's ontstaan of
 - bestaande risico's worden groter
- In deze gevallen moet de eigenaar/ gebruiker ervoor zorgen dat aan alle CE- verplichtingen (technisch constructiedossier, gebruikshandleiding en EG- verklaring van overeenstemming) wordt voldaan.

Zelfgemaakte machine

- Wie zelf een machine maakt, wordt beschouwd als fabrikant. De fabrikant van machines moet zorgen dat aan alle CE- verplichtingen (technisch constructiedossier, gebruikshandleiding en EU- verklaring van overeenstemming) wordt voldaan.

Aan elkaar koppelen of in lijn gebruiken van (CE) machines:

- Als twee of meer (CE) machines aan elkaar worden gekoppeld, ontstaat een nieuwe machine. Dan moet opnieuw gecheckt worden of er is voldaan aan de verplichtingen uit de machinerichtlijn.

Oude (niet CE) machine:

- Voor machines die voor 1995 in werking zijn gesteld, gelden de CE- verplichtingen niet (constructiedossier, gebruikshandleiding en EG-verklaring van overeenstemming).
- De werkgever is wel verplicht veilige arbeidsmiddelen beschikbaar te stellen. Dit geldt voor alle fasen van de levensduur:
 - transport, installatie en afstelling
 - in werking zijn, reinigen en onderhoud
 - buiten gebruik stellen, sloop en verwijdering
- Bij de productie van deze categorie oudere machines was er minder aandacht voor arbeidsveiligheid dan nu. Laat bij twijfel over de veiligheid een machineveiligheidsbeoordeling uitvoeren. Voor meer informatie neem contact op met Stigas.

Onderhoud en keuring van machines

- Laat machines zodanig onderhouden en keuren dat zij blijven voldoen aan de veiligheidseisen. Dat is niet alleen van belang voor de levensduur van de machine, maar ook voor de veiligheid van degene die er mee werken.
- Laat de machine zo vaak keuren als noodzakelijk voor een goede staat. De frequentie hangt af van de gebruiksfrequentie en de gebruiksomstandigheden.
- Laat keuringen uitvoeren door een deskundige. De mate van deskundigheid hangt af van de gevaren en complexiteit van de machine.

Voorbeelden	Deskundigheid van de keurmeester
Eenvoudig handgereedschap, kruiwagens, e.d.	De keuringen worden verricht door personen die voorlichting en instructie hebben gehad over de manier van keuren van deze arbeidsmiddelen.
Trekker, getrokken en gedragen land- en tuinbouwmachines. Maaimachine, sorteermachine en transportbanden, aangedreven handgereedschap.	De keuringen worden verricht door deskundige personen, die door de eigenaar of werkgever zijn aangewezen en speciaal zijn opgeleid om deze keuringen te kunnen uitvoeren. Dat kan de eigen monteur zijn.
Hefttruck, shovel, graafmachine, takkenversnipperaars, grote zelfrijdende landbouwmachines, zoals bietenrooier, spuitmachine en maishakselaar.	De keuringen worden verricht door speciaal daartoe opgeleid personeel, dat een onafhankelijke positie bekleedt ten opzichte van degenen, die bij de uitkomsten van de keuring belang hebben. De opleiding is officieel erkend en gecertificeerd. Raadpleeg uw leverancier

- Zie erop toe dat het onderhoud of de keuringen worden geregistreerd. Dit maakt controle van de staat en veiligheid van de machine mogelijk.
- Zie erop toe dat de volgende keuringsdatum leesbaar op de machine wordt vermeld, bij voorkeur op een keuringssticker.

Opleiding en instructie

- Spreek af dat de leverancier bij aflevering een uitgebreide instructie verzorgt over de eigenschappen en gevaren van de machine, de werking en het dagelijks en periodiek onderhoud. Zorg dat alle betrokkenen hierbij aanwezig zijn. Voor sommige machines kunnen speciale opleidingseisen (zie CAO) gelden, zoals de motorkettingzaag, hoogwerker.
- Bied de betrokken medewerkers de gebruiksaanwijzing in begrijpelijke vorm aan. Zet eventueel de belangrijkste aandachtspunten op een werkinstructiekaart.
- Verhoog de kennis door een instructie op de werkplek.
- Houd toezicht. Stem het toezicht af op de deskundigheid van de medewerker en de risico's op de werkplek.
- Bespreek (bijna-)ongevallen die in het bedrijf of in de sector hebben plaats gevonden en houdt deze bij in een soort logboek. Dit kun je gebruiken voor evaluatie en aanpassingen van veiligheidsregels.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

- Gebruiktijdens het onderhoud aan machines de noodzakelijke persoonlijke beschermingsmiddelen: goede werkkleding (overall), handschoenen en veiligheidsschoenen.

- Breid dit, afhankelijk van het werk, uit met gehoorbescherming en/ of oogbescherming.

Foto:
Oude onbeveiligde machine

Foto:
Oude beveiligde spitmachine

Foto:
Moderne beveiligde spitmachine (CE)

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Gebruik de machine op de juiste wijze.
- Verwijder of overbrug geen beveiligingen.
- Zorg voor kennis van de machine: werk mee aan instructie en onderricht.
- Meld opgemerkte gevaren direct aan de leidinggevende.
- Hef geen storingen op of voer onderhoud uit aan draaiende machines.
- Gebruik tijdens het onderhoud aan machines de noodzakelijke persoonlijke beschermingsmiddelen: goede werkkleding (overall), handschoenen en veiligheidsschoenen.
- Breid dit, afhankelijk van het werk, uit met gehoorbescherming en/ of oogbescherming

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Veilig werken met stap- en trainingsmolens

Het werken met een stap/ trainingsmolen kan gevaren veroorzaken. Stap/ trainingsmolens kunnen op zichzelf gevaarlijk zijn of dat worden door veroudering of slijtage.

Soms worden stap/ trainingsmolens gewijzigd of zelf gemaakt, waarbij de gevolgen voor de veiligheid soms onvoldoende bekend zijn bij betrokkenen (zie ook machineveiligheid algemeen).

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

- Stap/ trainingsmolens vanaf 1995 zijn voorzien van een CE- conformiteitsverklaring, een schriftelijke EU- verklaring van overeenstemming, waarin is vastgelegd dat de machine voldoet aan de minimeisen betreft veiligheid die Europees zijn vastgelegd.
- Stap/ trainingsmolens van voor 1995 voldoen aan de eisen uit hoofdstuk 7 van het Arbobesluit.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Scherm bewegende delen af bij de bron.
- Zorg voor deskundig personeel.
Laat de elektrische installatie regelmatig controleren en indien nodig repareren door een deskundige. (zie ook Elektriciteit)
- Voorkom schrikreacties bij paarden en pony's.
- Voorkom dat personen in aanraking kunnen komen met paarden en pony's in de stap/ trainingsmolen.

Toelichting op de maatregelen

Organisatie en voorbereiding

- Breng een beschermkast aan:
 - over of om de aandrijving en de delen van de vaste centrale constructie
 - de in het centrum ronddraaiende molendelen die afknelpgevaar kunnen veroorzaken

- Breng aan de buitenkant van de stap/ trainingsmolen een voldoende hoge (ca. 1.80 m) afscherming (zie foto) aan. Deze afscherming dient zodanig te zijn dat tijdens bedrijf de stapruimte is afgeschermd voor personen. Hiervoor zijn diverse oplossingen, bijvoorbeeld: standaard ruitgaas (5 cm x 5 cm), rubber platen, planken (voldoende dicht op elkaar of windbreekgaas).
- Houd een veiligheidsafstand aan tot de plaatsen waar beknellingsgevaar kan optreden. Bijvoorbeeld een ondoordringbare beuken-/ coniferen haag op ca 1.20 m van de buitenkant van de stapmolen. heen in de molen kunnen komen.
- Zorg er voor dat men (met name kinderen) niet onder of over de toegang

- Voorzie het toegangshek van een sluiting die door kleine kinderen niet is te openen (voldoende hoog of sleutelslot).
- Breng een altijd te bereiken noodstop aan in de directe omgeving van de trainingsmolen.

Opleiding en instructie

- Zorg voor goed opgeleid personeel door het geven van voorlichting en instrueer gebruikers van de stap/ trainingsmolens.
- Maak een afsluitbare bedieningskast of knop met sleuteluitvoering, zodat de stap/ trainingsmolen alleen door kundig personeel/ gebruikers kan worden bediend.
- Hang een werkinstructie in of bij de bedieningskast.
- Breng waarschuwingen aan op gevaarlijke plaatsen met behulp van pictogrammen.

Wat u verder nog moet weten

Bij het werken in de nabijheid van elektrische installaties wordt gebruik gemaakt van procedures om de kans op een ongeluk zo klein mogelijk te maken. De laagspanningsbundel geeft hiervoor geen kant en klare procedures, maar geeft wel de kernpunten waarbij het maken van bedrijfsgerichte procedures tenminste rekening mee moet worden gehouden. In deze laagspanningsbundel wordt bijvoorbeeld aangegeven hoe de installatieverantwoordelijke de variabele inspectietermijn van een half jaar tot 7 jaar vaststelt. Afhankelijk van het risico horen hierbij een aantal weegpunten. Hoe groter het risico des te hoger het aantal weegpunten. Het totaal aantal weegpunten geeft het inspectietermijn aan voor een elektrisch arbeidsmiddel.

Meer informatie

- werkinstructie gebruik Stap en trainingsmolens. (Wordbestand)
- werkinstructie gebruik Stap en trainingsmolens (pdf Adobebestand)

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Houd de bedieningskast afgesloten.
- Volg de werkinstructie.
- Let extra op bezoekers.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Veilig werken met een kleine shovel

Het werken met een shovel, bobcat of wiellader kan gevaarlijk zijn. De meest voorkomende risico's zijn: aanrijdingen, afvallende lading en kantelgevaar. Kantelgevaar ontstaat vooral bij het rijden met een geheven bak, last (balen stro, kuilvoer) of het hijsen van loshangende lasten. Als de spoorbreedte kleiner wordt, neemt het kantelgevaar toe. Pas vooral op! Met de grote balen stro en kuil/ voordroogbalen.

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

- De werkplek en werkomgeving zijn zo veilig en gezond mogelijk.
- De shovel is veilig en wordt conform de gebruikshandleiding gebruikt en onderhouden.
- De medewerkers zijn voldoende deskundig en geïnstrueerd.
- De leiding houdt toezicht op de naleving van de gemaakte afspraken.
- De werkvloer is voldoende vlak en stabiel.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Werk met een CE- gemarkeerde machine, inclusief documentatie en gebruikshandleiding.
- Machines van voor 1995 zijn nagekeken volgens de richtlijn arbeidsmiddelen.
- Voer indien nodig dagelijkse en periodieke controle en onderhoudstaak uit volgens de gebruikshandleiding.
- Zorg dat de chauffeur/ medewerker voldoende opleiding heeft gehad of een aantoonbare opleiding/ training heeft gevolgd met een CE- gemarkeerde machine, inclusief documentatie en gebruikshandleiding. Meer informatie: ipcgroen, Cumela of SBW.

Toelichting op de maatregelen

Organisatie en voorbereiding

- Gebruik zo mogelijk een normaal spoormachine. Deze is stabiel en dan de in de paardenhouderij veelgebruikte smalspoormachines shovel.
- Kies waar mogelijk voor een wielbestuurde machine. Deze is stabiel en dan een machine met een knikstuur.
- Voorkom het kantelen van de machine:
 - Zorg dat bij het heffen de machine vlak staat.
 - Zorg dat de ondergrond voldoende draagkrachtig is.
 - Zorg voor een deugdelijke (vlakke) ondergrond.
 - Gebruik rijplaten bij een onstabiele ondergrond.
- Laat de machine bij veelvuldig gebruik minimaal een keer per jaar keuren.

Gereedschap, machines en apparaten

- Zorg dat de machine is voorzien van een passend verwisselbaar uitrustingsstuk. Een te grote bak monteren betekent een groter kantelgevaar of het bezwijken van de constructie.
- Voorzie uitstekende vorken of scherpe delen van bak of palletvork van een afscherming. De afscherming wordt niet altijd meegeleverd, maar is wel verplicht om te gebruiken.
- Zet het werkterrein volledig af, als gewerkt wordt met uitgeschakelde of zonder akoestische signalen (claxon, achteruitrijdsignalering) om schrikreacties bij paarden te voorkomen.
- Plaats voldoende (dodehoek)spiegels op de machine voor een zo goed mogelijk zicht naar achteren.
- Onderhoud de machine zoals aangegeven in de gebruikshandleiding.
- Bij hijsen van lasten
 - Raadpleeg de hijstabel in de gebruikshandleiding van de machine. Hierin staat of en zo ja welke lasten geheven mogen worden.
 - Gebruik goedgekeurde stroppen, kettingen en haken.
 - Houd de last tijdens het rijden dicht bij de grond.

Opleiding en instructie

- Zorg dat de chauffeur/ medewerker voldoende deskundig is en/ of een aantoonbare opleiding of training heeft gevolgd. Meer informatie: ipcgroen, Cumela of SBW.
- Zie erop toe dat jeugdigen (16 en 17 jaar) alleen onder deskundig toezicht werken. De mate van toezicht is mede afhankelijk van de leeftijd. Naarmate een jeugdige werknemer jonger en minder ervaren is zal het deskundig toezicht intensiever moeten zijn. Het zelfstandig verrichten van de werkzaamheden door jeugdigen is verboden.
- Zorg voor een Nederlandse gebruikshandleiding.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Voorkom verrassingen en controleer vooraf het werkterrein op de aanwezigheid van sloten, greppels, taluds, boven- en ondergrondse leidingen, buizen, vervuiling en voorwerpen.
 - Plaats eventueel een hek om onbevoegden te weren.
 - Let extra op als de achteruitrijdsignalering is uitgeschakeld (vooral bij het uitmesten).
 - Controleer de draagkracht van de bodem. Plaats eventueel schotten of leg rijplaten neer.
 - Gebruik een machine met dieselmotor niet in een afgesloten ruimte. De uitlaatgassen zijn zeer schadelijk voor de gezondheid. Zorg voor voldoende ventilatie.
 - Til nooit personen in de bak omhoog. Dit is levensgevaarlijk en niet toegestaan.
 - Laat geen tweede persoon meerijden, tenzij er een volledig ingerichte extra zitplaats aanwezig is.
 - Doe alleen die werkzaamheden waarvoor je opgeleid bent.
 - Als de gebruikshandleiding ontbreekt: meld het bij de leidinggevende. Die moet er voor zorgen dat die zo spoedig mogelijk wordt geleverd.
 - Zorg dat je altijd een mobiele telefoon bij je hebt als je alleen werkt.
 - Zorg voor de aanwezigheid van een goede doeltreffende rolbeugel.
 - De aanwezige veiligheidsgordel gebruiken.
- Bij het rijden over de openbare weg:
- Scherm de punten van de bak of palletvorken af
 - Houd de vork of bak in de lage stand, maar niet te laag. Anders wordt het wegdek of een verkeersdrempel geraakt bij het 'stuiteren' van de machine
- Bij het verlaten van de machine:
- Plaats de bak in de laagste positie, iets voorover
 - Zet de motor af
 - Schakel de bedrijfsrem aan
 - Haal de sleutel uit het contactslot
 - Spring niet van de machine, gebruik de treden

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Handmatig uitmesten en instrooien van paardenstallen

Handmatig uitmesten van strossen in de paardenhouderij is relatief zwaar lichamelijk werk. Naast de lichamelijke belasting is er bij het uitmesten en opstrooien sprake van blootstelling aan stof.

Wat is de gewenste situatie (De norm)

- Paardenstallen moeten zo zijn ingericht dat bij het uitmesten en instrooien de lichamelijke belasting zoveel mogelijk wordt beperkt en de veiligheid wordt gewaarborgd.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Houd bij de inrichting (of herinrichting) van de stal rekening met de toepassing van mechanische hulpmiddelen.
- Maak bij het uitmesten en instrooien gebruik van hulpmiddelen zoals een Bobcat of (mini)shovel en een instrooimachine mits de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen worden gebruikt om het instrooien te verlichten.
- Zorg voor ergonomisch gereedschap bij het handmatig instrooien en uitmesten.
- Zorg dat de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen beschikbaar zijn.

Foto: paarden op middenpad

Toelichting op de maatregelen

Organisatie en voorbereiding

- Leg een mesttransportband aan onder de stallen.
- Gebruik uitschuifbare tussenwanden.
- Maak de afstand van de stallen naar de mestopslag niet te lang.
- Zorg voor een goed verharde en vlakke ondergrond (zonder obstakels) naar de mestopslagplaats.
- Maak de mestopslag niet te hoog als de kruitwagen erop moet worden gereden.
- Sla stro, houtkrullen en vlas veilig op, zodat onbevoegden hier niet op kunnen klimmen en de balen niet kunnen omvallen.
- Zorg voor de aanwezigheid van een aantal mestrieken met diverse lengten, zodat de medewerker een riek met de voor hem/haar juiste lengte kan gebruiken.
- Zorg bij het uitmesten en opstrooien voor voldoende ventilatie.
- Geef duidelijk aan dat de mestopslag niet toegankelijk is voor onbevoegden. Hiervoor kunt u pictogrammen "verboden voor onbevoegden", afzethekken of rood-witte kunststofketting gebruiken.

Foto: voorbeeld overdekte mestopslag

Gereedschap, machines en apparaten

- Zet bij het gebruik van een bobcat of shovel de achteruitrijdsignalering uit als de paarden hiervan schrikken. Besteed dan wel extra aandacht aan het afzetten van de werkplek.
- Als mechaniseren niet mogelijk is: gebruik dan bij het handmatig uitmesten een kruiwagen met dubbel neuswiel.

Kruiwagen met dubbel neuswiel

Kruiwagen met afkiepbare bak

- Kies het juiste gereedschap. Het gebruik van een mestriek of ander opscheepsysteem is afhankelijk van de bodembedekker in de stal.
 - Stem de lengte van de mestrieken af op de lengte van de medewerkers.
 - Vervoer balen stro, houtkrullen, vlas en dergelijke op vierwielige wagens, kruiwagens met een dubbel neuswiel of in daarvoor bestemde transport- en uitstrooimachines.

Strowagen vierwielig

Persoonlijke beschermingsmiddelen

- Zorg voor veiligheidsschoeisel/ laarzen bij het uitmesten, omdat men in aanraking kan komen met de paardenvoeten, machines, de scherpe punten van de riek en biologische agentia.
- Benader de paarden in de stal op de juiste manier.
- zie ook veiligheid in omgang met paarden.
- Zorg voor stofkapjes minimaal P2.

Wat u verder moet weten

- Mestrieken met een lange steel kunnen veiliger zijn indien de paarden tijdens het uitmesten nog in de stallen staan. Let wel hoe verder naar het eind van de steel men de riek vasthoudt hoe zwaarder wordt de last.
- Denk bij transport en mestopslag ook aan milieuaspecten. Ruim tijdens het (kruiwagen)transport gemorste/ afgevalen mest direct op.

- De uitlaatgassen van verbrandingsmotoren zijn schadelijk; zorg voor voldoende ventilatie. Gebruik van elektrische transportmiddelen is aan te bevelen
- Als u uitschuifbare tussenwanden heeft: zet de paarden op het middenpad en rijd de mest uit met een bobcat of shovel.
- Schuif de tussenwanden altijd geheel uit en borg ze indien mogelijk.

Uitschuifbare tussenwand, hier nog niet volledig uitgetrokken

Shovel(Shovels niet onbeheerd wegzetten met geopende bak)

Mesttruck

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Benader de paarden in de stal op de juiste manier, zie ook veiligheid in omgang met paarden.
- Laat het paard indien mogelijk niet in de box staan tijdens het uitmesten.
- Zorg bij het gebruik van een bobcat of shovel voor een goede afzetting, ook buiten het pand bij (minder/ on-) onoverzichtelijke uitgangen.
- Probeer dicht bij de last de riek op te beuren, dit kan zware belasting van de rug voorkomen.
- Kiep de kruitwagen niet leeg in de mestput als de kruitwagen er in kan vallen.
- Gebruik om inademing van stof te beperken een stofkapje.
- Draag tijdens het uitmesten veiligheidsschoeisel.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Scheren van paarden

De meeste paarden worden alleen in het najaar en in de winter geheel geschoren. Het scheren op zich vraagt enige routine. Een paard moet ook wennen aan het geluid van het (elektrisch) scheerapparaat. Een aantal onderdelen van het paard zijn wat lastiger te scheren, zoals het hoofd, de liezen en de benen.

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

Paarden worden geschoren in gecontroleerde omstandigheden, waarbij door hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen de lichamelijke belasting en de veiligheid gewaarborgd zijn.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Plan voldoende tijd in voor het scheren.
- Gebruik indien nodig een praam of een lichte verdoving (sederen).
- Laat bij voorkeur het paard door een assistent vasthouden.
- Draag zelf gemakkelijke kleding zonder loshangende delen (touwtjes et cetera).
- Pas op met water en elektriciteit.
- Voorkom blootstelling aan stof.
- Scheer niet in vochtige ruimten en vochtige omstandigheden.

Toelichting op de maatregelen

Organisatie en voorbereiding

- Laat paarden wennen aan het scheren (onder andere aan het geluid van het scheerapparaat).
- Neem voor een paard dat voor het eerst wordt geschoren ruim de tijd om het dier aan het scheerapparaat te laten wennen.
- Spreid het scheren (van meerder paarden) over meerdere dagen.
- Scheer altijd in een droge ruimte en dus niet op de afsputplaats.
- Gebruik geen verlengsnoeren, maar zorg ervoor dat in de (droge) scheerruimte meerdere wandcontactdozen aanwezig zijn.

Gereedschap, machines en apparaten

- Gebruik bij voorkeur een snoerloos scheerapparaat (met accu). Op de foto ziet u een Liscop Equiclip 1600.
- Werk als dat mogelijk is met een dubbel gezeerd scheerapparaat achter een aardlekschakelaar.
- Laat het apparaat conform NEN 3140 keuren.
- Stem de frequentie van keuring af op het gebruik van het apparaat. Een periodieke keuring is aan te bevelen.

Opleiding en instructie

- Ventileer de scheerruimte goed om blootstelling aan fijne stofdeeltjes te voorkomen.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

- Als de scheerruimte niet goed kan worden geventileerd: draag een stofkapje van P2- kwaliteit.
- Draag veiligheidsschoeisel met een rubberen zool.
- Draag goed passende kleding en eventueel een wegwerpoverall; paardenharen kunnen overal doordringen.

Wat u verder moet weten

Ter vervanging van de vacht dient het paard voldoende te worden beschermd tegen weersinvloeden. Hiervoor wordt in de regel een deken opgelegd. Deze deken dient goed passend te zijn en bij voorkeur voorzien van een bilriem. Meestal wordt het hele paard geschoren, maar dit is niet altijd nodig. Een paard kan ook alleen op die plaatsen worden geschoren waar het veel zweet en/ of warmte kwijt kan raken. Deze paarden hoeven afhankelijk van het weer en het scheermodel niet altijd een deken op.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Neem de tijd, maak van scheren geen haastklus.
- Scheer in een droge ruimte.
- Gebruik veiligheidsschoenen of laarzen met een rubberen zool.
- Zorg voor voldoende ventilatie of gebruik een stofkapje.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Veiligheid in de omgang met paarden

Inleiding:

Een paard is een kuddedier. In de omgang dient rekening te worden gehouden met zijn natuurlijke instincten en reflexen. Denk hierbij aan schrikken en het vluchtgedrag dat hier een gevolg van kan zijn. In de kudde heeft een paard een leider, of is zelf de leider (meestal een leidende merrie). Als begeleider/ verzorger/ ruiter moeten wij de leider zijn. Dit betekent duidelijk en consequent zijn in de omgang met het dier. Bij twijfel neemt het paard het initiatief over.

De begeleiding van hengsten vraagt een bijzondere aanpak en is alleen geschikt voor professionals, die gewend zijn met hengsten om te gaan.

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

- Begeleiders/ verzorgers worden niet verwond door een paard.
- Begeleiders/ verzorgers zijn bekend met de risico's tijdens verzorgen (poetsen, wassen, toiletteren), trainen, het begeleiden van het paard aan een halster, het in- en uitladen in trailers/ vrachtauto's, bekneld raken in boxen, kans op trappen en soms ook bijten en schrikreacties zoals vluchtgedrag.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Zorg voor voldoende toezicht in de stallen bij werkzaamheden.
- Let op het gedrag van paarden en benader paarden op de juiste wijze.
- Draag de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen

Toelichting op de maatregelen

Organisatie en voorbereiding

- Zorg altijd voor toezicht in de stallen, zeker als er veel jeugd aanwezig is. Schreeuwen en rennen is niet toegestaan.
- Geef nadrukkelijk aan waar kinderen zonder begeleiding beslist niet mogen komen.
- Geef duidelijk op de box van een paard aan wat specifieke afwijkende stalenmerken zijn (bijvoorbeeld waarschuwing bijtgedrag).
- Houd rekening met het toestaan van loslopende of aangelijnde huisdieren.
- Zorg voor periodiek onderhoud en inspectie van de trailer.

Opleiding en instructie

- Geef verzorgers en begeleiders instructies over het gedrag van paarden (**zie bijlage**).
- Zorg dat bij in- en uitladen in een trailer altijd twee personen aanwezig zijn.
- Als het paard in de trailer staat: altijd eerst de stang achter het paard plaatsen en borgen (denk om uw veiligheid, het paard kan achteruit komen of slaan). Zet het paard vast. Houd bij meerdere paarden rekening met de lengte van het vastzetten. Hierna klep sluiten.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

- Zorg voor veiligheidsschoeisel voor de verzorging en begeleiding van paarden.
- Zorg voor handschoenen tijdens het longeren. Een striemend, snel uit de hand getrokken touw, kan pijnlijke (brandende) wonden veroorzaken.
- Bij het begeleiden van hengsten tijdens het dekken (natuurlijk of fantoom) is het dragen van een veiligheidshelm aan te bevelen.

Foto: cap verplicht

Wat u verder moet weten

Tijdens het berijden van het paard:

- Zorg ervoor dat het paard op de juiste wijze is opgezaadeld (opgetoomd). Foto nog toevoegen.
- Draag altijd de juiste rijkleiding: rijlaarzen of jophurs in combinatie met stevige chaps zijn belangrijk omdat zij het been goed beschermen en de kans verkleinen dat je vast komt te zitten in de stijgbeugel. Zorg voor passende kleding. Te strakke kleding beperkt de bewegingsvrijheid en te losse of wijde kleding kan het paard laten schrikken.
- Draag tijdens het rijden een veiligheidshelm die CE- EN 1384 goedgekeurd is. Bij bedrijven, verenigingen en stichtingen die in het bezit zijn van het veiligheidscertificaat uitgegeven door de Stichting Veilig Paardrijden is dit verplicht.
- Eet geen kauwgom op een paard/ pony, dit kan tijdens een onverwachte beweging van het dier in de keel schieten.
- Niet roken op het paard, wanneer de sigaret of het vuur in aanraking komt met het paard, harnachement of kleding kan dit voor calamiteiten zorgen.
- Controleer regelmatig het harnachement. Breuk van delen van het harnachement kan voor de nodige ongelukken zorgen.

Bijlage Gedrag van paarden

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Maak bij begeleiding van een paard aan een halster altijd een touw aan het halster vast en houdt het uiteinde in de linkerhand en de rechterhand ongeveer 30 tot 50 cm onder de knip.
- Sla nooit een touw, longe of teugel om een arm of hand.
- Loop altijd aan de linkerkant van het paard.
- Waarschuw altijd een paard bij benadering.
- Zorg ervoor dat u in het gezichtsveld van het paard blijft (zie tekening). Maak het paard attent (spreek hem aan) op het betreden van de stal/ box. Noem altijd de naam van het paard als de stal/ box wordt ingelopen. Als een paard staat te slapen kan het schrikken en naar achteren slaan.
- Bij het loslaten in de weide het paard eerst omdraaien met zijn hoofd naar je toe. Laat het paard dus niet langs je heen los: het paard kan uit vrolijkheid 3 meter ver achteruit slaan!
- Wees consequent en duidelijk naar het paard toe. Stil staan bij de verzorging en bij het op - en af stijgen moet een gewoonte zijn.
- Zet een paard bij de verzorging correct vast, niet los laten staan op de poetsplaats achter twee touwen/ kettingen met een halster ertussen. Als het paard klauwt met zijn voorbenen kan hij in het halster terechtkomen en zich verwonden.
- Draag tijdens de verzorging en begeleiding van paarden veiligheidsschoeisel.
- Draag tijdens het longeren handschoenen. Een striemend, snel uit de hand getrokken touw, kan pijnlijke (brandende) wonden veroorzaken. Sla de longerlijn niet om de hand.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

BIJLAGE Gedrag van paarden

BIJLAGE Gedrag van paarden

Let op waarschuwingsgedrag

De lichaamstaal van een paard vertelt een hoop. Ongelukken kan je voorkomen door goed naar de houding en het gedrag van het paard te kijken.

Paarden communiceren met hun vijf zintuigen. Ze hebben een complexe manier van communiceren die vooral gebaseerd is op lichaamstaal, geur-, smaak- en tastzin, vocale signalen. Gedrag en houdingen spelen een ingewikkelde rol in de communicatie.

Het orenspel

Aan de stand van de oren kun je zien in wat voor stemming het paard is. Heeft het paard zijn oren naar voren, dan is hij meestal in een goede bui en oplettend. Worden de oren iets naar achter gespitst, dan hoort het paard een geluid achter zich. Als de oren een beetje slap opzij en naar achter staan, is het paard een beetje doezelig. En wanneer de oren plat in de nek staan kun je maar beter oppassen; het paard is dan erg kwaad en neemt snel maatregelen wanneer iets hem niet bevalt.

Deze merrie staat te doezelen. Ze is helemaal ontspannen, dat kun je zien aan de ontspannen mond en neus.

De merrie wordt nu een beetje chagrijnig. De oren gaan naar achter, en de spieren rond de neus verstrakken.

Nu is de merrie echt kwaad! De oren liggen plat in de nek en de spieren rond de neus en mond zijn helemaal verstrakt. Ze kijkt kwaad, en zwaait ook kwaad met haar staart.

1. Voorzorgsmaatregelen

Bij het omgaan met en het verzorgen van het paard moeten voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen. Men moet altijd goed opletten op de reactie van het paard hiermede voorkomt men onnodige ongelukken, zoals trappen en bijten. **Elk tiende ongeluk in de ruitersport komt door trappen en bijten tijdens omgang en verzorging van paarden.**

2. Benaderen van een paard

Paarden zijn schrikdieren, benadert men een paard dan spreekt men hem rustig en duidelijk aan; een paard herkent spoedig een stem. In principe een paard niet van achteren benaderen, hij kan u niet zien. Hij kan schrikken en verkeerd reageren wanneer u plotseling naast hem tevoorschijn komt.

Kijk altijd naar de ogen en het orenspel, indien dreigend (oren naar achteren): wees attent.

3. Begeleiden van paarden

Goed begeleiden moet geleerd zijn! Wie zijn paard goed kent, kan met halster en halstertouw het paard begeleiden. Als vuistregel geldt: Aan de linkerkant van het paard op schouderhoogte meelopen, met de rechterhand het paard leiden! Nooit voor het paard lopen en nooit het halstertouw om de hand wikkelen. Zeer gevaarlijk !!!

Vreemde paarden moet men in eerste instantie met een hoofdstel begeleiden, waarbij men het optomen door een ervaren ruiter moet laten doen. Een kettinkje of touw over de neus kan ook goed werken.

4. Verzorgen van paarden

Bij het verzorgen van een paard moet genoeg ruimte aanwezig zijn! Indien mogelijk niet in de box. In de buurt geen beweegbare zaken laten rondslingeren zoals bv. een poetsenmer. Bij het poetsen het paard altijd vastzetten met een **veiligheidsknoop of paniekhaken**. Voor het vastzetten altijd een goed passend halster en halstertouw gebruiken. Het paard alleen aan vastzittende ankers of palen vastzetten, nooit aan deuren of andere bewegende delen.

Bij het uitkrabben van de hoeven altijd naast het paard staan en het paardenbeen optillen. Indien mogelijk altijd voorlangs het paard lopen in ieder geval tegen het paard praten.

5. Het uit en in de box zetten

Als u een paard uit de box gaat halen, kijk dan of hij met zijn hoofd naar de deuropening staat, zo niet haal er dan een deskundige bij, die hem omdraait. Zo ja, boxdeur openen zorg dat hij rustig staat, gebruik je stem, klop hem op de hals en doe hem een halster om. Haal hem uit de box en zorg dat de deur helemaal open is en niet dicht kan gaan tijdens het paard uit de stal halen. (Deur anders borgen) draai het paard niet te kort om bij het eruit halen. Bij het naar binnen zetten in de box geldt: deur helemaal openen, (ongewild dichtgaan van de deur tijdens het in de box plaatsen voorkomen), het paard in de box omdraaien, waardoor de achterbenen naar de wand wijzen, daarna het halster met beleid verwijderen, men kan dan zonder gevaar de box verlaten en sluiten.

6. Voorkom ongevallen door de juiste uitrusting te gebruiken

Een val van het paard zal niet altijd kunnen worden voorkomen. De gevolgen kunnen echter wel worden teruggebracht, wanneer men als ruiter de juiste uitrusting draagt en het paard op de juiste manier is opgetoomd.

Ongevallen aan het hoofd worden in veel gevallen voorkomen door het dragen van een veiligheidshoofddeksel (CE gekeurd). Bij springen en eventing kan een goed passende bodyprotector blessures aan de romp en onderrug van de ruiter voorkomen.

De uitrusting aan het paard moet in orde zijn en goed onderhouden. Versleten materiaal houdt een groter risico in.

7. Rijden van paarden

Bij het beleren van paarden dient men de nodige veiligheidsmaatregelen te nemen. Beleer paarden in een goed afgeschermd ruimte.

Binnenrijbaan longeercirkel e.d. zorg er voor dat er geen producten aanwezig zijn die tijdens het zadelmak maken niet noodzakelijk zijn. Laat paarden zadelmak maken door personen die daarmee ervaring hebben.

Beginnende ruiters alleen onder deskundige instructie laten paardrijden. Voor veilige rijbanen en accommodaties zie: de eisen in het praktisch handboek van de Stichting Veilig Paardrijden. Hierin worden eisen gesteld voor verenigingen, maneges, training/ sportstallen en voor menbers.

U kunt ook contact opnemen met de Federatie van Nederlandse Ruitersportcentra (FNRS) www.fnrs.nl, Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS) www.knhs.nl/, of de stichting Veilig Paardrijden (SVP) Stichting Veilige Paardensport

Ruiters en koetsiers dienen er altijd voor te zorgen dat zij derden niet in gevaar brengen. (bijvoorbeeld: rijden in afgezette ruimte, afsluitbaar terrein, tijdens wedstrijden en op training/ sportaccommodaties ruiters, koetsiers en paarden bij voorkeur scheiden van bezoekers, in het verkeer en bossen waarschuwen van personen met gebaren en stem indien nodig, duidelijk zichtbaar dragen van veiligheidskleuren langs wegen, goede verlichting en reflectoren volgens Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens e.d.)

Daarnaast dienen derden (klanten, bezoekers, jonge kinderen alleen onder toezicht van ouders en begeleiders, honden van bezoekers e.d.) op de accommodaties en het wedstrijdterrein op veilige afstand te blijven van ruiter en paard, koetsier en rijtuig. Door schrikreacties kunnen de dieren onverwachte bewegingen maken, die door de ruiters en koetsiers niet altijd zijn te voorkomen.

Meer informatie over veiligheid omgang paarden: Stichting Veilige Paardensport

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Duwen en trekken (verplaatsen voerkarren, koetsen en paardentrailers)

Bij het voortbewegen van voerkarren (voor krachtvoer), koetsen en paardentrailers wordt er geduwd en getrokken. Het voeren van ruwvoer (hooi en kuilgras) is een dagelijks terugkomende werkzaamheid. Hierbij wordt in de praktijk meestal een grote baal ruwvoer (ongeveer 300 kg) op een platte kar geladen. Deze platte kar dient vaak handmatig te worden voortbewogen. Vooral het in beweging zetten is zwaar. Bij duwen en trekken bestaat het risico dat het gebied onder in de rug te zwaar belast wordt. Dit kan gezondheidsklachten veroorzaken, zoals lage rugklachten.

Het gebruik van een voerkar komt in de paardenhouderij veel voor. De hoeveelheid krachtvoer per paard wordt in de regel afgestemd op de individuele energiebehoefte. Hierdoor is mechaniseren erg lastig.

Voor het voeren wordt ook regelmatig gebruik gemaakt van kruiwagens (met 1 wiel).

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

- De maximale duwkrachten voor het in gang brengen van een stilstaande last is 30 kg.
- De maximale duwkrachten voor het op gang houden van een bewegende last is 20 kg.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Verwijder obstakels zoals hellingen, drempels, richels en ongelijke vloeren.
- Duwen is beter dan trekken.
- Zorg voor soepel lopend materieel en periodiek onderhoud.
- Gebruik in plaats van een kruiwagen met één wiel een kruiwagen met twee of meer wielen.

Toelichting op de maatregelen

Organisatie en voorbereiding

- Zorg voor goed materieel, gebruik wielen met kogellager (voerkar).
- Verbeter zo mogelijk de rolweerstand door toepassing van grotere (lucht)banden op de voerkar. Zorg voor voldoende spanning (luchtdruk) in de banden.
- Smeer zwaar lopend materieel direct en zorg dat de lagers schoon blijven.
- Repareer het materieel als dat nodig is of laat het repareren.
- Verplaats koetsen en paardentrailers bij voorkeur met twee personen. Gebruik anders een hulpmiddel zoals een specifieke steekwagen.

Wat u verder nog moet weten

- Breng een last rustig in beweging. Als een last snel in beweging wordt gebracht worden de spieren en gewrichten in verhouding kortdurend zwaar belast.

Foto: Bovenstaande elektrische wagen is ook een optie voor het verplaatsen van ruwvoer op een platte kar.

Foto: Steekwagen voor aanhanger of trailer.

Foto: Verplaats met een rechte rug.

Foto: Voerkar bovenzijde

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Verwijder obstakels van de vloer.
- Draag stevig veiligheidsschoeisel met een slipvrij profiel.
- Duw met beide armen. Zo worden de armen, de schoudergordel en de romp meer gelijkmatig belast.
- Gebruik de beenspieren en het lichaamsgewicht. Hierdoor kan meer kracht worden geleverd bij het duwen en worden armen, schoudergordel en romp niet onnodig zwaar belast.
- Kies, als dat mogelijk is, voor duwen in plaats van trekken. Bij duwen is de belasting van de schoudergewrichten minder dan bij trekken.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Tillen van producten

In de paardenhouderij wordt, afhankelijk van aard en grootte van het bedrijf, gebruik gemaakt van in zakken of pakken verpakte producten (o.a. paardenbrokken, havermixen, voederpeen, bodemstrooisel, hooibalen, etc.). De verpakte producten zijn in de regel niet zwaarder dan 25 kg. Afhankelijk van de frequentie de omstandigheden waaronder wordt getild kan dit op langere termijn rugklachten veroorzaken.

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

- Verpakte producten zwaarder dan 23 kg worden alleen met behulp van hulpmiddelen of met meerdere personen getild en verplaatst.
- De in te zetten hulpmiddelen (bij zakken onder de 25 kg) zijn afgestemd op de frequentie en de omstandigheden waaronder wordt getild.
- In afwijking van de norm van 23 kg geldt de brancheafpraak dat incidenteel verpakkingen (bijvoorbeeld zakken met brokken) tot een gewicht van 25 kg mogen worden getild.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Gebruik zoveel mogelijk voer uit silo (bulkopslag).
- Gebruik verpakte producten van maximaal 25 kg. Zet de verpakte producten op hoogte weg zodat ze weer op hoogte kunnen worden opgenomen.
- Voorkom handmatig tillen en transport door de inzet van hulpmiddelen zoals een zakkenlift, steekwagen, kruiwagen of loadertje.
- Til met meerdere personen.

Toelichting op de maatregelen

Organisatie en voorbereiding

- Ga als meerdere keren per week en meerdere keren per dag moet worden getild na (of laat dit nagaan) of de tilsituatie acceptabel is. Incidenteel tillen levert meestal geen problemen op, maar ook het frequent tillen van kleinere gewichten kan op termijn klachten veroorzaken.

Opleiding en instructie

- Geef de werknemers een training over de juiste tilhouding en tiltechnieken.

Wat u verder moet weten

NIOSH- methode

Voor de beoordeling van tilsituaties is de NIOSH- methode de meest toegepaste en volledige methode. Er wordt een maximaal tilgewicht gehanteerd van 23 kg per persoon. Dit betekent dat niet meer dan 23 kg per persoon mag worden getild en niet meer dan 46 kg met twee personen. Het gewicht van 23 kg geeft aan dat tillen veilig is, als onder ideale omstandigheden (niet te ver reiken, niet te vaak en te lang tillen, niet te hoog tillen en te hoog stapelen, niet te veel met de rug draaien en de last goed beet kunnen pakken) aan deze norm wordt voldaan. Als de omstandigheden niet ideaal zijn, dan is het maximaal toegestane tilgewicht veel lager.

Dit gewicht wordt vermenigvuldigd met 6 factoren waaruit de tilindex wordt berekend. Bij een tilindex van:

- 1 of lager zijn geen maatregelen nodig.
- tussen 1 en 2 zijn maatregelen nodig binnen afzienbare tijd.
- hoger dan 2 zijn direct maatregelen noodzakelijk.

Bepaal het maximale tilgewicht voor uw eigen werksituatie

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Maak gebruik van de aanwezige tilhulpmiddelen.
- Til gewichten van meer dan 25 kg met meerdere personen

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Verplaatsen en ophangen van zadels

De ruimte in de zadelkamers op manegebedrijven is vaak beperkt. Vaak worden er drie tot vier zadels boven elkaar opgehangen. Hierbij wordt vaak boven schouderhoogte getild. In pensionstallen beschikken de paardeneigenaren vaak over een eigen zadelkast.

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

- Het ophangen en verplaatsen van zadels gebeurt met zo weinig mogelijke lichamelijke belasting.
- Hierbij worden de juiste hulpmiddelen gebruikt.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Gebruik een verrijdbare zadelhulp. Hierop kunnen het zadel, het dekje en het hoofdstel worden opgehangen. De verrijdbare zadelhulp kan in een zadelkast worden gereden. Verkrijgbaar via toeleveringsbedrijven van paardensporttoebehoren.
- Zorg dat de zadelhulp de overige ruiters, gebruikers en bezoekers niet hindert.
- Plaats de zadelhulp na het opzadelen niet in het gangpad.
- In een zadelkamer waar drie tot vier zadels boven elkaar hangen: gebruik een flexibele opstap.
- Plaats zwaardere zadels onderin.
- Hang zadels voor kinderen laag. Anders kunnen ze er niet bij.
- Geef voorlichting en instructie over juiste tilhoudingen.

Foto: verrijdbare zadelkar

Foto: Opstapje voor gebruik in zadelkamer of als opstaphulp bij het opstijgen

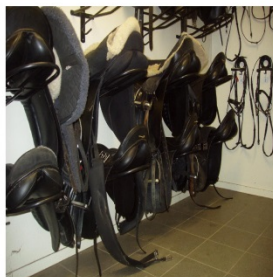

Foto: Zadelkamer, ponyzadels onderin

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Gebruik een verrijdbare zadelhulp.
- Zorg dat de zadelhulp de overige ruiters, gebruikers en bezoekers niet hindert.
- Plaats de zadelhulp na het opzadelen niet in het gangpad.
- In een zadelkamer waar drie tot vier zadels boven elkaar hangen: gebruik een flexibele opstap.
- Plaats zwaardere zadels onderin.
- Hang zadels voor kinderen laag

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Vloeibare stikstof op hengstenhouderijen

Op hengstenhouderijbedrijven (dekstations) wordt gebruik gemaakt van stikstofvaten om genetisch materiaal (rietjes, embryo's) te bewaren voor inseminatie.

De toepassing en transport van diepvriessperma vraagt extra aandacht.

Het op een veilige wijze vervoeren van kleine stikstofvaten (cryo- houders) in de auto van veearts of hengstenhouder, is een belangrijk aandachtspunt op het gebied van veiligheid. Het grootste risico voor vervoer over de weg is het verdampen van de vloeibare stikstof in het voertuig. Hierdoor ontstaat gebrek aan zuurstof voor de bestuurder en mogelijke inzittenden, met als gevolg het bewusteloos raken en het eventueel binnen enkele minuten overlijden door verstikking in het voertuig.

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

- In de bewaarplaats van stikstofvat(en) of tijdens het werken met stikstofvaten is in de ademplucht voldoende zuurstof (circa 21%) aanwezig.
- Open cryohouders worden tijdens het transport geborgd om omvallen te voorkomen.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Ventileer de bewaarplaats en de werkplek goed.
- Instrueer de medewerkers die met stikstof werken.
- Gebruik de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen.

Toelichting op de maatregelen

Organisatie en voorbereiding

- De bewaarplaats van het vat dient onbelemmerde ventilatie te hebben op vloerniveau. Dus toevoer via ventilatiesleuven in de raamkozijnen en afvoer via een korter gehouden deur of weggelaten drempel.
- Als meer dan 3 kg stikstof wordt gebruikt of opgeslagen:
 - Zorg voor voldoende mechanische ventilatie als handelingen met rietjes worden verricht. Bij een geopend stikstofvat met vloeibare stikstof erin is ventilatie van levensbelang.
 - Ruimtes kleiner dan 100m³ dienen mechanische toevoer van verse lucht te hebben zodanig dat gewaarborgd is dat de ruimte minimaal 4 keer per uur wordt ververs.
 - In ruimten van >100m³ dient het ventilatievoud minimaal 2 keer per uur te zijn. Dat wordt al bereikt indien er permanente ventilatiesleuven in de gevelkozijnen zitten en de drempel van de toegangsdeur is weggelaten en de deur 5 cm korter is gehouden.
 - Breng detectoren aan die het zuurstofgehalte in de ruimte meten en een signaal geven als het zuurstofgehalte onder de 19 % zakt en een alarm als het zuurstofgehalte onder de 18 % zakt.
 - Gebruik draagbare detectoren als het niet mogelijk is om vaste detectoren aan te brengen.
 - Houd bij gebruik van draagbare detectoren de detector eerst in de ruimte waar de stikstof is opgeslagen, voordat de ruimte wordt betreden. Houdt de draagbare detector bij je tijdens het werken met de vloeibare stikstof.
 - Verlaat de ruimte als de detector een signaal geeft dat het zuurstofgehalte in de lucht lager wordt dan 18 % en neem maatregelen te voorkomen dat de ruimte wordt betreden zolang het zuurstofgehalte te laag is.
 - Laat de detectoren regelmatig controleren en onderhouden.
- Vloeibare stikstof dient alleen in een daartoe speciaal gemaakt vat te worden toegepast of opgeslagen.
- Zet een bewaarvat van vloeibare stikstof altijd in een ruimte op de begane grond aan de buitengevel van het gebouw. Vermijd de nabijheid van kelders (machinekamers) waarin weggelekte stikstof zich zou kunnen ophopen.
- Beperk de hoeveelheid vloeibare stikstof in ruimtes kleiner dan 100 m³ tot minder dan 3 kg.

Gereedschap, machines en apparaten

- Zet het vat niet op een kunststof ondergrond in verband met bros worden kunststof.
- Gebruik (koren)tangen of cryogene handschoenen ter voorkoming van bevriezing.
- Gebruik alleen de bij het vat geleverde afsluitdop. Voorkoming drukopbouw in het vat.

Opleiding en instructie

- Zorg voor voorlichting aan de betrokken medewerkers en bedrijfshulpverleners over de specifieke risico's en eerste hulpmaatregelen bij het werken met vloeibare stikstof (-196gr °C).
- Pas op dat ondeskundige en kinderen niet in direct contact kunnen komen met de vloeibare stikstof.
- Indien handelingen met rietjes worden verricht aan een geopend vloeibaar stikstofvat dan is ventilatie van levensbelang.
- Als het stikstofvat wordt bijgevuld met een transportvat dan dient de bewaarplaatsdeur geopend te zijn en te blijven tot het bijvullen is afgerond en het stikstofvat is gesloten.
- Plaats het vat bij voorkeur niet verder dan circa 10 tot 15 meter, maar bij voorkeur dichterbij die buitendeur waar de stikstofleverancier met zijn wagen naar toe kan rijden.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

- Zorg voor overalls die snel uitgetrokken kunnen worden (niet nauwsluitend).
- Zorg voor een gelaatsscherm maar in ieder geval voor veiligheidsbrillen in verband met exploderende rietjes.
- Zorg voor ruim zittende cryogene handschoenen.
- Zorg voor veiligheidsschoeisel (geen laarzen in verband met bros worden)

Wat u verder moet weten

Bij de toepassing van kunstmatige inseminatie kan onderscheid gemaakt te worden tussen vers sperma en diepvriessperma. Inseminaties kunnen worden uitgevoerd op dekstations, maar ook op het adres van de merriehouder. Veelal zal de plaatselijke dierenarts of de hengstenhouder zelf de inseminatie uitvoeren op het adres van de merriehouder.

- Het medium waarin rietjes bewaard kunnen blijven is vloeibare stikstof (N₂) (-196°C). Verdampende vloeibare stikstof verdringt zuurstof wat bij onvoldoende ventilatie tot verstikking kan leiden. Bedenk dat driemaal ademen in ademlucht met <14% O₂ bewusteloosheid tot gevolg kan hebben zonder dat je dat merkt. Verdampende stikstof is zwaarder dan lucht.
- Als er per ongeluk veel stikstof vrij komt, ontstaat er een acuut gezondheidsgevaar. Ontruim de gevarenszone en zet deze af. Zorg langdurig voor voldoende ventilatie voordat de ruimte opnieuw wordt betreden.

Meer informatie

Nadere informatie is onder anderen te vinden op de site van: www.linde-gascryoservices.com

Ventilatievoud is het aantal keren dat de lucht in een ruimte per uur wordt ververs met buitenlucht. Als de ruimte een inhoud heeft van 100 m³ en de ventilatievoud moet 4 zijn, dan moet de ventilatie 400 m³/uur bedragen.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Laat het vat (tijdens het bijvullen) nooit overlopen.
- Draag een overall maar niet nauwsluitend (snel uit kunnen trekken).
- Voorkom spatten en draag bij voorkeur een gelaatsscherm maar in ieder geval een veiligheidsbril voor exploderende rietjes.
- Draag ruim zittende cryogene handschoenen.
- Draag veiligheidsschoeisel (geen laarzen in verband met bros worden).
- Draag mouwen en broekomslagen over de handschoenen en schoenen

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Werkschoeisel en uitglijden

Waar veel gelopen wordt, zijn goed passende, stevige (werk)schoenen belangrijk. Ondeugdelijk schoeisel kan vallen, uitglijden, verwondingen en lichamelijke klachten veroorzaken. In de paardenhouderij is het gebruik van veiligheidsschoeisel van belang bij de algehele verzorging van de paarden. Denk hierbij ondermeer aan het begeleiden van een paard, hoefverzorging, uitmesten en het rijden met shovel, bobcat, heftruck.

Wat is de gewenste situatie? (De norm)

Voorkomen wordt dat iemand valt, uitglijdt door gladde vloeren of lichamelijke klachten ontwikkelt door het gebruik van ondeugdelijk schoeisel. In de paardenhouderij zal men niet alleen met de mens rekening moeten houden. Het vloeroppervlak dient voldoende stroef te zijn, paarden met ijzer of veulens kunnen anders ook gemakkelijk uitglijden.

Welke maatregelen moet ik daarvoor treffen?

- Let op het CE-merk in de veiligheidsschoenen. De schoen dient minimaal te zijn voorzien van een stalen neus. Bij handmatig voortbewegen van pompwagens, voerkarren en dergelijke moet het veiligheidsschoeisel voorzien zijn van enkel/achillespeesbescherming.
- Pas het veiligheidsschoeisel aan op de werkzaamheden die worden uitgevoerd.
- Draag tijdens het berijden rijlaarzen of jodphurs in combinatie met chaps bij voorkeur met veiligheidsneus.
- Gebruik laarzen met een goede pasvorm.
- Lichtgewicht schoenen zijn beter. Het 'lichte gewicht' mag echter niet ten koste gaan van andere eigenschappen.
- Kies een zoolprofiel dat voldoende stroef is om uitglijden te voorkomen en waaruit het vuil gemakkelijk los laat.
- Maak afspraken over vrijwillig en verplicht gebruik van werk- en veiligheidsschoeisel.
- Maak afspraken over wie de schoenen beschikbaar stelt (ondernemer of school bij stagiaires).
- Zorg dat het schoeisel goed wordt onderhouden.

Toelichting op de maatregelen

Organisatie en voorbereiding

- Let bij de aanschaf op een goede hielomsluiting (niet gemakkelijk in te duwen) en voldoende versteviging van het zwevende gedeelte tussen hak en zool.
- Stel twee paar schoenen/ laarzen te beschikking, dan kan er altijd één paar drogen.

Opleiding en instructie

- Maak bij het dragen van veiligheidsschoeisel duidelijk onderscheid tussen de werkzaamheden die worden uitgevoerd. Vaak is er een combinatie van verzorging en vervolgens het berijden van het paard.
- Gebruik tijdens verzorgen, uitmesten en intern transport goed passende werkschoenen of veiligheidsschoenen. Gebruik in zeer vochtige stallen stevige rubberen laarzen, die zijn voorzien van een veiligheidsneus.

Wat u verder moet weten.

In verband met de veiligheid zijn in het handboek "Veilig paardrijden" regels opgenomen over het gebruik van het juiste schoeisel tijdens het rijden. Ruiters zijn verplicht rijlaarzen of jodphurs te dragen, of stevige schoenen met een gladde doorlopende zool met hak en gladde bovenkant in combinatie met chaps. Schoenen moeten ruim in de stijgbeugel passen. Draag daarom geen schoenen met haakjes waarom de veters gaan. De schoen kan namelijk vast blijven zitten in de stijgbeugel. Daarnaast is het gebruik van veiligheidsstijgbeugels aan te bevelen.

Voorbeeld van een goede praktijk is deze veiligheidsschoen/ jodhpur. Deze schoen is waterdicht en voorzien van een stalen neus.

Foto:
Jodphur (Foto Ariat)

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Checklist dagelijkse praktijk: Paardenhouderij

- Pas het veiligheidsschoeisel aan bij de werkzaamheden die worden uitgevoerd.
- Draag tijdens het berijden laarzen.
- Gebruik laarzen met een goede pasvorm.
- Lichtgewicht schoenen zijn beter. Het 'lichte gewicht' mag echter niet ten koste gaan van andere eigenschappen.
- Onderhoud het schoeisel goed.

Let op! Deze informatie is afkomstig uit de arbocatalogus agrarische en groene sectoren. De arbocatalogus wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u daarom naar www.agroarbo.nl.

Contact

Stigas Servicedesk

Voor uw vragen over de arbocatalogus agrarische en groene sectoren:
Stigas Servicedesk
Telefoon: (071) 568 90 00
bereikbaar op werkdagen van 8.00 tot 17.30

U kunt ons mailen via: info@stigas.nl

Adres hoofdkantoor Stigas:

Bezoekadres:

Dellaertweg 1
2316 VZ Leiden

Postadres:

Postbus 32
2300 AA Leiden

Disclaimer

Stigas, Colland en hun uitvoeringsorganisatie doen hun uiterste best om de informatie op deze site zo zorgvuldig en actueel mogelijk weer te geven. Datzelfde geldt voor de arbocatalogi die zijn samengesteld onder verantwoordelijkheid van sociale partners in een sector. Ook streven wij naar een goede toegankelijkheid van de site. Het ontwerpen en samenstellen van de site is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid gedaan. Aan de informatie op de website kunt u geen rechten ontleen. Wij kunnen niet garanderen dat de site foutloos of zonder onderbreking functioneert.

Stigas, Colland, hun uitvoeringsorganisatie en sociale partners aanvaarden geen enkele aansprakelijkheid:

- voor de inhoud van deze site(s) en de daarop of daardoor verstrekte informatie
- voor de inhoud van sites die zij niet onderhouden en waarnaar of waarvan deze site met een hyperlink of anders verwijst
- als er sprake is van fouten of vertraging in het verstrekken van informatie
- voor het niet of te laat ontvangen en verwerken van naar hen gestuurde e-mails
- voor andere elektronische of digitale berichten en gegevens die op elektronische of digitale wijze aangeleverd dienen te worden
- voor de gevolgen van het niet of te laat ontvangen en/ of verwerken daarvan

